

MACARİSTAN PAZAR BİLGİLERİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği
Genel M¼d¼rl¼đ¼

İçindekiler

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI.....	3
2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ.....	31
3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER	39
4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER	52
5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER	62

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

Dış Ticaret Mevzuatı (İthalat Rejimi, İhracat Rejimi)

Macaristan, 2004 yılında Avrupa Birliği'ne (AB) tam üye olmasının ardından Dış Ticaret Politikası dahil olmak üzere Avrupa Birliği'nin diğer tüm ortak politikalarıyla beraber ortak ticaret politikasını da üstlenmiş ve AB'nin ortak gümrük tarifesini uygulamaya koymuştur. Avrupa Birliği üyesi bir ülke olarak diğer üye ülkeler gibi Ortak Ticaret Politikasının en önemli aracını teşkil eden Ortak Gümrük Tarifesini (OGT) uygulamaktadır.

Avrupa Birliği üyeliği Macaristan'ın iç uygunluk değerlendirme sisteminin zorunlu modernizasyonunu ve Birliğin sistemleriyle uyumlaŐtırmayı gerektirmiŐtir. AB'nin Ortak Ticaret Politikası ile ilgili Macar Ulusal Yetkili Otoritesinin yerine getirdiği görevlerine (denetim/kontrol/lisanslama/vb.) (<https://mkeh.gov.hu/megfeleloseg>) adresinden ulaşılabilir.

Avrupa Birliği Ortak Dış Ticaret Politikası

Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkeler arasında tesis edilen Gümrük Birliği çerçevesinde, üye ülkeler üçüncü ülkelerden ithalatta ortak kurallar uygulamaktadır.

Bu çerçevede, ticaret politikası münhasıran Avrupa Birliği'nin yetki alanına girmekte ve "Ortak Ticaret Politikası (OTP)" olarak adlandırılmaktadır. OTP, ortak gümrük tarifeleri; çok taraflı, bölgesel ve ikili ticaret anlaşmaları; üçüncü ülkelere uygulanan tek taraflı tavizler ve ticari savunma araçlarını kapsamaktadır. OTP çerçevesinde, mal ticaretinin yanı sıra hizmetler, ticaretle bağlantılı fikri mülkiyet hakları ve doğrudan yabancı yatırımlar AB'nin münhasır yetki alanında yer almaktadır.

Bu doğrultuda:

AB üyesi ülkelere ortak gümrük tarifesi ve ticari savunma araçları uygulanmakta olup, ürünlere uygulanan gümrük vergileri ve varsa, ürünler üzerinde bulunan ticari savunma araçlarına TARIC CONSULTATION veri tabanı üzerinden erişilebilmektedir.

TARIC veri tabanı ürün bazında faaliyet göstermektedir. TARIC görüntüleme sayfasında ürün kodu (good code) kısmına bilgi edinilmek istenen ürünün GTIP kodu, Geliş/Varış Ülkesi (Origin/Destination) kısmına ise ürünün ihraç veya ithal edilmek istendiği ülke yazılmak suretiyle söz konusu ürüne dair mevcut tüm uygulama ve tüzüklere ulaşılabilir. Ürünün GTIP kodunu bilmiyorsanız gelişmiş arama (advanced search) sekmesinden metin bazında da arama yapılabilmektedir.

TARIC kullanılarak ne yapılabilir?

- Ürüne dair gümrük uygulamaları ve kotalarına, gümrük muafiyetlerine;
- Ürüne dair alınmış ticaret politikası önlemlerine (dampinge karşı uygulamalar, telafi edici önlemler vs.);
- Ürüne yönelik alınmış ithalat veya ihracat kısıtlamalarına ulaşılabilir.

TARIC veri tabanına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

(https://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp?Lang=en)

Access2Market üye ülkelerin ve AB'nin 120'den fazla ticaret ortağının AB ile dış ticareti kapsamındaki;

- Gümrük Vergilerine;
- Menşe Kurallarına;
- Yürürlükteki Diğer Vergilerine;
- İthalat Prosedürlerine;
- Ürüne ilişkin Teknik Gerekliliklere;
- Dış Ticaret istatistiklerine ilişkin detaylı bilgileri ihtiva eden bir veri tabanıdır.

Access2Market veri tabanına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilir:

(<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/home>)

AB dışı ülkelerin AB ile olan ticari anlaşmalarına ve yararlanabildikleri gümrük muafiyetlerine aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

(<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/non-eu-markets>)

Üye ülkelerin pazar profillerine, ithalat prosedürlerine ve dış ticareti düzenleyen mevzuatı ile birlikte ticarete konu ürüne ilişkin teknik mevzuatına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

(<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/eu-market-0#tocms>)

Access2Market veri tabanında mal ticaretinin yanı sıra hizmet ticareti ve e-ticarete ilişkin veriler de yer almaktadır. Bu bilgilere aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

(<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/services>)

Access2Market veri tabanını daha etkin kullanmak adına Avrupa Komisyonunun organize ettiği sanal eğitim programlarına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilir:

(<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/events-access2markets/>)

Ayrıca, AB tarafından üçüncü ülkelere karşı yürütülen ve tamamlanan dumping, sübvansiyon ve korunma önlemleri soruşturmalarına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir.

(<https://trade.ec.europa.eu/tdi/index.cfm>)

AB, ikili ticaret anlaşmaları bağlamında aktif bir ticaret politikası izlemektedir. AB tarafından yeni nesil serbest ticaret anlaşmaları (STA) ile mal ticaretinin yanı sıra, hizmetler, kamu alımları, fikri mülkiyet hakları, sürdürülebilir kalkınma gibi ticaret ile ilgili alanları da içeren kapsamlı STA'lar müzakere edilmekte ve akdedilmektedir. AB'nin STA'ları hakkında detaylı bilgiye aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

(<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/negotiations-and-agreements/>)

AB, Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi (GTS) kapsamında Gelişme Yolundaki Ülke ve En Az Gelişmiş Ülkelere (EAGÜ) belirli dönemler için geçerli olacak şekilde tek taraflı olarak vergi tavizleri sağlamaktadır. Halihazırda uygulanan GTS Rejimi, düşük ve düşük orta gelirli ülkeler için gümrük tarifelerini tamamen ya da kısmen kaldıran Standart GTS Rejimi; sürdürülebilir kalkınma ve iyi yönetişimin sağlanmasını teşvik etmek üzere GTS Rejimi ekinde sayılan Uluslararası Konvansiyonları onaylamaları ve uygulamaları şartıyla gelişmekte olan ülkeler için tarifeleri sıfırlayan GTS + ve silah ve mühimmat hariç olmak üzere en az gelişmiş ülkelere gelen diğer malların vergisiz ve kotasız olarak AB pazarına girmesine imkan tanıyan Silahlar Hariç Her Şey (Everything But Arms-EBA) düzenlemelerini içermektedir. Güncel GTS yararlanıcısı ülkelerin listesine aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

[\(https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/development/generalised-scheme-of-preferences/\)](https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/development/generalised-scheme-of-preferences/)

Avrupa Yeşil Mutabakatı

Avrupa Yeşil Mutabakatı

İş insanlarımız tarafından Avrupa Birliği üyesi ülkelerin pazarına erişimde dikkate alınması gereken önemli bir husus Avrupa Yeşil Mutabakatı çerçevesinde gerçekleşmekte olan ekonomik dönüşüm sürecidir.

Avrupa Birliği (AB), 11 Aralık 2019 tarihinde açıkladığı [Avrupa Yeşil Mutabakatı \(AYM\)](#)¹ ile 2050 yılında iklim-nötr ilk kıta olma hedefini ortaya koymuştur. AB, bu hedefe ulaşmak için yeni bir büyüme stratejisi benimseyeceğini ve tüm politikalarını iklim değişikliği ekseninde yeniden şekillendireceğini açıklamıştır. Sanayiden finansmana, enerjiden ulaşırmaya ve binalardan tarıma uzanan bir dizi alanda AB politikalarında kapsamlı değişiklikler öngören Yeşil Mutabakat, Tek Pazar'ın tesisinden bu yana AB'nin en büyük girişimlerinden birisidir.

Bu kapsamda, AB'nin iklim, enerji, arazi kullanımı, ulaşım ve vergilendirme politikalarının 2030 yılına kadar 1990'daki seviyesine kıyasla %55 emisyon azalımı sağlanacak şekilde gözden geçirilmesi için ["Fit for 55" \(55'e Uyum\) mevzuat değişikliği paketi](#)² Avrupa Komisyonu'nca 14 Temmuz 2021'de yayımlanmıştır.

Paketin uluslararası ticareti etkileyecek en önemli unsurlarından birisi [Sınırdaki Karbon Düzenlemesidir](#)³ (SKDM/CBAM). Mekanizma, 2026 yılından itibaren ilk aşamada çelik, alüminyum, çimento, gübre, hidrojen ve elektrik ithalatında, AB Emisyon Ticaret Sistemi'nde (ETS) geçerli haftalık ortalama karbon ücretleri üzerinden ilgili ürünlerin üretimi aşamasında salınan emisyon miktarına göre hesaplanacak karbon fiyatına tabi tutulmasını düzenlemektedir. 1 Ekim 2023 ile 31 Aralık 2025 tarihleri arasında uygulanacak geçiş döneminde ise AB ülkelerindeki ithalatçıların mevzuat kapsamına giren ürünler için gömülü emisyonları ve varsa menşe ülkelerde ödenen karbon ücretlerini raporlaması gerekecektir. Ekim 2023 tarihi itibarıyla başlatılan SKDM raporlama uygulamasına ihracatçılarımızın hızlı adaptasyonunu sağlamak için söz konusu uygulamaya başlangıçta tabii olacak olan demir-çelik, alüminyum ve çimento sektörleri özelinde bilgilendirme toplantıları gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, SKDM konusunda on-line bilgilendirmeler yapılmakta olup kayıtlar ve sunumlar [Bakanlığımız sosyal medya hesaplarından](#)⁴ paylaşılmaktadır.

Yeşil Mutabakatın ana unsurlarından bir diğeri ise ilgili tüm ürün mevzuatına etki edecek olan döngüsel ekonomidir. Bu ana tema altında, 10 Mart 2020 tarihinde [Yeni Sanayi Stratejisi](#)⁵, 11 Mart 2020 tarihinde ise [Döngüsel Ekonomi Eylem Planı](#)⁶ açıklanmıştır. Böylece AB, hammadde temini aşamasından ürünlerin üretimi, tüketimi ve atık yönetimine dair döngüsel bir yaklaşım ile yeni kurallar getirileceğini açıklamış, elektronik ve bilişim teknolojileri, piller ve araçlar, ambalaj, plastikler, tekstil, yapı ve inşaat, gıda, su ve besinler öncelikli sektörler olarak belirlenmiştir.

¹ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

² <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/green-deal/fit-for-55-the-eu-plan-for-a-green-transition/>

³ https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en

⁴ <https://www.youtube.com/@ticaret/search?query=skdm>

⁵ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_416

⁶ https://environment.ec.europa.eu/strategy/circular-economy-action-plan_en

Gümrük Birliği kapsamında ülkemizde uyum sağlanan ürün mevzuatında önemli değişiklikler getirecek olan ve 30 Mart 2022 tarihinde açıklanan [Sürdürülebilir Ürün İnisyatifi](#)⁷ ile gıda, yem ve medikal ürünler haricinde tüm ürün grupları için sürdürülebilirliğin bir norm olarak belirlenmesi amaçlanmıştır.

Bu çerçevede açıklanan [Yeni Eko-Tasarım Tüzüğü Taslağı](#)⁸ ile ürünlerin AB piyasasına arzı için karşılaması gereken standartların sürdürülebilirlik ekseninde şekillendirilmesi, ürünlerin hammadde tedarikinden, üretim, tüketim ve atık aşamasına kadar daha dayanıklı, karbon salımı düşük, geri dönüştürülebilir olmasına yönelik AB düzeyinde ortak kurallar oluşturulması, ürüne ilişkin bilgilerin tüketici, piyasa gözetimi otoriteleri, geri dönüşüm sektöründe kolayca ulaşılabilir olmasını sağlamak üzere ürüne eşlik edecek "dijital ürün pasaportları" geliştirilmesi, zorunlu yeşil kamu alımları kriterleri getirilmesi amaçlanmıştır.

2024 yılı içinde yasalması öngörülen Eko-Tasarım Tüzüğü'nde belirlenen esaslara uygun olarak 2024-2027 döneminde demir-çelik, alüminyum, tekstil ve konfeksiyon, mobilya (yatak döşegi dahil), lastik, deterjan, boya, yağlar, kimyasallar, bilgi teknolojileri ürünleri ve diğer elektroniklerde AB pazarına giriş için eko-tasarım mevzuatlarının açıklanması beklenmektedir.

Öte yandan, AB'nin yeşil mutabakat hedefleri doğrultusunda mevzuat çalışmaları devam etmekte olup, [Batarya ve Batarya Atıkları Tüzüğü](#)⁹, Gıda ile Temas Eden Geri Dönüştürülmüş Plastik Tüzüğü, Ormansızlaşmanın Önlenmesi Tüzüğü yasalması olup, [yapı malzemeleri](#)¹⁰, [ambalaj ve ambalaj atıkları](#)¹¹, [döngüsel araç tasarımına](#)¹² ilişkin yasama süreci devam etmektedir.

AB tarafından açıklanan [Atık Sevkiyatı Tüzüğü Taslağı](#)¹³ ile AB içinde toplanan atıkların öncelikli olarak AB içinde kullanılması amacıyla atık sevkiyatlarına kısıtlamalar getirilmesi öngörülmektedir. [Atık Çerçeve Direktifinin Revizyonu](#)¹⁴ ile ise, AB içindeki atıkların kaynağında ayrı toplanması amacıyla Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu uygulamasının tüm sektörlerde genişletilmesi amaçlanmış, bu çerçevede 2025 yılı itibarıyla tekstil ve konfeksiyon atıklarının ayrı toplanmasının zorunlu olması öngörülmüştür.

AB bir taraftan üçüncü ülkelere yönelik atık ihracatını kontrol altına almayı hedeflerken, AB içindeki mevcut atıkların da bir kaynak olarak ekonomiye kazandırılmasını amaçlamaktadır.

AB tarafından önümüzdeki dönemde açıklanacak mevzuat tasarımları ile açıklanan tasarımların son durumlarına ilişkin bilginin [Döngüsel Ekonomi Eylem Planı](#)¹⁵ sayfasından takibi mümkündür.

⁷ https://commission.europa.eu/energy-climate-change-environment/standards-tools-and-labels/products-labelling-rules-and-requirements/sustainable-products/about-sustainable-products_en

⁸ <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/12/05/products-fit-for-the-green-transition-council-and-parliament-conclude-a-provisional-agreement-on-the-ecodesign-regulation/>

⁹ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2023.191.01.0001.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2023%3A191%3ATOC

¹⁰ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5762-2024-REV-1/en/pdf>

¹¹ https://environment.ec.europa.eu/publications/proposal-packaging-and-packaging-waste_en

¹² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023PC0451>

¹³ <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/11/17/waste-shipments-council-and-parliament-reach-agreement-on-more-efficient-and-updated-rules/>

¹⁴ https://environment.ec.europa.eu/publications/proposal-targeted-revision-waste-framework-directive_en

¹⁵ https://environment.ec.europa.eu/strategy/circular-economy-action-plan_en

**AB Yeşil Mutabakatı kapsamındaki güncel gelişmeler ve AB Kurumlarınca yayımlanan bilgi/belgeler hakkında bilgiye erişmek için Bakanlığımız web sitesindeki "[Yeşil Mutabakat](#)" bölümünü¹⁶ takip ediniz.

Gümrük Vergileri

Macar gümrük mevzuatı ve politikaları AB mevzuatı ile tamamen uyumlu hale getirilmiştir. Temel olarak, AB gümrük mevzuatı aşağıdaki ana düzenlemelerden oluşmaktadır:

- Avrupa Parlamentosu ve Konseyin 952/2013 sayılı ve Birlik Gümrük Kanunu'nu belirleyen Yönetmelik
- Birlik Gümrük Kodunun belirli hükümleri ile ilgili ayrıntılı kurallar konusunda Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin 952/2013 numaralı Yönetmeliğini (AB) tamamlayan Komisyon Tebliğ Yönetmeliği (AB) 2015/2446
- Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin 952/2013 Sayılı Tüzüğü'nün (AB) Birliğin Gümrük Kanunu'nu belirleyen belirli hükümlerinin uygulanmasına ilişkin ayrıntılı kuralları belirleyen 2015/2447 sayılı Komisyon Uygulama Yönetmeliği
- Elektronik sistem olarak henüz faal olmayan Birlik Gümrük Kanunu'nun belirli hükümleri için geçiş kurallarına ilişkin Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin 952/2013 sayılı Tüzüğü'nü tamamlayan ve Yetki Yönetmeliği (AB) 2015/2446'yı değiştiren 2016/341 no.'lu Komisyon Tebliğ Yönetmeliği (AB)
- Gümrük vergilerini hafifleten Topluluk sistemi kuran 1186/2009/EC sayılı Konsey Tüzüğü
- Tarife ve istatistiki sıralama ve Ortak Gümrük Tarifesine ilişkin 2658/87/EEC sayılı Konsey Tüzüğü
- Genel kural olarak, uygunsuzluk dolayısıyla gümrükleme eksikliği, gümrük vergisi açığının %50'sine kadar gümrük cezası gerektirmektedir.

¹⁶ <https://ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/yesil-mutabakat>

Gümrük Tarifeleri Türkiye-AB Gümrük Birliği

Türkiye ile AB arasındaki Gümrük Birliği kapsamındaki ürünler için gümrük vergisi veya herhangi bir miktar kısıtlaması bulunmamaktadır. Gümrük Birliği 31 Aralık 1995 tarihinden beri yürürlükte olup, temeli 1963'te imzalanan Ankara Anlaşması ve 1970'de imzalanan Ek Protokol'e dayanmaktadır.

Gümrük Birliği, sanayi ürünleri ve işlenmiş tarım ürünlerini (sanayi payı itibariyle) kapsamaktadır. Gümrük Birliği sınırlarında üretilen ve elde edilen mallar ya da Gümrük Birliği'nde serbest dolaşıma sunulan mallar bu gümrük statüsünün kanıtı olan A.TR Belgesi eşliğinde Gümrük Birliği topraklarında herhangi bir yerde serbestçe dolaşma hakkına sahiptir.

Yasal Dayanaklar:

- AT-Türkiye Ortaklık Konseyi'nin Gümrük Birliği'nin son aşamasının uygulanmasına ilişkin 1/95 sayılı ve 22 Aralık 1995 tarihli kararı:

(<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:21996D0213%2801%29&rid=2>)

- AT-Türkiye Gümrük İşbirliği Komitesi'nin 1/2006 sayılı ve 26 Eylül 2006 tarihli AT-Türkiye Ortaklık Konseyi'nin 1/95 sayılı kararının uygulamasına ilişkin ayrıntıları düzenleyen karar

(<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:265:0018:0038:en:PDF>)

Gümrük Birliği, Amsterdam Anlaşması EK 1'de belirtilen tarım ürünleri ile Avrupa Kömür ve Çelik Anlaşması'nın kapsadığı kömür ve çelik ürünlerini kapsamamaktadır. Bu ürünler aşağıdaki yasal dayanaklar çerçevesinde tavizli bir rejimden yararlanabildikleri zaman bir menşe ispat belgesi ibraz edilmesi gerekmektedir (Movement Certificate-Dolaşım Belgesi-EUR.1 ve fatura beyanı).

Yasal Dayanaklar:

- AT-Türkiye Ortaklık Konseyi'nin 25 Şubat 1998 tarihli ve 1/98 sayılı kararı ile tarım ürünleri ticaret rejimi hakkında 3 no.lu Protokol:

(<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L:1998:086:TOC>)

- Türkiye ile Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu arasında Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğunu kuran Antlaşmanın kapsamına giren ürünlerle ilgili Anlaşma çerçevesinde kurulan Ortak Komitenin Anlaşmanın 1 no'lu Protokolünü tadil eden 24 Şubat 2009 tarihli 1/2009 sayılı Kararı:

(https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2009.143.01.0001.01.ENG)

Öte yandan, 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı'nın kabulü ve 31 Aralık 1995 tarihinde Gümrük Birliği'nin yürürlüğe konulmasıyla, Türkiye ile AB arasında sanayi ürünleri ticaretinde gümrük vergileri sıfırlanmış ve Türkiye üçüncü ülkelere karşı Ortak Gümrük Tarifesi uygulamaya başlamıştır. Türkiye-AB Gümrük Birliği, sadece sanayi ürünlerini ve işlenmiş tarım ürünlerini kapsamakta, geleneksel tarım ürünleri ise kapsam dışı bulunmaktadır. İşlenmiş tarım ürünlerinde gümrük vergileri tespit edilirken, tarım payı ile sanayi payı ayrılmakta ve sadece sanayi payı vergi muafiyetine tabi tutulmaktadır.

Gümrük Kontrolleri

İthalat Kontrol Sistemi 2 Sürüm 3

ICS2 sistemi, ekonomik operatörlerin AB'ye doğrudan veya AB'den transit şekilde üçüncü ülkelere gerçekleştirilecek sevkiyatlarına ilişkin bilgi ve verilerin Yükleme Öncesi Kargo Bilgisi (PLACI) ve varış öncesi Giriş Özet Beyanları (ENS) aracılığıyla AB Gümrük İdareleri'ne sunulmasını gerekli kılan bir elektronik gümrük sistemidir.

Sistem ile kargo ve taşımaya ilişkin risk analizinin gerçekleştirilip güvenliğe ilişkin tehditlerin önlenmesi, uluslararası gümrük işlemlerinin kolaylaşması ve ekonomik operatörler ve AB Gümrük İdareleri arasındaki bilgi alışverişinin basitleşmesi amaçlanmaktadır.

Sistemden pek çok ticari aktör etkilenecek olup, AB sınırları içinde ve dışında posta operatörleri, ekspres kargo taşımacılığı, havayolu kargo taşımacılığı, denizyolu, demiryolu ve karayolu taşımacılığı, AB sınırları dahilinde belirli son alıcılar, lojistik firmaları bu aktörler arasında yer almaktadır. Bu yönüyle, doğrudan AB'ye veya AB'den transit olarak başka bir ülkeye eşya gönderen Birlik dışındaki, Türkiye dahil, tüm ihracatçılar sistemden etkilenecektir.

Sistem kapsamında, AB'nin ihtiyaç duyduğu verilerin girilmemesi halinde, taşımaya ilişkin işlemler AB sınırında durdurulup, eşyanın gümrük işlemleri yapılmayacak, yetersiz beyanlar reddedilecek ya da ticaret akışını sektöre uğratabilecek tedbirler söz konusu olabilecektir.

Sistem, sevkiyat kapsam ve şekline göre üç sürüm halinde uygulanmaktadır. Havayolu kargo taşımacılığı ön yükleme ve havayolu posta taşımacılığı ön yükleme için Sürüm 1, 15 Mart 2021 tarihi itibarıyla; havayolu genel kargo taşımacılığı ile havayolu taşımacılığı ve posta taşımacılığı için Sürüm 2 ise, 1 Mart 2023 tarihi itibarıyla halihazırda AB gümrüklerinde uygulanmaktadır. Bu sistem kapsamındaki uygulamaya ilişkin ilave bilgiye AB'nin [Import Control System 2 \(ICS2\) - European Commission \(europa.eu\)](https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs-4/customs-security/import-control-system-2-ics2-0_en)¹⁷ adresindeki bağlantıdan erişilebilmektedir.

Deniz yolu, karayolu ve demiryolu taşımacılıklarını kapsayan Sürüm 3'ün operasyonel süreci öncelikle deniz yolu taşımacılığına konu sevkiyatlar için 3 Haziran 2024 tarihi itibarıyla AB gümrüklerinde başlayacaktır. Karayolu ve demiryolu taşımacılığı için ise sisteme geçişin 1 Nisan 2025 tarihinde başlaması planlanmaktadır.

Sürüm 3'e ilişkin ekonomik operatörlere yönelik yayımlanan belgelere aşağıdaki çevrimiçi olarak ilk aşamada [Import Control System 2 - Release 3 - European Commission \(europa.eu\)](https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs-4/customs-security/import-control-system-2-ics2-0/import-control-system-2-release-3_en)¹⁸ sitesi aracılığıyla ilave bilgi alınması mümkündür.

¹⁷ https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs-4/customs-security/import-control-system-2-ics2-0_en

¹⁸ https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs-4/customs-security/import-control-system-2-ics2-0/import-control-system-2-release-3_en

Rekabet

AB'nin Rekabeti Bozucu Yabancı Sübvansiyonlar Tüzüğü

Avrupa Komisyonunun Rekabeti Bozucu Yabancı Sübvansiyonlar Tüzüğü 23 Aralık 2022 tarihinde L 330 sayılı AB Resmi Gazetesinde EU 2022/2560 sayısıyla yayınlanmış olup, anılan Tüzük kapsamında, Avrupa Komisyonu'na üçüncü ülkeler tarafından verilen ve AB pazarında rekabeti bozan sübvansiyonlara karşı soruşturma yürütme ve gerekli durumlarda önlem alma yetkisi verilmektedir. Böylelikle, AB'nin katı rekabet kurallarına tabi AB'de yerleşik firmalar ile üçüncü ülke firmaları arasında eşit rekabet şartlarının sağlanmasının hedeflendiği açıklanmıştır.

Tüzük ile birlikte üçüncü ülkenin, doğrudan veya dolaylı olarak iç pazarda faaliyette bulunan bir veya daha fazla yüklenici veya sektöre fayda sağlayan mali katkı yabancı sübvansiyon olarak değerlendirileceği ifade edilmiştir.

Tüzük kapsamında, yüklenicilerin eşik değerlerin üzerinde kalan tüm satın alma ve birleşmeleri ile kamu alımlarına katılımlarının Komisyon'a ön bildirimini yapılması gerekmekte olup, ayrıca Komisyon'un eşik değerler altında kalsalar dahi, piyasayı bozucu yabancı sübvansiyon şüphesi bulunan tüm piyasa hareketlerini soruşturma yetkisi bulunmaktadır.

Tüzüğe <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/2560/oj> bağlantısından erişilebilmektedir.

Söz konusu Tüzük 12 Temmuz 2023 tarihi itibarıyla uygulanmaya başlanmış olup, 12 Ekim 2023 itibarıyla şirketlerin yabancı mali katkıları içeren ve ilgili bildirim eşiklerini aşan şirket birleşmeleri ve kamu alımları hakkında bildirimde bulunmaları gerekmektedir.

Tüzük ile ilgili olarak 12 Temmuz 2023 tarihli AB Resmi Gazetesinde (EU) 2023/1441 sayılı Uygulama Tüzüğü yayınlanmıştır. Söz konusu Tüzükte birleşmelere ilişkin bildirimlerin ve kamu alımları prosedürlerinde yabancı mali katkı bildirimlerinin şekil, içerik ve usulü, Tüzüğe göre yapılması gereken sözlü açıklamaların usulüne ilişkin detaylar, ifşa, dosyalara ve gizli bilgilere erişim hakkındaki detaylı kurallar, şeffaflık gereklilikleri ve zaman kısıtlarının hesaplanması ve Tüzük kapsamındaki taahhütlere ilişkin zaman kısıtlarının detayları belirlenmiştir.

Uygulama Tüzüğüne Implementing regulation - 2023/1441 - EN - EUR-Lex (europa.eu) adresinden ulaşılabilir.

İç Vergiler ve Oranları

Macar vergi sistemi Almanya ve Avusturya sistemine oldukça benzemektedir ve genel olarak Macaristan'da vergilendirme karmaşık bir yapıya sahiptir. Vergilendirme konusunda uzman bir muhasebeci ile çalışmak, Macar mevzuatı açısından hata yapmamak için de gerekli görülmektedir.

Konuya dair daha ayrıntılı bilgi Macaristan'da vergilendirme ve finans konularında yetkili birim olan NAV'ın (Nemzeti Adó- és Vámhivatal = National Tax and Customs Authority) <http://www.nav.gov.hu/> adresinde yer alan web sayfasından temin edilebilmektedir. Hâlihazırda söz konusu sayfa Macarca dilinde olup sadece bir kısmı İngilizcedir.

Merkezi Vergiler

Katma Değer Vergisi (KDV) (AFA):

KDV, malların satışı ve hizmetlerin temini üzerine ödenir. Malların ithalatı, malların Topluluk (AB) içi satın alımları ve vergilendirilebilen yabancı kişiler tarafından vergilendirilebilen Macar kişilere verilen belirli hizmetlerin satın alınması üzerinden KDV ödenmektedir. Macaristan sınırları içinde mal veya hizmet tedarik eden tüm işletmelerin KDV ödemesi yapması gerekmektedir. Küçük işletmeler belli koşullar altında KDV muafiyetine tabidirler.

Macaristan'da 4 çeşit KDV oranı uygulaması bulunmaktadır:

- Standart oran: %27
- Merkezi ısıtma, temel gıdalar (unlu gıdalar, tahıl ve süt ürünleri), restoranlar (alkollü içecekler, şişelenmiş ve kutu alkolsüz içecekler hariç), internet erişimi, sinema, tiyatro ve gösteriler gibi kültürel hizmetlere erişim: %18
- Bazı eczacılık ürünleri ve engelliler için cihazlar, belirli sahne sanatları, yeni konutlar*, kitaplar, günlük gazeteler, ticari konaklama hizmetleri, yerli domuzların yenilebilir yan ürünleri ve sakatatlar, et, balık ve yumurta: %5 (Pandemi ile birlikte paket servis yapan gıda işletmelerinin satışlarındaki KDV oranı da %5'e düşürülmüştür.)
- Finansal hizmetler, bankacılık, sigorta, eğitim, spor, radyo, televizyon, posta hizmetleri: %0

Gelir Vergisi:

Macaristan'da, kişisel gelir vergisi yıllık %15 olarak belirlenmiştir. Şirketler, bu tutarı çalışanlarının maaşlarından (sosyal katkı paylarıyla birlikte) keser. Böylece çalışanlar net ücretlerini alırken, işveren şirket de kişisel gelir vergilerini Vergi Kurumuna aktarır.

1 Ocak 2020 tarihinden itibaren 4 veya daha fazla çocuğu olan anneler, çalışma ile elde ettikleri gelirden kişisel gelir vergisi ödemek zorunda değildir.

1 Ocak 2022 tarihinden itibaren ise 25 yaşını doldurmamış gençler, çalışma ile elde ettikleri gelirden kişisel gelir vergisi ödemek zorunda değildir.

1 Ocak 2023 tarihinden itibaren, 25-30 yaş arası anneler Aralık 2022 tarihinden sonra aile yardımı almaya hak kazanmış ise gelir vergisinden muaftır.

1 Ocak 2024 tarihinden itibaren devlet piyango oyunlarından (keno, loto) elde edilen kazançlar gelir vergisinden muaftır.

Yine 1 Ocak 2022'den itibaren, bireylerin kripto para işlemlerinden elde ettikleri gelir, ayrı bir vergiye tabi gelir olarak kabul edilmektedir ve %15'lik bir kişisel gelir vergisi ödenmesi gerekmektedir. Öte yandan, kripto varlıklarla gerçekleştirilen işlemlerden kaynaklanan kayıplar konusunda, harcama tutarı yıl içindeki gelir tutarını aştığında (aşan kısım için) bir işlem zararı muhasebeleştirilmektedir. Önümüzdeki yıldan itibaren mevzuatın, cari yılda gelir elde edilmese bile işlem zararının açıklanmasını gerektirecek şekilde değiştirileceği beklenmektedir.

Kurumlar Vergisi:

2017 yılında kurumlar vergisi oranı %9'a düşürülmüştür.

Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) (Excise Duties):

Macaristan tarafından, mineral yakıtlar, alkol ve alkollü içecekler, biralara, gazsız ve gazlı şaraplar, diğer fermente edilmiş gazlı ve gazsız içecekler, tütün ürünleri ve bazı enerji sağlayan ürünlerde (elektrik, doğal gaz ve kömür) değişen oranlarda özel tüketim vergisi uygulanmaktadır. Macar yasalarına göre, içeriğinde en az %1,2 oranında alkol bulunan içecekler "alkollü içecek" kabul edilmektedir.

Ulusal Vergi ve Gümrük İdaresi Kurumu (NAV), ÖTV'den (ve özel damıtıcıların özel tüketim vergisi için Belediye Vergi Makamları) sorumludur. Avrupa Birliği'nin özel tüketim kuralları Macaristan'da uygulanmaktadır. Mineral yağlar, alkol ve alkollü içecekler, ara alkollü ürünler, tütün ürünleri özel tüketim vergisine tabidir.

1 Ocak 2024 itibarıyla ÖTV oranları aşağıdaki gibidir:

- Akaryakıt (petrol, jet yakıtı, dizel): Ürün çeşidi ve ham petrolün dünya piyasası fiyatına göre bin litre başına 142.9000-157.550 HUF arasında değişmektedir,
- Isınma (kalorifer) yakıtı: Kullanım amacına göre bin kg başına 5.375-116.000 HUF arasında değişmektedir,
- LPG: Kullanım amacına göre bin kg başına 0-95.800 HUF arasında değişmektedir,
- Elektrik: 358,50 HUF/MWh,
- Kömür: 2.905 HUF/1.000 kg,
- Doğal gaz: Kullanıma göre 0,3492 HUF/kWh veya 32 HUF /nm³,
- Alkol ürünleri: Saf alkolde vergi hektolitreye başına 565.840 HUF'dur. Alkollü içki imalatı için hizmet alınması durumunda (contract distillation), yıllık 50 litreye kadar özel tüketim vergisi yoktur. Özel içki imalathanelerinde (ev vs.), özel tüketim için yılda 86 litreye kadar özel tüketim vergisi yoktur,
- Bira: Alkol derecesi ve hektolitreye başına 1.800 HUF, mikro bira fabrikasında üretilen bira için alkol derecesi ve hektolitreye başına HUF 900,
- Şaraplar: Gazsız (still) şaraplar için 0 HUF; gazlı (sparkling) yapılan şaraplar için hektolitreye başına 18.100 HUF,
- Diğer fermente gazsız içecekler: gerçek alkol yüzdesi ilave tatlandırıcı eklenmeden hacim olarak %8,5 hacmi aşmayan, karbonatlı su ile karıştırılmış ve yine de gazsız şarap oranının %50'yi geçtiği gazsız şarap için 0 HUF/hektolitreye, diğer fermente içecekler için 10.900 HUF/hektolitreye,
- Diğer gazlı fermente içecekler: 18.100 HUF/hektolitreye,
- Ara alkollü ürünler: Hektolitreye başına 28.100 HUF,
- Sigaralar: Bin sigara başına 29.500 HUF, ilaveten perakende satış fiyatının %24'ü, ancak bin sigara için en az 41.800 HUF ödenmesi gerekir. Bir adet başına vergi tabanı, filtresiz olarak, sigaranın uzunluğuna da bağlıdır. Sigara uzunluğunun 8 cm'den 11 cm'ye çıkması halinde vergi tabanı 2 katı, söz konusu uzunluğun 11 cm'den 14 cm'ye artması halinde vergi tabanı 3 katı olur,
- Purolar ve sigarillolar: Perakende fiyatın %14'ü, ancak bin puro veya sigarillo için en az 4.840 HUF,
- İnce kesilmiş tütün ve diğer tütün: Kilogram başına 25.960 HUF,
- Yeniden doldurma sıvıları (nikotin içeriğinden bağımsız olarak): 33 HUF/mililitre,
- Dumansız tütün ürünü: Kilogram başına 25.960 HUF,
- Sigaraya ikame, nikotin içeren bir ürün için: Kilogram başına 25.960 HUF,

- Tütün içeren veya tütünle birlikte tüketilen diğer sarf malzemeleri: Adet başına 35 HUF, sıvı ise HUF 70/ml
- Isıtılmalı tütün ürünleri: Adet başına 35 HUF (1 Şubat 2023'den itibaren).

Emlak Alım-Satım Vergisi:

Gayrimenkul edinimi devir (transfer) vergisine tabidir. Transfer vergisi, Macaristan'da bir gayrimenkulün satın alınması üzerine ödenmelidir, vergi alıcı tarafından ödenmelidir.

Genel olarak emlak ediniminde uygulanan söz konusu vergi oranı %4'tür. Alıcı tarafından ödenen bu vergi, arazi alım satımı hariç olmak üzere, KDV oranı da ilave edilmiş mülkün değeri üzerinden alınmaktadır.

Emlak satış kısmında ise, Emlak satanın bir birey olması durumunda %15 gelir vergisi, bir şirket olması durumunda ise %9 kurumlar vergisi ödemektedir. Konutun alış yılına göre gelir vergisi değişmektedir. Beş yıldan önce alınan konutlarda gelir vergisi ödenmemektedir.

Motorlu Araçlar Vergisi:

Macar araç tescil plakasına sahip motorlu araçlar için ödene bu vergi, aracın motor gücüne (kW) ve yaşına göre değişmektedir. Söz konusu vergi, yıl içinde 2 taksitte ödenebiliyorken, yeni bir düzenleme ile 2024 yılında 15 Nisan'a kadar tek defada ödenmesi gerekmektedir.

Tablo: Motorlu Araçlar Vergileri

Araç Yaşı (Üretim)				
0-3 yıl	4-7 yıl	8-11 yıl	12-15 yıl	16 yıl üzeri
345 HUF/kW	300 HUF/kW	230 HUF/kW	185 HUF/kW	140 HUF/kW

Öte yandan aşağıdaki araçlardan bu vergi tahsil edilmemektedir:

- Ziraat traktörleri,
- Yavaş araçlar ve römorkları,
- Dört tekerlekli motosikletler,
- Diğer belirli mevzuat uyarınca "arı kovarı" motorlu araç,
- İş makineleri,
- CD, OT ve Z plakalı motorlu araçlar,
- İhracat için motorlu araçlar.

Araç Kayıt (Tescil) Vergisi:

Kayıt vergisi, binek otomobilleri, karavanlar ve motosikletler için uygulanmakta olup, araç tescil edilmeden ve hizmete sokulmadan önce tahsil edilir. Kayıt vergisi, filo operatörleri tarafından da ödenebilmektedir.

1 Ocak 2016'dan itibaren kayıt vergi oranı aşağıdaki şekilde uygulanmaktadır:

- Binek otomobiller: Araçların teknik özelliklerine (cc, motor tipi) ve çevresel sınıflandırmaya bağlı olarak 45.000 HUF-4,8 milyon HUF,
- Hibrid otomobiller: 76.000 HUF,
- Tamamen elektrikli araçlar, plug-in hibrid elektrikli araçlar, artırılmış aralıklı plug-in hibrid elektrikli araçlar ve sıfır emisyonlu araçlar: 0 HUF,

- Motosikletler: Motosikletlerin teknik özelliklerine (cc gibi) bağlı olarak, 15.000 HUF-230.000 HUF,
- Elektrikli ve hibrid motorsikletler: 0 HUF,
- Tescil vergisi, NAV (Ulusal Vergi ve Gümrük İdaresi) Gümrük Meclisi tarafından belirlenmektedir.

Çevre Koruma Ürün Vergisi:

Sair ham petrol ürünleri, araba lastikleri, piller, ambalaj malzemeleri, ticari amaçlı basılmış kâğıtlar, bazı plastik ürünler, bazı kimyasal ürünler (sabun, deterjan ve kozmetikler), ofis kullanımına dönük ozalit/fotokopi kâğıdı ve elektrikli ve elektronik ürünler (1 Ocak 2023 itibari ile uygulanabilir gümrük tarife rakamlarına dayalı) Macaristan'daki yerli üreticileri ve ithalatçıları, değişen oranlarda Çevre Koruma Vergisi ödemek zorundadır.

Aşağıdaki kuruluşlar ürün ücretini ödemekle yükümlüdürler:

- İlk yerli dağıtıcı (distribütör) veya kendi amaçları için kullanıcı,
- Yurtiçinde üretilen diğer ham petrol ürünleri söz konusu olduğunda, ilk yerli dağıtıcıdan ilk alıcı veya kendi maksatları için kullanıcılar,
- Ücretli üretim söz konusu olduğunda, ücretli üretim sipariş eden taraf,
- İthal edilen ambalajlama malzemeleri ara girdisinin ilk yurtiçi tedarikçisi veyahut sökülmiş ambalajlardan kaynaklanan ambalaj atığının ilk yerli sahibi,
- Vergiye tabi ürünleri envanterine giren yükümlü,
- Ürün ücreti cezası, genellikle ödeme yapılmaması veya eksik ödenmesi durumunda ürün ücreti (yani vergisinin) %100'ü kadardır. The product fee penalty is generally 100% of the product fee shortfall in cases of non-payment or underpayment.

Tablo: Çevre Koruma Ürün Vergisi

Ürünler	HUF/kilogram başına
Lastikler	57
Ambalaj malzemeleri	19-1,900
Sair ham petrol ürünleri	114
Piller	57
Kâğıt bazlı reklam malzemeleri	85
Elektrikli ve elektronik ürünler	57
Ofis için baskı/fotokopi kâğıtları	19
Diğer plastik ürünler	1,900
Diğer kimyasal ürünler	11-57

Macaristan, ek bir çevresel vergiyi de 1 Temmuz 2023 itibariyle üretici (ve distribütör) yükümlülüğünü genişletecek şekilde uygulamaya koymuştur. Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu Programı (Extended Producer Responsibility Scheme-“EPR”) olarak adlandırılan bu programda, çevreye zararlı olarak sınıflandırılan belirli ürünler yer almaktadır.

EPR çerçevesinde, genel bir kural olarak, yükümlü kuruluşlar piyasaya sürdükleri veya kendi amaçları için kullandıkları 'döngüsel ekonomi ürünlerinden' kaynaklanan atıkların yönetimini finanse etmek için bir EPR ücreti ödemek zorundadır.

Tablo: Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu Programları Ürün Vergisi

Ürünler	HUF/kilogram başına
Plastik ambalaj	219
Kağıt ve karton ambalaj	173
Metal ambalaj	186
Ahşap ambalaj	19
Tekstil ambalaj	67
Cam ambalaj	77
Kompozit ambalaj	168
Tek kullanımlık ve diğer plastik ürünler	113
Taşınabilir akü ve akümülatörler	160
Endüstriyel akü ve akümülatörler	239
Araç aküsü (battery) ve akümülatörler	238
Isı değişim ekipmanı	116
100 cm ² 'den fazla yüzey alanı olan ekran içeren monitörler, ekranlar ve ekipmanlar	362
Lambalar	306
Büyük ekipmanlar (herhangi bir dış boyutu 50 cm'den fazla)	124
Fotovoltaik paneller (herhangi bir dış boyutu 50 cm'den fazla)	63
Küçük bilgisayar ve telekomünikasyon ekipmanları (herhangi bir dış boyutu 50 cm'den az)	261
Araçlar (Vehicle)	21
Ofis için kağıtlar	128
Kâğıt bazlı reklam malzemeleri	94
Lastikler	137
Ahşap mobilyalar	17
Kızartma yağları ve katı yağlar	36

KOBİ'lere Yönelik Sabit Vergi Programları

KATA (Küçük Mükelleflere Yönelik Vergi):

Özel girişimciler, tek üyeli şirketler ve sınırlı ortaklıklar (özel sahibi ile) KATA'yı uygulamayı tercih edebilmekteydi. Ancak Eylül 2022 itibariyle yürürlüğe giren düzenleme ile 1 Eylül 2022 tarihinden itibaren KATA'yı, taksit yolcu taşımacılığı yapan girişimciler hariç, yalnızca özel şahıslara ve birincil üreticilere ürün satan ve hizmet sağlayan tek bir girişimci (asıl meslek olarak) tercih edebilecektir.

KATA ödeyen vergi mükellefleri ayda 50.000 HUF tutarında toplu vergi öderler, böylece tüm vergi yükümlülüklerini yerine getirirler.

Yıllık gelir 18 milyon HUF'un altındaysa KATA seçilebilmektedir.

KIVA (Küçük İşletme Vergisi):

KIVA, küçük işletmelere yönelik, normal kurumlar vergisine alternatif bir uygulamadır. Bir işletme bu vergi türünü uygulamayı seçerse, kurumlar vergisi, sosyal katkı vergisi ve mesleki katkı ödeme yükümlülüklerinin yerine geçer. Bir şirket, ortalama istihdam sayısı 50 kişiyi geçmezse ve bilanço toplamı veya toplam yıllık geliri yılda en fazla 3 milyar HUF ise bu vergi türünü seçebilir. KIVA vergi oranı 2021 yılı Kasım ayında yapılan düzenleme ile %11'den %10'a düşürülmüştür.

Yerel Vergiler

Macar belediyeleri, mülkiyet vergisi ve arazi vergisini düzenleme yetkilerine sahiptir.

Bina (Yapı) Vergisi:

Konutlar ve diğer binalar, ilgili yılın ilk gününde binanın sahibi olan tüzel kişi/özel kişi tarafından yerel belediyeye ödenecek bina vergisine tabi olabilir. Bu durumda, bina vergisi her yıl 15 Mart ve 15 Eylül tarihlerinde olmak üzere iki taksitte ödenir. Yerel hükümet, bina vergisi matrahını aşağıdaki 2 yöntemden biri ile belirler:

1. Binanın net taban alanı baz alınarak, yıllık maksimum 1.100 forint/net m² ödenir, ancak belediyeler yıllık kümülatif enflasyon oranına göre bu vergiyi artırabilir,
2. Düzeltilmiş piyasa değerinin en fazla %3,6'sı oranında binanın düzeltilmiş adil rayiç bedeli.

Pratikte, binanın düzeltilmiş rayiç bedeli yöntemi problematik olduğundan, net taban alanı yöntemi daha yaygın kullanılmaktadır.

Arazi Vergisi:

Üzerine yapı olmayan arazilerden tahsil edilen bu vergide, bina vergisinde olduğu gibi, her yıl 15 Mart ve 15 Eylül tarihlerinde olmak üzere iki taksitte ödenir. Vergi matrahı ise aşağıdaki seçeneklerden biri ile belirlenmektedir:

1. Arsanın gerçek alanı baz alınarak, yıllık maksimum 200 forint/m² ödenir, ancak belediyeler yıllık kümülatif enflasyon oranına göre bu vergiyi artırabilir.
2. Düzeltilmiş piyasa değerinin en fazla %3'ü oranında arsanın düzeltilmiş piyasa bedeli

Yerel İş Vergisi:

Belediyeler kendi bölgelerinde faaliyette bulunan firmalardan yerel vergi tahsilatı yapmaktadır. Bu vergilerden en önemlisi ve sıklıkla uygulananı "Yerel İş Vergisi"dir. Yerel iş vergisi, firmanın vergi matrahının -ki bu matrah, toplam net satış geliridir- tabanının maksimum %2'si oranında olmakta, ayrıca bu oranın belirlenmesi ve vergi ile ilgili firmalara imtiyaz tanınması tamamen Belediyelerin yetkisinde bulunmaktadır. Ayrıca, bu verginin tamamı, kurumlar vergisi matrahından düşülebilmektedir.

Diğer taraftan, küçük işletmeler için yerel iş vergisi hesaplaması 1 Ocak 2023'ten itibaren değiştirilmiştir. Mevzuata göre, bir şirket, yıllık geliri 25 milyon HUF'u veya bir perakendeci şirket için 120 milyon HUF'u geçmiyorsa küçük işletme olarak nitelendirilecek ve söz konusu vergi, gelir dilimlerine göre farklılaştırılan vergi matrahına (25 milyon HUF veya 120 milyona kadar) uygulanacak ve asgari işletme vergisi 50.000 HUF olacaktır.

Vergi yılda bir kez ödenmelidir ve vergi beyannamesi gerekmemektedir.

Diğer Vergiler

Yukarıda belirtilenlerin dışında, Macaristan'da faaliyet gösteren firmaların yapmak zorunda olduğu diğer ödeme ve katkı payları ise şöyledir;

Enerji Vergisi:

Enerji vergisi, kontrollü enerji ürünleri olarak adlandırılan ürünlere uygulanır ve enerji tüccarları, perakende olmayan enerji tüketicileri ve kendi kullanımı için enerji üreten ekonomik kuruluşlar tarafından ödenir. Vergi matrahı, belirli bir vergi oranı için belirtilen miktar birimlerinde ölçülen enerji ürünü miktarıdır.

Enerji vergisine tabi olan kalemler:

- Elektrik: Megawatt saat başına 310.5 HUF,
- Kömür: Bin kilogram başına 2,516 HUF,
- Doğalgaz: Karayolu taşıtları için yakıt olarak arz edilir, satılır veya kullanılırsa 28 HUF/nm³, aksi takdirde kilowatt saat başına 0,3038 HUF.

İthalat durumu hariç, ilgili idari prosedürlerden Ulusal Vergi ve Gümrük İdaresi NAV sorumludur.

Enerji Tedarikçilerinin Gelir Vergisi:

Enerji üreticileri ve enerji dağıtım sistemi operatörleri, Robin Hood Vergisi olarak bilinen enerji tedarikçileri gelir vergisine tabidir. 'Enerji tedarikçileri' tanımının kapsamına madenler, evrensel tedarikçilerin Macaristan'daki kuruluşları ve yetkili elektrik ve doğal gaz dağıtıcıları da dahildir.

Enerji tedarikçilerinin gelir vergisinin matrahı kurumlar vergisi matrahına benzerdir, ancak muhasebe karlarına daha az düzeltme uygulanmaktadır. Vergi oranı %41'dir.

Öte yandan, mevzuat, daha önce hükümet kararnamesi ile düzenlenen bazı acil durum hükümlerini yasal düzeye yükseltmiştir. 1 Ağustos 2023 tarihinden itibaren Macaristan'da toptan petrol ürünleri tedariki yapan tüccarlar ve yurt dışından satın alınan petrol ürünlerini satan tüccarlar kalıcı olarak enerji tedarikçilerinin gelir vergisine tabi olacak ve ayrıca özel idari yükümlülüklerle tabidir.

Telekomünikasyon Vergisi:

Mevzuata göre, telekomünikasyon hizmet sağlayıcısı, Macaristan'da elektronik telekomünikasyon ağı üzerinden sağlanan kamuya açık telefon hizmetleri (mesaj göndermeye olanak sağlayan hizmetler dahil) sunma hakkına sahip gerçek kişi, tüzel kişi veya diğer kuruluşlardır.

Telekomünikasyon vergisi telekomünikasyon servis sağlayıcıları için geçerlidir. Telekomünikasyon vergisi oranı, özel kişilere gönderilen aramalar için dakika başına HUF 2 ve mesaj başına HUF 2'tur. Bu oran, özel kişiler dışındaki gruplara gönderilen her arama için HUF 3, yapılan aramalarda dakika başına 3 HUF olarak uygulanmaktadır. Aylık tavan, özel kişiler için şahıs başına HUF 700 ve özel kişiler dışındaki birimler için şahıs başına 5.000 HUF olarak uygulanmaktadır.

Kâr dışı vergilere ilişkin Hükümet Kararnamesinin ilgili bölümü uyarınca, telekomünikasyon hizmet sağlayıcıları 2022, 2023 ve 2024 yıllarında brüt satış gelirlerine (yani yerel iş vergisinin vergi matrahına) dayalı olarak artan oranlı telekomünikasyon ek vergisi ödemesine tabidir. Vergi matrahınının 100 milyar HUF olması durumunda ek vergi tutarı kabaca yerel iş vergisine eşit olurken, aşan tutar için bu tutarın üç katından fazladır.

Rehabilitasyon Fonu Katkısı:

Macaristan'da firmaların istihdam ettikleri işgücünün %5'i engellilerden oluşmak zorundadır. Bu kriteri sağlayamayan firmaların, Rehabilitasyon Fonu'na istihdam etmediği her bir engelli işgücü için yıllık bir ödeme yapması gerekmektedir. Ancak, firmanın toplam istihdamı 25'in altında ise bu katkı payını yapma zorunluluğu bulunmamaktadır.

Rehabilitasyon katkısının miktarı, içinde bulunulan yılın ilk günü itibariyle tam zamanlı çalışanlara ödenecek asgari taban ücretin dokuz katıdır. Bu miktar 2023 yılında kişi başı 2.088.000 HUF düzeyinde iken, 2024 yılında ise 2.401.200 HUF olmuştur.

Mali İşlemler Vergisi:

Mali işlem vergisinin amacı, mali sektör kuruluşlarının topluma yönelik ortak maliyetlerin karşılanmasını sağlama sürecine katılımını artırmaktır.

Finansal işlem ücreti, perakende ve kurumsal bankacılık işlemleri, havale ve tahsilat emirleri, otomatik ödemeler, kredi kartı alımları, çek ödemeleri, nakit ödemeleri, nakit transferleri ile kredi geri ödemeleri, döviz alım satım faaliyetleri ve banka ücretleri ve komisyonları dâhil olmak üzere posta işlemlerini kapsar.

Genel olarak, vergi matrahı işlem miktarıdır (borç miktarı, ödenen tutar, satılan para birimi miktarı vb.). Çoğu durumda, vergi oranı işlemin %0,3'üdür. Ancak ödenmesi gereken miktar, işlem başına 6.000 HUF'dan fazla olamazken, bir düzenleme ile 2024 yılı itibariyle azami ücret işlem başına 10.000 HUF'a çıkarılmıştır. Söz konusu düzenleme artık Macar vergi mükelleflerinin işlemlerini gerçekleştiren yabancı finansal hizmet sağlayıcılarını (Revolut ve Wise'a atıfta bulunulmuştur) da kapsayacaktır Magyar Posta (Macar Postası) ve Macar Hazinesi tarafından yönetilen işlemlerde olduğu gibi, 20.000 HUF'un altındaki işlemler muaf olmaya devam etmektedir.

Finansal işlem vergisinden muafiyet:

- 20.000 HUF'ın altındaki posta çek ödemeleri, (20.000 HUF un üzerinde ise ücret oranı max. 10.000 HUF),
- Macaristan Devlet Hazinesi tarafından tutulan hesaplardan ödeme işlemleri.

1 Ocak 2020'den itibaren gerçek kişilerin ödeme hesabı ile Hazine tarafından devlet tahvillerinin dağıtılması için tutulan bir hesap ile özel bir kişi tarafından aynı amaçla başlatılan bir posta çeki ödeme işlemleri finansal işlem vergisinden muafır.

Temettü Vergisi: (KFT VE BT için)

Temettü vergisi, işletme sahipleri için en önemli vergidir. Bir temettü ödemesi alındığında, tüm temettü tutarı üzerinden %15 gelir vergisi ödenmeli ve ayrıca yıllık maksimum 1.900 avroya kadar %17,5 sosyal katkı vergisi ödenmelidir.

Belirli koşulların yerine getirilmemesi halinde temettü geliri üzerinden %13 oranında ek bir sosyal vergi ödenmektedir, ancak bu vergi nispeten düşük bir sınıra kadar uygulanmaktadır.

Temettü geliri yıllık vergi beyannamesinde bildirilmeli ve yabancı kaynaklı temettü gelirinine ilişkin vergiler yıllık vergi beyannameleri verilirken ödenmelidir.

Temettü geliri üzerinden alınan vergi, çifte vergilendirmeyi önleme anlaşması (ÇVÖA) yapılan ülkelerden ödenen temettüler üzerindeki yabancı stopaj vergilerinin (YVÖ) anlaşmada öngörülen orana kadar kredilendirilmesiyle azaltılabilir.

Halk Sağlığı Ürün Ücreti:

Halk sağlığı açısından yararlı olmayan gıda maddelerinin tüketimini azaltmak ve sağlıklı beslenmeyi teşvik etmek ve ayrıca sağlık hizmetlerinin özellikle halk sağlığını iyileştirmeye yönelik programların finansmanını iyileştirmeye yönelik olarak halk sağlığı ürün ücreti getirilmiştir. Bu ürünleri Macaristan'da ilk kez satan veya bunları Macaristan'da satılan kendi ürettiği ürünlerin imalatı için hammadde veya bileşen olarak alıp kullanan kişi veya kuruluşlar, halk sağlığı ürün ücretini ödemek zorundadır. Halk sağlığı ürün ücreti ödenen bu ürünler, alkolsüz içecekler, enerji içecekleri, hazır ambalajlı şekerli ürünler, şeker eklenmiş kakao tozları, tuzlu atıştırmalıklar, gıda tatlandırıcıları, baharatlar, aromalı bira, alkollü içecekler, reçelden oluşmaktadır. Hacmen alkol yüzdesine göre tanımlanan kademeli dilimlere göre, alkollü içeceklerde söz konusu ücret değişmektedir.

Vergi matrahı, vergi mükellefi tarafından satılan veya satın alınan vergiye tabi ürünlerin kilogram veya litre cinsinden ifade edilen miktarıdır. Ambalajın ağırlığı, vergi matrahının belirlenmesi amacıyla dikkate alınmamaktadır.

1 Ocak 2024 tarihinden itibaren uygulanan ücretler aşağıda verilmektedir.

Tablo: Halk Sağlığı Ürün Ücretleri

Ürünler	HUF
Alkolsüz içecekler (tarife numarasına ve şeker içeriğine bağlı olarak)	8 veya 23/lit
Alkolsüz içecekler (Şurup ve konsantre içecekler)	105 veya 310/lit
Enerji içecekleri (tarife numarasına, metil-ksantin ve taurin içeriğine bağlı olarak)	65 veya 390 /lit
Aromalı bira ve alkollü içecekler (tarife numarasına ve şeker veya tatlandırıcı içeriğine bağlı olarak)	10 veya 33/lit
Hazır Ambalajlı Şekerli Ürünler (tarife numarasına, şeker, bal ve kakao içeriğine bağlı olarak)	65 veya 210/kg
Tuzlu Atıştırmalıklar (tarife sayısına, içeriğine ve tuz ve şeker içeriğine bağlı olarak)	65, 90 ve 390/kg
Reçel (tarife numarasına ve şeker içeriğine bağlı olarak)	260 veya 780/kg
Baharatlar (tarife sayısına ve tuz içeriğine bağlı olarak)	390/kg veya litre
Tatlandırıcılar (tarife numarasına ve şeker içeriğine bağlı olarak)	65 veya 210/kg
Şeker eklenmiş kakao tozu (tarife numarasına, şeker ve kakao içeriğine bağlı olarak)	40 veya 100/kg

Sosyal Güvenlik Ödemeleri:

İşveren ve çalışanlar açısından ödenmesi gereken vergi ve kesintiler ise aşağıda gösterilmektedir.

Tablo: Sosyal Güvenlik Ödemeleri

Çalışan Mecburi Ödemeleri	Gelir Vergisi	15.0%
	Sosyal Sigortası	18.5%
İşveren Mecburi Ödemeleri	Sosyal Katkı Vergisi	13,0%

Buna göre normal bir maaş için toplam vergi yükü (vergi + katkı) %33,5 olup bu nedenle genel net maaş brüt maaşın %66,5'ine tekabül etmektedir.

Ürün Standartları ile ilgili Uygulamalar

Macaristan, 2004 yılında Avrupa Birliği'ne (AB) tam üye olmasının ardından Dış Ticaret Politikası dahil olmak üzere Avrupa Birliği'nin diğer tüm ortak politikalarını üstlenmiştir.

Avrupa Birliği'nin Ürünlere Dair Teknik Mevzuatı

Bir ürünün Avrupa Birliği (AB) pazarına girebilmesi için AB'nin tüzük, direktif vb. adlar ile meydana getirdiği (EURLEX internet sayfasından ulaşılabilen) teknik mevzuata uygun olarak üretilmesi ve piyasaya arz koşullarını sağlaması gerekmektedir. AB'nin teknik mevzuatı, tüm ürünler için temel kuralları belirleyen yatay mevzuatın yanı sıra, ürünlere ilişkin teknik düzenlemelerden (örn: oyuncaklar, makineler, asansörler, tıbbi cihazlar, yapı malzemeleri, kimyasallar vs.) oluşmaktadır. Bunun haricinde, AB içinde ortak bir düzenlemeye tabi olmayan (kırtasiye ürünleri, mobilyalar, saatler vs.) ürünler yönünden üye ülkeler kendi düzenlemelerini yapmakta serbesttir.

Ülkemiz, Gümrük Birliği gereğince AB'nin ürünlere ilişkin teknik mevzuatını ve sistemini uyumlaştırmaktadır. Bu çerçevede, Türkiye AB'nin CE İşareti, onaylanmış kuruluşlar, piyasa gözetimi ve denetimi, AB'nin ortak bir düzenlemesi olmayan alanda karşılıklı tanımaya dair kurallarını ve ürünlere ilişkin (sektörel) mevzuatını ulusal mevzuatına aktarmıştır. Ülkemiz, AB'nin ürünlere ilişkin mevzuatındaki güncellemeleri de takip ederek bilahare ulusal mevzuatına yansitmaktadır.

Ülkemizde, AB mevzuatı kapsamında atanmış onaylanmış kuruluşların listesi ise güncel olarak AB'nin Yeni Yaklaşım Onaylanmış Kuruluş Bilgi Sistemi'nde (NANDO-<http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/nando/>) yayınlanmaktadır.

Sonuç olarak, ortak bir AB mevzuatı bulunan ürünler yönünden ulusal mevzuatımızı uyumlaştırdığımız ölçüde veya düzenlenmemiş alanda yer alan ürünler yönünden Türk ürünlerinin AB'de ilave test/belgelendirmeye ihtiyaç olmaksızın AB menşeli ürünlerle eşit muameleye tabi tutulması ve malların serbest dolaşımı ilkesi kapsamında ithalat kontrollerine tabi tutulmaması gerekmektedir. Bu kapsamda, Türkiye'de üretilen ürünler, AB'de üretilmiş ürünlere eşdeğer güvenlik ve kalite düzeyini sağlamaktadır. Ülkemizce uyum sağlanan AB mevzuatı ve ilgili yetkili kuruluşların irtibat bilgileri "Türkiye Ürün Kuralları Veri Tabanı"nda yer almaktadır; anılan Veri Tabanına <https://urunkurallari.ticaret.gov.tr/> adresinden erişim sağlayabilirsiniz.

AB teknik mevzuatına ilişkin ayrıntılı bilgi edinmek için (abteknik@ticaret.gov.tr) adresinden irtibata geçilebilir. Ayrıca, Avrupa Birliği'nce hazırlanan ve ürün kurallarının uygulanmasına ilişkin bilgiler içeren güncel Mavi Rehber, Bakanlığımız tarafından Türkçeye çevrilerek üreticilerimizin, ilgili Bakanlıklarımızın, sivil toplum kuruluşlarımızın ve ilgili tüm paydaşların hizmetine sunulmuştur. Mavi Rehber'e aşağıda yer alan adres üzerinden erişilebilmektedir:

<https://ticaret.gov.tr/data/5dc55af713b87654fc017421/MAV%C4%B0%20REHBER%202022,..pdf>

AB ve Ürün Standartları

Bazı ürünler menşesine bakılmaksızın Avrupa Birliği'nin getirdiği zorunluluklar sebebiyle birtakım mevzuatlarla sınırlandırılmıştır. Diğer taraftan, bütün Birlik ülkeleri için özellikle adil rekabeti destekleyici çeşitli garanti sistemleri bulunmaktadır. ISO 9000 serisi ve HACCP kaliteyi garantileyen ve rekabet faktörünü ön plana çıkaran bir uygulamadır. Çevre üzerine ISO 14000 serisi ve OHSAS 18001 teknik özelliklerine göre iş kazalarını önleme sertifikası da her geçen gün daha önem kazanmıştır. GLOBALGAP (eski adıyla EUREPGAP) sertifikasının alınması zorunlu olmamakla birlikte ürün satın almada tercih nedenidir.

AB kuralları gereğince bazı sanayi ürünlerinin AB pazarına girebilmesi için AB teknik mevzuatına uyumlu olması gerekmektedir. CE işareti bu kapsamdaki uygulamalardan biridir. Birçok sanayi ürününde CE İşareti (https://ec.europa.eu/growth/single-market/ce-marking_en) bulunması zorunludur. Ürünlerin, CE işaretli olarak piyasaya sunulmasından imalatçı sorumludur. Ancak, eğer imalatçı ya da imalatçının yetkili temsilcisi Avrupa Birliği içinde değilse, bu sorumluluğu ithalatçı yerine getirmek zorundadır. Diğer bir anlatımla, ithalatçı ithal ettiği ürünlerin AB mevzuatına uygunluğunu temin etmek zorundadır.

Ürünlerin piyasaya arz edilmesine ilişkin akreditasyon ve piyasa gözetimi ve denetimi işlemleri AB'nin 765/2008/EC sayılı Tüzüğü ile 2019/1020/EU sayılı Tüzüğü'ne göre yürütülmektedir. Anılan mevzuat, AB gümrüklerinde kontrolleri, CE İşareti ve akreditasyonunun yanı sıra üye devletlerde piyasa gözetimi ve denetimine yönelik hükümler ihtiva etmekte olup üye ülkeler tarafından işbirliği içinde uygulanmaktadır.

AB genelinde gıda ile ilgili genel prensiplerin ve temel düzenlemelerin çerçevesini belirleyen 178/2002/EC sayılı Tüzük doğrultusunda Genel Gıda Yasası uygulanmaktadır. 2002 tarihli düzenlemeyle, aynı zamanda, AB Gıda Güvenliği Otoritesi kurularak gıda güvenliği konusunda uygulanması zorunlu prosedürler belirlenmiştir. Genel Gıda Yasası, gıdaların izlenebilirliği konusunda da hükümler içermektedir ve düzenlediği ana başlıklar Ocak 2005 tarihinde uygulamaya girmiştir.

AB genelinde tarım ürünlerinin piyasaya arzına ilişkin ortak kuralları 1308/2013/EU ve 1379/2013/EU sayılı Tüzükler belirlemektedir.

Üçüncü ülkelerden ithal edilen taze meyve ve sebzelerin sevkiyatının AB pazarlama standartları ve diğer eşdeğer standartlara uygun olması gerekmektedir. Bu yönde, 543/2011/EU sayılı Tüzük taze meyve ve sebze ithalatı ile ilgili genel ve spesifik pazarlama standartlarını belirlemektedir.

İlgili Kuruluşlar:

a) Standartlar:

AB tarafından düzenlenmemiş alanlarda, Macaristan kendi ulusal standart ve teknik mevzuatını uygulamaktadır. Macar standartlarına ilişkin bilgilere Macaristan Standartlar Enstitüsü'nün (Magyar Szabványügyi Testület-MSZT) aşağıda yer alan web sayfasından ulaşılması mümkündür.

Macar Standartları Enstitüsü (MSZT) (Magyar Szabványügyi Testület)

<https://www.mszt.hu/hu-hu/>

b) Teknik Düzenlemeler:

Budapeşte Hükümet Ofisi- Ticaret, Savunma Sanayi, İhracat Kontrol ve Kıymetli Metal Tahlil Dairesi (Government Office of the Capital City Budapest- Department of Trade, Defence

Industry, Export Control and Precious Metal Assay)

<https://mkeh.gov.hu/kereskedelmi>

Budapeşte Hükümet Ofisi/ Metroloji ve Teknik Denetleme Bölümü (Government Office of the Capital City Budapest -Metrology and Technical Supervisory Department)

<https://mkeh.gov.hu/meresugy>

c) Akreditasyon:

Ulusal Akreditasyon Otoritesi (Nemzeti Akkreditáló Hatóság)

www.nah.gov.hu

d) Ürün Güvenliği / Güvenilirliği:

Macaristan Rekabet Kurumu- Tüketici İlişkileri Bölümü

<https://www.gvh.hu/en/for-consumers/contact-details-of-the-customer-relations-office>

Adalet Bakanlığı; Tüketicinin Korunması Portalı <http://foqyasztovedelem.kormany.hu/>

Adalet Bakanlığı -Avrupa Tüketici Merkezi- Macaristan <http://maagyarefk.hu/>

Merkezi Piyasa Gözetimi Bilgi Merkezi

https://mkeh.gov.hu/piacfeluqyeleti_muszaki/A_piacfeluqyeletrol

Ulusal Gıda Zinciri Güvenlik Ofisi (Nemzeti Élelmiszerlánc-Biztonsági Hivatal)

<https://portal.nebih.gov.hu>

RASFF (Food and Feed Safety Alerts) sistemiyle her çeşit gıda ürünü kontrol edilmektedir.

e) İthalat Denetimi:

Budapeşte Hükümet Ofisi- Ticaret, Savunma Sanayi, İhracat Kontrol ve Kıymetli Metal Tahlil Dairesi (Government Office of the Capital City Budapest- Department of Trade, Defence

Industry, Export Control and Precious Metal Assay)

<http://www.mkeh.gov.hu/>

Budapeşte Hükümet Ofisi/ Metroloji ve Teknik Denetleme Bölümü (Government Office of the Capital City Budapest -Metrology and Technical Supervisory Department)

http://mkeh.gov.hu/piacfeluqyeleti_muszaki/feluqyeleti_osztaly

f) Piyasa Gözetimi Denetimi (teknik düzenlemelere ilişkin):
Adalet Bakanlığı, Tüketicinin Korunması Portalı
<http://fogyasztovedelem.kormany.hu/>

Piyasa gözetimini yürütür, ürünlerin ve hizmetlerin emniyet ve uygunluğunu denetler. Tehlikeli malları listeleyen Merkezi Piyasa Gözetim Bilgi Sistemini işletir. RAPEX (Rapid Alert System) sistemi (https://ec.europa.eu/consumers/consumers_safety/safety_products/rapex/alerts/)

Piyasa Gözetimi ve Teknik Denetleme Birimi (Piacfelügyeleti Osztály) (Budapeşte Hükümet Ofisi/ Ticaret, Savunma Sanayi, İhracat Kontrol ve Kıymetli Metal Tahlil Dairesi)
http://mkeh.gov.hu/piacfeluqyeleti_muszaki/Piacfeluqyeleti_Osztaly#top

Ulusal Kamu Sağlığı Merkezi
www.nnk.gov.hu

Ulusal Vergi ve Gümrük İdaresi (Nemzeti Adó-és Vámhivatal)
www.nav.gov.hu

Mevzuat ve Mevzuata Ulaşılabilecek İnternet Adresleri:

a) Standartlar:

Avrupa'nın üç standart organizasyonu olan CEN, CENELEC ve ETSI'ye uygun (<http://www.cen.eu/cen/pages/default.aspx>) üretilen ürünler, AB Direktiflerine uygun olduğu kabul edilmektedir.

- CENELEC, Avrupa Elektroteknik Standardizasyon Komitesi(<http://www.cenelec.eu/>)
- ETSI, Avrupa Telekomünikasyon Standartları Enstitüsü (<http://www.etsi.org/>)
- CEN, Avrupa Standardizasyon Komitesi, diğer tüm standartları ele alıyor (<http://www.cen.eu/cen/pages/default.aspx>)

Teknik standartlar konusunda Macaristan, Avrupa Birliği mevzuatını takip etmektedir. (https://ec.europa.eu/growth/single-market_en) web sitesinden mevzuata ilişkin bilgilere ulaşılmaktadır.

Ulusal standartlarla ilgili ise yürürlükte olan Kanun, XXVIII of 1995 olup, Kanuna (<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99500028.tv>) web adresinden erişilebilmektedir.

b) Teknik Düzenlemeler:

Budapeşte Başkent Hükümet Ofisi'nin ana faaliyeti; dış ticarete devlet idaresi, savunma endüstrisinde (silah ve mühimmat) üretim ve hizmetin gözetimi, piyasa ve depoların gözetimi, kıymetli metallerin analizi ve işaretleme, metroloji ve teknik güvenlik konularında ve belirli ticaret alanlarında yetkili-idari görevleri yerine getirmektir.

İlgili tüm mevzuata aşağıdaki linkten erişilebilmektedir:
<https://mkeh.gov.hu/jogszabalyok>

c) Akreditasyon:

(<https://nah.gov.hu/en/page/legal-documents/>) linkinden akreditasyon alanında yürürlükte bulunan Kanun, AB Regülasyonu (765/2008/EC) ve Hükümet Direktifine ulaşmak mümkündür.

Türkiye ile Macaristan Akreditasyon Kurumları, ulusal akreditasyon kurumlarının kurmuş olduğu EA (European Co-operation for Accreditation) faaliyetleri çerçevesinde işbirliği yapmaktadırlar.

Türk Standartları Enstitüsü, Macaristan'ın da yer aldığı ülkelerle birlikte ISO standartlarının geliştirilmesi ile ilgili iki teknik alt komiteyi yönetmektedir;

1. Teknik Komite ISO / TC 34 / SC3 (Meyve ve Sebzeler ve bunların türevleri)
<https://www.iso.org/committee/47872.html>

2. Teknik Komite ISO / T.C. 126 / SC2 (Yaprak tütün)
<https://www.iso.org/committee/52170.html>

d) Ürün Güvenliği / Güvenilirliği:
(<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1200088.TV&celpara=#xcelparam>) linkinden ürün güvenliği ile ilgili Kanuna (Act LXXXVIII. of 2012-Ürünlerin Piyasa Gözetimi Hakkında Kanun) ulaşılabilmektedir.

e) İthalat Denetimi (teknik düzenlemelere ilişkin, sürece ilişkin, yetkili birimler hakkında):
Macaristan yasalarına göre, Devlet ve Gümrük Sınırından Geçen Malların, Hizmetlerin ve Maddi Değerlerin Ticaretine İlişkin Hükümet Kararı Government Decree 52/2012. (III.28.) (<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200052.kor>), AB serbest ticaret kurallarından bazı istisnalar öngörmektedir. Bu kararnameye göre, belirli ürünlerin ihracat veya ithalat işlemleri için Macaristan Budapeşte Hükümet Ofisinden (eski Ticaret Lisanslama Ofisi) lisans alınması gerekmektedir. (<http://www.mkeh.gov.hu>)

Temel düzenlemelere <https://mkeh.gov.hu/jogszabalyok> linkinden erişim mümkündür.

f) Piyasa Gözetim Denetimi (teknik düzenlemeler, süreç, birimler hakkında):
(https://mkeh.gov.hu/piacfelugyeleti_muszaki/A_piacfelugyeletrol?displang=eng) linkinden Macaristan'da piyasa gözetimi ve denetimi ile ilgili temel ilkeleri, piyasa gözetimi faaliyetlerini, uyumsuzluk durumunda alınacak önlemler ve yaptırımları, ilave tedbirleri, bildirim yükümlülüğü, geçişten günümüze teknik düzenleme sürecinde yaşanan gelişmeleri ve ilgili partnerler hakkında bilgileri bulmak mümkündür.

Ürünlerin piyasa gözetimi ve denetimi ile ilgili Kanuna (<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1200088.TV&celpara=#xcelparam>) (Act LXXXVIII. of 2012 on the market surveillance of products) adresinden erişilebilmektedir. (<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1300006.KOR&celpara=#xcelparam>) linkinden ise ilgili detaylı hususları içeren Hükümet Direktifine (Government Decree 6/2013. (I.18.)) erişim sağlanabilmektedir.

Diğer temel düzenlemelere ise (<https://mkeh.gov.hu/jogszabalyok>) linkinden Piyasa Gözetimi başlığı altında erişim mümkündür.

Uygunluk Değerlendirme

AB ve Uygunluk Değerlendirme

Standartlara uygunluk değerlendirme adımı AB mevzuatına uygunluğun sağlanmasında zorunlu bir adımdır. Burada amaç üretimin her aşamasında gerekli koşullara uyumun sağlanması ve nihai ürünün kabulünün kolaylaştırılmasıdır.

AB ürün mevzuatı üreticilere ürünlerinin kullanımı sırasında oluşabilecek risk düzeyine göre uygunluk değerlendirme aşamasında bir miktar seçme hakkı sunmaktadır. Bu seçenekler öz sertifikasyon, tip inceleme ve ürün kalite kontrol sistemi, tam kalite güvencesi olabilmektedir.

AB üyesi ülkelerin uygunluk değerlendirme kuruluşları listesi AB Komisyonu web sitesinde yer almaktadır (NANDO-<http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/nando/>).

Nihai ürünün pazara girişini kolaylaştırmayı sağlayan bazı zorunlu olmayan değerlendirme programları da bulunmaktadır. Bunlar hakkında bilgi CEN (Avrupa Standardizasyon Komitesi), CENELEC-Avrupa Elektroteknik Standardizasyon Komitesi (<https://www.cenelec.eu/Pages/default.aspx>) ve ETSI-Avrupa Telekomünikasyon Standartları Kurumu'ndan (<https://www.etsi.org/>) temin edilebilir.

Test Etme, Muayene ve Belgelendirme

Macaristan-Türkiye dış ticaret ilişkilerinde tamamıyla AB-Türkiye Gümrük Birliği anlaşması uygulanmaktadır. AB; üye devletlerin AB üyesi olmayan ülkelere yapılan ithalatlarda belirli ürünlerin sevkiyatının yapılabileceği bazı sınır kontrol noktalarını belirlemelerini şart koşmaktadır. Bu prosedürler sırasında, ihracat sertifikalarının Macarca sunulması zorunludur. Sertifikaların onaylı çevirileri de kullanılabilir. Gümrük Birliği dolayısıyla, Türk sanayi ürünlerinin Macaristan'a ithalatından gümrük vergisi alınmamakta ve Türk mallarının ithalatında ATR (Serbest Dolaşım) belgesi istenmektedir. Gümrük Otoritelerine ayrıca TIR Karnesi, EUR1, Mal Faturası, Nakliye Faturası, Gıda Sağlığı Belgesi, Karayolu Taşıma Belgesi (CMR-Convention Marchandises Routiers) ibraz edilmesi gerekmektedir.

CE standartları mecburidir. Genel kural Türkiye'deki bir firmanın CE işaretini alması durumunda, başka bir belgeye ihtiyaç olmamasıdır. Bununla birlikte Macaristan'a ihracatta ürün güvenliği ve kalite açısından uygulamada ilave belgelendirme talep edilen durumlar söz konusu olabilmektedir. Macaristan, ayrıca ürün ithalatında etiketleme mecburiyeti getirmektedir. Tüketim mallarında ürün bilgisinin Macarca olması gerekmektedir.

Budapeşte Hükümet Ofisi (eski Macar Ticaret Lisanslama Ofisi), AB mevzuatına uygun olarak tarımsal ürünler için ithalat lisansları yayınlamaktadır. Genellikle ithalatçının, ilgili tüm ayrıntılarla birlikte öngörülen formu doldurması gerekmektedir.

Canlı hayvanların ve hayvan ürünlerinin Macaristan'a uyumlaştırılmamış ihracatları için öngörülen başvuru formunun, Macaristan Ulusal Gıda Zinciri Güvenlik Bürosu Hayvan Sağlığı ve Hayvan Refah Müdürlüğü'ne bildirilmesi gerekmektedir. Bu ve benzeri özel ithalat lisanslaması öngörülen ürünler ve ithalatçının almak zorunda olduğu lisanslar (dolayısıyla da

ihracatçının sunmak durumunda olduğu ilave bilgi ve belgeler) aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Zorunlu Belgelendirme Talep Edilen Ürünler	Talep Edilen Belgenin Mahiyeti (CE, Helal Sertifikası, Diğer)	Belgeleri Veren veya Düzenleyen Kurum/Kuruluş
Bazı sanayi ürünleri (Tekstil ürünleri, Beyaz Rusya orijinli potasyum klorür, demir-çelik ve alüminyum ürünleri)	https://mkeh.gov.hu/kereskedelmi/ipari_termekek	Budapeşte Hükümet Ofisi- Ticaret, Savunma Sanayi, İhracat Kontrol ve Kıymetli Metal Tahlil Dairesi
Tarım Ürünleri	https://mkeh.gov.hu/kereskedelmi/mezoqazdasag	Budapeşte Hükümet Ofisi- Ticaret, Savunma Sanayi, İhracat Kontrol ve Kıymetli Metal Tahlil Dairesi
Sivil amaçlı kullanılan patlayıcılar ve piroteknik malzemeler, Koruyucu güvenlik ürünleri, Kamu güvenliğini tehlikeye atan bazı ürünler, Güvenlik belgeleri, Fauna türlerinin korunan canlı örnekleri	https://mkeh.gov.hu/kereskedelmi/egyeb_enqedelyezes	Budapeşte Hükümet Ofisi- Ticaret, Savunma Sanayi, İhracat Kontrol ve Kıymetli Metal Tahlil Dairesi
İlaç Öncülleri	https://mkeh.gov.hu/kereskedelmi/kabitoszer_prekurzorok	Budapeşte Hükümet Ofisi- Ticaret, Savunma Sanayi, İhracat Kontrol ve Kıymetli Metal Tahlil Dairesi

Patlayıcı Öncülleri	https://mkeh.gov.hu/kereskedelmi/robbanoanyag_prekurz_orok	Budapeşte Hükümet Ofisi- Ticaret, Savunma Sanayi, İhracat Kontrol ve Kıymetli Metal Tahlil Dairesi
Uçucu organik bileşikler (VOC)	https://mkeh.gov.hu/kereskedelmi/VOC	Budapeşte Hükümet Ofisi- Ticaret, Savunma Sanayi, İhracat Kontrol ve Kıymetli Metal Tahlil Dairesi
İlaçlar, diyet takviyeleri, tıbbi cihazlar, kozmetikler, elektronik sigara	https://nnqyk.gov.hu/	Ulusal Halk Sağlığı ve Eczacılık Merkezi
İnşaat ve Yapı Malzemeleri	http://www.emi.hu/EMI/web.nsf/Pub/index_en.html	ÉMI-Bina Kalite, Kontrol ve İnovasyon için Kâr Amacı Gütmeyen Limited Şirketi
Hayvansal ilaçlar	https://portal.nebih.gov.hu/-/gyogyszerqyartas-es-import	NÉBIH – Ulusal Gıda Zinciri Güvenlik Ofisi
Canlı hayvan ve hayvansal ürün ithalatı (Uyumlaştırılmamış)	https://portal.nebih.gov.hu/nebih_wire_cikk/-/asset_publisher/2vLSLx1y5L8Y/content/import-engedely-iranti-kerelem-nem-harmonizalt-allati-eredetu-termek-es-elooallat-behozatalahoz/fertozo-kevesveruseget-igazolt-a-nebih-ket-pest-megyei-lonal	NÉBIH – Ulusal Gıda Zinciri Güvenlik Ofisi
Taze meyve ve sebzeler	https://portal.nebih.gov.hu/-/friss-zoldseq-gyumolcs-import-minoseq-ellenorzes	NÉBIH – Ulusal Gıda Zinciri Güvenlik Ofisi
Tarım ilacı	https://portal.nebih.gov.hu/-/parhuzamos-behozatal(paralel_ithalat_hakkinda) https://portal.nebih.gov.hu/hu/web/english/hungarian-forest-management/-/asset_publisher/pHBk9pg6UNxK/content/directorate-of-plant-protection-and-soil-conservation/contacts	NÉBIH – Ulusal Gıda Zinciri Güvenlik Ofisi

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Dış ticarete devlet idaresi, savunma sanayinde (silah, mühimmat) üretim ve hizmetin gözetimi, ticaret, piyasa gözetimi, depoların gözetimi, kıymetli metallerin analizi ve işaretlenmesi, metroloji ve teknik güvenlik konularında yetkili-idari görevleri yerine getiren Macaristan Budapeşte Hükümet Ofisinin (eski Ticaret Lisanslama Ofisi) faaliyetlerine bakıldığında, Macaristan'da genel ithalat lisansı uygulaması yerine, askeri malzemeler, silah, patlayıcı maddeler ve havai fişekler, sağlığa zararlı maddeler, biyolojik silah yapımında kullanılan maddeler, ilaçlar, banknot yapımında kullanılan özel kâğıt çeşitleri, nükleer ürünler ve uranyum cevheri gibi ürünlerin ithalatında çeşitli lisans ve ön izin uygulamaları mevcuttur.

Kimyasal maddelerin ithalatı (REACH Tüzüğü), hayvan ve bitki sağlığı, teknik standartlar, paketleme ve etiketleme gibi konularda da aynı şekilde AB mevzuatı aynen uygulanmaktadır. (<https://trade.ec.europa.eu/tradehelp/>)

Bununla birlikte, tarım ilaçları, yaş meyve ve sebze, canlı hayvan ve hayvansal ürün ithalatı gibi uyumlaştırılmamış bazı hususlar özel düzenlemelere tabiidir. Ayrıca kimyasallar, uyuşturucular, atıklar ve nükleer maddeler ile ilgili diğer düzenlemeler, ilgili Bakanlıklar tarafından yürütülmektedir. Kıymetli metaller, kullanılmış araba lastikleri ve atıkları ithalatında da çeşitli kısıtlamalar mevcuttur.

Meyve sebze ürünlerinin ithalatı aşamasında ise Bitki Sağlığı Merkezi tarafından kontrolü (çürük, küf, sağlıksız kimyasal madde vs.) yapılmaktadır. Ürün eğer rafta ise NNGYK (Ulusal Halk Sağlığı ve Eczacılık Merkezi) tarafından kontrol edilebilmektedir. Sebzelede Avrupa Birliği'ne giriş yaptığı ilk ülkeden analiz raporu istenmektedir.

Yine AB üyesi olmayan ülkelerden yapılan ithalatlarda ülkelerin belirli ürünlerin sevkiyatının yapılabileceği bazı sınır kontrol noktalarını belirlemeleri şartı çerçevesinde; Macaristan'da hayvanlar için belirlenmiş sınır kontrol noktalarına (https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/animals/docs/bcps_contact_hungary.pdf) linkinden, hayvansal orijinli olmayan gıdaların ve yemlerin kontrol edildiği noktalara ise (<https://portal.nebih.gov.hu/-/border-control-posts-in-hungary>) linkinden erişilebilmektedir.

AB ve Ambalaj, Paketleme, Etiketleme

Tüketicinin korunması göz önünde tutularak, AB içerisinde sadece AB etiketleme mevzuatına uyan ürünlerin pazarlanmasına izin verilmektedir. AB etiketleme mevzuatı, gıda, ev gereçleri, ayakkabı, tekstil vb. sektörler için zorunlu etiketleme standartları koymaktadır.

Paketleme ve ambalajlama, tüketici sağlığı ve çevrenin korunması amacıyla, AB tarafından belirlenen kurallara uygun yapılmak zorundadır. Paketleme ve ambalajlamaya ilişkin temel AB mevzuatı şunlardır:

- Tüzük 1272/2008/EC (CLP); madde ve karışımların sınıflandırması, etiketlenmesi ve ambalajlanması hakkında kurallar,
- Tüzük 2022/1616/EC; gıda ile temas eden geri dönüştürülmüş plastik materyallerin pazara giriş koşulları ve geri dönüşüm teknolojilerine ilişkin kurallar,
- Direktif 94/62/EC (OJ L-365 31/12/1994); paketleme ve paket artıklarına dair genel kurallar.

- Tüzük 1935/2004/EC (OJ L-338 13/11/2004); gıda maddeleriyle temas eden malzemelere dair özel kurallar.
- Direktif 2000/29/EC (OJ L-169 10/07/2000); ağaç ve diğer bitkilerden yapılan paketlere uygulanacak bitki sağlığı kuralları.

AB içerisinde pazarlanan ambalajlar, çevrenin korunmasına yönelik konulan genel kuralların yanı sıra tüketici sağlığı için herhangi bir riski önlemek amaçlı özel hükümleri yerine getirmelidir (EU Labels: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/product-safety-and-requirements/eu-labels_en).

AB, üye ülkelerde gönüllülük esasına bağlı olarak, 66/2010/EC sayılı Tüzük ile Çevre Etiketleri (Eco-label) düzenlemesi geliştirmiştir. Çevre Etiketleri ile ilgili bilgi (https://environment.ec.europa.eu/topics/circular-economy/eu-ecolabel_en) linkinden edinilebilir.

Teknik Engeller

Türk ihracatçılarımız Macaristan'a AB kuralları çerçevesinde ihracatlarını gerçekleştirmekte olup, ülke uygulamalarının bazı spesifik ürün gruplarının ülkeye ithalatı haricinde ciddi bir teknik engel yarattığı düşünülmektedir. Genellikle ithalat lisansı uygulaması ile ithalatçılardan, dolayısıyla da ihracatçılardan ilave bilgi/belge talep edilmekte olup, canlı hayvan ve hayvansal ürünler ile bazı tarım ürünleri, ilaç gibi (yukarıdaki tabloda görüleceği üzere) ürünler için belli kurumların onayı gerekmektedir. Öte yandan bu ürün grupları arasında inşaat malzemeleri alanında, Macaristan'daki ithalatçıların, Türk ihracatçılarımızdan EMI Belgesi almalarını talep ettiği yönünde şikayetlerin alınması dikkat çekici bir durum olmuştur. Macaristan'ın teknik mevzuat alanındaki onaylanmış kuruluşlarından olan "EMI-Non-Profit Company for Quality Control and Innovation in Building" (www.emi.hu)'den, Macaristan'da inşaat sektöründeki her türlü inşaat malzemesinin kullanımı için gerekli olan "kalite kontrol belgesi" alınabilmektedir. Söz konusu kuruluş tarafından verilen belgeler, malzemenin kullanım aşamasında resmi görevliler tarafından yapılan piyasa gözetimi/denetimi ile takip edilmektedir. Bu nedenle, Macaristan'da inşaat malzemesi ithal eden firmalar, ihracatçı firmadan EMI Belgesini almasını talep etmektedir. Bu çerçevede, ürünün çeşidine, piyasada daha önce kullanılıp kullanılmadığına ve bunun gibi bazı kriterlere göre temin edilmesi gereken farklı belgeler bulunmakta olup, talep edilen sertifikasyon maliyetleri de farklılık gösterebilmektedir. Macaristan Müteahhitler Birliği olarak bilinen EVOSZ ile Müşavirliğimizce yapmış olduğumuz görüşmelerde CE belgesinin olması halinde EMI belgesinin sunulmasına ihtiyaç bulunmadığı Macar yetkililerce dile getirilmiştir.

Piyasaya arz edilen tüm ürünlerin güvenli ve kaliteli olmasını sağlamak ülkelerin en temel öncelikleri arasındadır. Bu amaçla, ürünlerin uyması gereken teknik kriterler (standartlar ve teknik düzenlemeler) ile ürünlerin bu kriterlere uygun üretildiğini belgeleyen uygunluk değerlendirmesi işlemlerine günümüzde daha fazla başvurulmaktadır. Standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi prosedürleri, sınai, ekonomik ve ticari gelişmeye katkıda bulunan, insan can ve mal güvenliğini korumayı amaçlayan, modern ekonominin ve standardizasyon sisteminin temel taşlarıdır.

Bununla birlikte, standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi işlemleri çoğu zaman insan sağlığı ve güvenliği gibi meşru amaçların ötesinde ticarete teknik engeller olarak adlandırılan ve uluslararası ticaretin serbest akışını olumsuz etkileyen engellere yol

açmaktadır. Uluslararası kabul görmüş standartlardan farklı teknik kriterler belirlenmesi ve gerektiğinden katı test ve belgelendirme işlemlerinin zorunlu kılınması bu alandaki en önemli sorunlardır. Şeffaf bir şekilde kabul edilmeyen ve uygulanmayan bu düzenlemeler ihracatçı firmalar açısından ek külfet ve maliyetlere de yol açmakta ve rekabet edebilirliklerini güçleştirmektedir. İhracatta karşılaştığımız ticarete teknik engellerin önlenmesi, sürdürülebilir ihracat artışının sağlanması açısından da önemlidir.

Bu kapsamda, T.C. Ticaret Bakanlığı Ürün Güvenliğı ve Denetimi Genel Müdürlüğü internet sayfasında konu ile ilgili ayrıntılı bilgi mevcuttur (<https://teknikengel.gov.tr/>). Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesi, ihracatçılarımızın ticarete teknik engeller alanında yararlanacağı ve etkin olarak kullanacağı temel bir platform olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede; ihracata konu ülkenin ticarete teknik engeller uygulamaları hakkında bilgi sahibi olunabilmekte, ihtiyaç duyulan ülke mevzuat ve uygulamaları hakkında ilave bilgiler Bakanlığımızdan talep edilebilmekte ve ihracatta karşılaşılan ticarete teknik engeller interaktif olarak Bakanlığımıza bildirilebilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik suretiyle ilgilenilen ülke ve ürün gruplarına ilişkin taslak düzenlemeler e-posta ile günlük olarak gönderilmektedir. Ayrıca, firmalarımız ihracatlarını olumsuz etkileyebilecek diğer ülke düzenlemelerini taslak aşamasında öğrenip yorum yapabilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik ücretsizdir.

2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

AB ve Fikri Sınai Mülkiyet Hakları

Avrupa Birliği Fikri Sınai Mülkiyet Hakları Ofisi-EUIPO, AB markaları, tescilli topluluk tasarımları, zanaat ve sanayi ürünlerine yönelik coğrafi işaretler ile fikri mülkiyet alanında Avrupa'da ve uluslararası arenada iş birliğini yönetmekten sorumlu bir AB kuruluşudur. Ayrıca, Fikri Mülkiyet Haklarının ihlallerine ilişkin Avrupa Gözlemevi'ni (European Observatory on Infringements of Intellectual Property Rights) yönetmekle görevlidir. Bu kuruluş, ulusal ve bölgesel faaliyet gösteren Fikri Sınai Mülkiyet Ofisleri, kullanıcı grupları, Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu ve diğer uluslararası kuruluşlarla ortak çalışmaktadır (<https://euipo.europa.eu/>).

Macaristan Fikri Mülkiyet Ofisi (HIPO) (<https://www.sztnh.gov.hu>), patentler için çıkarılan 1895 tarihli XXXVII Yasası'nın 23. bölümü uyarınca fikri mülkiyetin korunmasından sorumlu olarak 1896 yılında kurulan bir merkezi hükümet ofisidir.

HIPO'nun yasal statüsü, mali yönetimi, sorumlulukları ve yeterliliği ile ilgili ayrıntılı kurallar, Buluşların Patentlerle Korunmasına ilişkin 1995 tarihli XXXIII sayılı Kanunun (Patent Yasası) 115 / D ila 115 / L sayılı Maddeleri ile Merkezi Devlet İdari Organları ve Devlet Üyeleri ile Devlet Sekreterlerinin Hukuki Statüsü hakkındaki 2010 tarihli XLIII Yasası ve Hükümet Yönetimi ile ilgili 2018 tarihli CXXV Kanununda yer almaktadır.

Bir merkezi hükümet ofisi olarak HIPO, Macar Hükümeti tarafından yönetilmektedir.

Kültür ve İnovasyon Bakanı HIPO üzerinde denetim hakkına sahiptir. HIPO Başkanı Başbakan tarafından atanır ve görevden alınır. Üç Başkan Yardımcısı ise, Başkanın önerisi üzerine Kültür ve İnovasyon Bakanı tarafından atanır ve görevden alınır. HIPO operasyonel maliyetlerini kendi gelirlerinden karşılamaktadır; faaliyetlerini yürütmek üzere gelirlerini bağımsız olarak yönetir.

Patent Yasası'nın 115 / G Bölümü uyarınca, HIPO'nun sorumlulukları ve yetkileri şunları içerir:

- Sınai mülkiyet alanındaki resmi incelemeler ve işlemler;
- Telif hakkı ve telif hakkı ile ilgili haklarla bağlantılı olarak belirli görevlerin yerine getirilmesi;
- Fikri mülkiyet alanındaki merkezi hükümet bilgi ve dokümantasyon faaliyetleri;
- Fikri mülkiyetin korunmasını düzenleyen yasaların hazırlanmasına katılmak;
- Hükümet'in fikri mülkiyetin korunmasına yönelik stratejisinin geliştirilmesi ve uygulanması, bu amaçla alınan hükümet önlemlerinin başlatılması ve yürütülmesi;
- Fikri mülkiyet alanında uluslararası ve Avrupa ile işbirliğinde mesleki görevlerinin yerine getirilmesi;
- Araştırma ve geliştirme faaliyetinin değerlendirilmesi ile ilgili resmi işlerin ve uzman görevlerinin icrası;
- Start-up girişimlerini destekleyen işletmeler tarafından talep edilebilecek vergi matrahında indirimle ilgili kayıt görevlerinin gerçekleştirilmesi.

Patent:

Patent, buluş sahibine, ürün ve teknoloji pazarındaki rakiplerinkine kıyasla daha iyi bir konum sağlayarak buluşların yasal olarak korunmasını sağlarken, patent korumasının süresi ve bölgesel geçerliliği sınırsız değildir. Patent koruması, patent başvurusunun yapıldığı günden itibaren 20 yıla kadar geçerlidir ve yalnızca korumanın verildiği ülkelerde geçerlidir.

Macar patenti, başvurunun ve buluşun yasa ve yönetmeliklerde belirtilen gerekliliklere uygun olması koşuluyla, ulusal veya Avrupa başvurusu veya Patent İşbirliği Anlaşması (PCT) çerçevesinde sunulan bir uluslararası başvuru ile elde edilebilir.

Ulusal Prosedür için;

<https://www.sztnh.gov.hu/en/patent/obtaining-patent-protection-via-national-procedure>

Avrupa Prosedürü için;

<https://www.sztnh.gov.hu/en/patent/acquiring-patent-through-a-european-procedure>

Uluslararası Başvuru için;

<https://www.sztnh.gov.hu/en/patent/international-application>

Patentin yanısıra yine ilgili kurum olan Macaristan Fikri Mülkiyet Ofisinin (HIPO) yetkisinde olan faydalı model, marka, coğrafi işaret, tasarım, telif hakkı, bitki çeşitlerinin korunması hususlarında başvuru süreçleri ile ayrıntılı bilgilere aşağıdaki linklerden erişim sağlanabilmektedir.

Faydalı Model:

<https://www.sztnh.gov.hu/en/utility-model-protection>

Marka:

<https://www.sztnh.gov.hu/en/trademark-protection>

Coğrafi İşaret:

<https://www.sztnh.gov.hu/en/geographical-indication>

Tasarım:

<https://www.sztnh.gov.hu/en/design>

Telif Hakkı:

<https://www.sztnh.gov.hu/en/copyright-and-related-rights>

Bitki Çeşitlerinin Korunması:

<https://www.sztnh.gov.hu/en/plant-variety-protection>

Dağıtım Kanalları

2020 ve 2021 yıllarında tüm dünyayı etkisi altına alan Covid 19 salgını tüm ülke ekonomilerini derinden etkilemiştir. Macaristan da bu pandemiden olumsuz etkilenmiştir. Nitekim 2019 yılında GSYİH'sı %4,6 büyüme gösteren Macaristan 2020 yılını %5,1 (sabit fiyatlarla) küçülme

ile kapamıştır. 2019 yılında GSYİH'sı 163,5 milyar dolar, kişi başına düşen milli geliri 16,7 bin dolar olarak gerçekleşmiş iken 2020 yılında GSYİH 156,8 milyar dolara ve kişi başına düşen GSYİH'i 15.984 dolara gerilemiştir.

Ancak, 2021 yılında Macaristan'da sınırlamaların kademeli olarak kaldırılması, ekonominin yeniden açılması, ulusal ve AB bazlı ekonomik kurtarma planlarının uygulanması, farklı şekillerde uygulanan kapsamlı destek paketleri, hane halkı tasarruf oranlarının azalması, güçlü tüketim, yabancı yatırımların devam etmesi gibi sebeplerle ekonomide hızla toparlanma gerçekleşmiş ve GSYİH'sı %7,2 büyüme ile 181,7 milyar dolara çıkarken kişi başına düşen GSYİH'i 18.719 dolara yükselmiştir. Öte yandan, 24 Şubat 2022'de başlayan Rusya-Ukrayna Savaşı ile Macaristan ekonomisi olumsuz etkilenmeye başlamış; bunun yanında daha önce verilen mali teşviklerin etkisini yitirmesi ve şiddetli kuraklıkların tarımsal üretime zarar vermesi ile büyüme oranı %4,6 olmuştur. 2022 yılında GSYİH 176,9 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir.

2023 yılı ilk çeyrekte GSYİH'sı %0,9 oranında gerileme kaydeden Macaristan, ikinci çeyrekte ise %2,4 oranında küçülmüş ve son 20 yılın en uzun süreli resesyon dönemine girmiştir. 2023 yılı ilk 3 çeyreğinde küçülme gösteren Macaristan'da, son çeyrekte bu durum son bulmuştur. Macar İstatistik Ofisi tarafından açıklanan son verilere göre, Macaristan'ın GSYH'sı 2023 yılında %0,9 oranında gerilemiştir. Ayrıca AB İstatistik Ofisi Eurostat'ın verilerine göre; AB ülkelerinde 2021 yılı GSYİH büyüme oranları ortalaması %5,4 olurken bu oran 2022 yılında %3,5 olmuştur. AB'de ekonomik durgunluk devam etmiş ve hem Avro bölgesinde hem de AB içinde 2023'de büyüme oranı %0,5 (mevsimsellik ve takvim etkisinden arındırılmış) olmuştur.

Batı Avrupa'daki kadar gelişmiş bir dağıtım ağı bulunmamakla birlikte Macaristan perakende ve toptan dağıtım ağı her geçen sene güçlenmektedir. 2013'den bu yana her sene artış gösteren Macaristan'ın perakende ticaret satışları (yakıt satışları dahil) incelendiğinde, forint değerleri üzerinden yıllık değişim ele alındığında 2020 yılında pandeminin de etkisiyle sadece %3 büyüme yaşanmış ve perakende satışlar 12,7 trilyon forint (41,2 milyar dolar) şeklinde gerçekleşmiştir. 2021 yılında ise bir önceki seneye göre %13 oranında bir büyüme yaşanmış ve 2021 yılında toplam perakende satış değeri ise 14,1 trilyon forint (46,5 milyar dolar) düzeyine çıkmıştır. 2022'de ise %21 artışla 17 trilyon forinte ulaşmış, ancak dolarda yaşanan yükselişin etkisiyle dolar bazında perakende satışlar %2 düşüşle 45,8 milyar dolar seviyesine inmiştir. 2023 yılında ise forint bazında %8 artışla 18,4 trilyon forint olmuştur, ancak dolarda gerçekleşen düşüşün etkisiyle bahse konu artış dolar bazında çok daha fazla (%14 ile 52,1 milyar dolar) olmuştur.

Macar e-ticaret pazarında satış geliri %34'lük bir artışla, 2021'de dünya çapındaki %24'lük büyüme oranına katkıda bulunmuştur. E-Ticaret pazarı, fiziksel ürünlerin son kullanıcıya (B2C) çevrimiçi satışını içermektedir. Bu tanıma, bilgisayar üzerinden yapılan satın almaların yanı sıra akıllı telefonlar ve tabletler aracılığıyla yapılan mobil satın alma işlemleri de dâhil iken, dijital olarak dağıtılan hizmetler (e-hizmetler), dijital medya indirmeleri veya akışları, B2B pazarlarında dijital olarak dağıtılan ürünler ve kullanılmış, kusurlu veya onarılan ürünlerin dijital olarak satın alınması veya yeniden satılması (yeniden Ticaret ve C2C) ise dâhil değildir. 2022'de ise küresel düzeyde hafif bir düşüş (%0,1) yaşayan perakende e-ticaret pazarı, hem Macaristan'da çok daha fazla düşüş (%13) yaşamış ve 4,5 milyar dolardan 3,9 milyar dolara inmiştir. 2023'de ise bu değer 4,2 milyar dolar olmuştur.

Online perakende ticaret cirosuna bakıldığında ise 2005 yılından itibaren düzenli artış yaşandığı görülmektedir. Bu noktada, e-ticaret gelirleri de artmaya devam etmektedir. Macaristan'da online satış yerlerinin gelirleri 2021'de 2 milyar dolar olmuş ve e-ticarette Dünya'da 53. en büyük pazar olmuştur. 2023 yılında ise e-ticaret satış gelirleri 2,4 milyar doları aşmış ve dünyada 57. en büyük pazar olmuştur. Öte yandan Macaristan İstatistik Ofisi'ne göre online perakende satışı 2021 yılında 1,4 trilyon forint (4,5 milyar dolar) düzeyindedir. 2022 yılında online perakende satışlar forint bazında aynı düzeyde kalmış, dolar bazında ise doların yükselmesi ile daha az bir seviyede (3,9 milyar dolar) gerçekleşmiştir. 2023 yılında ise çok hafif bir artışla 1,5 trilyon forint (4,2 milyar dolar) düzeyine yükselmiştir.

Macar e-ticaret pazarındaki en büyük oyuncu Extreme Digital ile birleşme gerçekleştiren Emag'dir. Mağaza 2021 yılında 253 milyon dolar, 2022 yılında ise 230 milyon dolar gelir elde etmiştir. Onu 2021 yılında 114 milyon dolar, 2022 yılında 130 milyon dolar gelirle alza.hu izlemiştir. 2022 yılında Mediamarkt 117 milyon dolarla üçüncü sıraya yerleşmiştir. Toplamda, ilk 15 pazar oyuncusunun geliri 2022 yılında 1,7 milyar dolara ulaşmıştır. İlaveten, 2022 yılında IKEA ve Kifli de önemli sıçrayışlar yaparak sırasıyla 4. ve 5. sıraya yerleşmiştir. 2022 yılında e-ticaret, online perakende cirosunun yüzde 9,6'sını oluşturmuştur.

Macaristan'daki pazar genişlemesinin önümüzdeki birkaç yıl içinde devam etmesi beklenmektedir. Macaristan'ın, 2024 yılına kadar öngörülen 5.047,1 milyon ABD doları gelir elde edeceği tahmin edilmektedir. 2023-2027 arasında yıllık satış geliri büyüme oranının ortalama %7 olacağı tahmin edilmekte iken 2024-2028 arasında %9,7 yıllık bileşik büyüme oranına sahip olacağı öngörülmektedir.

Macaristan'da sürekli genişleyen e-ticaret kanalları ile giderek daha fazla tüketici alışverişlerini elektronik olarak gerçekleştirmektedir. Yaklaşık 10 milyonluk bir nüfusa sahip Macaristan'da Macar nüfusunun %46'sı 2021'de internetten en az bir ürün satın almıştır.

Öte yandan 2021'de Macar halkının %70,6'sı on-line alışveriş yapmış ve 2010'dan beri süregelen artışla bu oran 2022 yılında %74 olmuştur. 2023 yılında ise bu oran %79'a yükselmiştir.

Macaristan'da e-ticaret gelirleri içinde Elektronik sektörü 2018 yılından beri en büyük segmenttir ve Macaristan'daki e-ticaret gelirinin 2021'de %35'ini, 2022'de ise %33'ünü oluşturmuştur. Bunu 2021'de %21, 2022 yılında %23 pay ile Moda, 2021 ve 2022 yıllarında %19 pay ile Kişisel Bakım izlemektedir. ([statista.com](https://www.statista.com))

Aşağıdaki tabloda e-ticaret gelirlerinde segmentlerin payları yıllar itibariyle gösterilmektedir:

Yıllar	Elektronik	Moda	Kişisel Bakım, Sağlık, Kozmetik	Mobilya	Oyuncak, Hobi Eşyası	Gıda	İçecek	Medya
2017	25%	32%	16%	12%	11%	1%	1%	2%
2018	28%	29%	17%	12%	11%	1%	1%	2%
2019	30%	26%	18%	11%	10%	1%	1%	2%
2020	32%	24%	18%	11%	11%	2%	1%	2%
2021	35%	21%	19%	11%	10%	2%	1%	1%
2022	33%	23%	19%	10%	11%	2%	1%	1%
2023	35%	22%	18%	11%	10%	2%	1%	1%
2024	36%	23%	18%	11%	9%	2%	1%	1%
2025	36%	23%	18%	11%	9%	1%	1%	1%
2026	36%	23%	18%	11%	9%	1%	1%	1%
2027	36%	23%	18%	11%	9%	1%	1%	1%

Macarların neredeyse üçte biri teslimatta kredi kartını (%33) ve %26'sı nakit parayı tercih etmişken, bir yandan da elektronik ödeme yöntemleri popülerlik kazanmış ve bu yöntemi kullananlar %31'e ulaşmıştır. 2023 yılında elektronik ödeme yöntemleri tüm işlemlerde üçte bire ulaşmıştır

Öte yandan, 2023 yılında dijital ödeme yöntemlerinin genel penetrasyon oranı neredeyse yüzde 60'a ulaşırken, mobil POS ödemelerinin kullanım oranı yüzde 17 olmuştur. Aynı yıl Macaristan'da dijital ödeme işlem değerleri yaklaşık 8,9 milyar ABD Dolarına ulaşmıştır.

Elektronik ticaret alanında Macaristan'da, Avrupa Birliği mevzuatına uygun olarak (2000/31/EC Direktifine dayanarak) hazırlanan "Elektronik Ticaretin ve Bilgi Toplumu Hizmetlerinin Belirli Yönleri Hakkında 2001 Tarihli CVIII Sayılı Kanun" 23 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Yasa ile düzenlenen başlıca hususlar şu şekildedir:

- "Aracı Hizmet Sağlayıcıları"na sorumluluk sınırlaması getirilmiş; "Arama Motorları Operatörleri"nin sorumluluk sınırlamaları ise genişletilmiştir.
- Sorumluluk konusundaki bu kurallarla bağlantılı olarak, "Notice and Take Down" "Uyar ve Kaldır" prosedürü uygulamaya konulmuştur. Bu prosedürün kapsamı yalnızca "Telif Hakkı İhlali" durumlarıyla sınırlıdır.
- Tüketicinin korunmasına ilişkin hükümler arasında, "İstenmeyen Ticari Reklamlar"a dair düzenleme yer almaktadır. Bu bağlamda, "Opt-in Rule" kuralı getirilmiştir. Buna göre reklam içeriğine sahip e-postalar ancak kullanıcının önceden onayı alındıktan sonra gönderilebilmektedir.
- Yasa ayrıca "Elektronik Sözleşmeler" için ayrıntılı kurallar sunmaktadır.

Öte yandan, AB mevzuatında yapılan dijital içerik ve hizmetlere yönelik revizeler, 2019/770 ve 2019/771 sayılı AB Direktiflerinde yayınlanmış ve söz konusu dijital içerik ve hizmetlere yönelik yeni Avrupa tüketiciyi koruma hususundaki hükümler, Macaristan'da 373/2021 Sayılı Hükümet Kararnamesi ile uygulanmaya başlanmıştır.

Ayrıca, e-ticaret sitesinin tüketicilere hitap etmesi durumunda, tüketici ile ticari varlık arasında akdedilecek sözleşmelerin ayrıntılı hükümlerine ilişkin 45/2014 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'de (II.26.) listelenen zorunlu unsurların, genel hüküm ve koşullarda yer alması gerekir.

İlaveten Macaristan Rekabet Kurumu, enflasyonla mücadele kapsamında, en büyük gıda perakende zincirlerinin en çok tercih edilen gıda perakende ürünlerinin fiyatlarını karşılaştırmak üzere web sitesinde bir on-line fiyat izleme sistemi geliştirmiştir.

Macaristan'da Budapeşte ile diğer şehirler arasında gelişmişlik farkı dikkat çekmektedir. Diğer pek çok şehirden farklı olarak Budapeşte lüks alışveriş merkezlerine, prestijli hiper ve süper marketlere sahiptir. Macaristan'da en güçlü dağıtım ağına sahip şirketler arasında IKEA, Praktiker, Auchan, Lidl, Tesco, Aldi, DM, Rossmann ve OBI gibi büyük şirketler yer almaktadır. Budapeşte'nin en büyük alışveriş merkezleri arasında ise Allee, Arena, WestEnd, Arkad, Mammut ve MOM Park yer almaktadır.

Macaristan'ın nüfus yoğunluğu az olan yerlerinde perakende sektörüne yakın zamana kadar, özellikle de ülkenin daha az nüfuslu bölgelerinde küçük, bağımsız aile işletmeleri hâkim ise de orta ölçekli, mali açıdan iyi yapılandırılmış önemli derecede indirim yapan perakende zincirleri, daha küçük köylerde ve diğer yerleşim yerlerinde bulunan perakende birimleriyle sektörde ilerleme kaydetmektedir. Zira küçük bağımsız işletmelerin sektöre hâkimiyeti, dağıtımçı ve tedarikçiler için lojistik zorluklar oluşturmaktadır. Bu tür zincirlere, 2.300'e yakın mağazaya sahip Real marketleri ve ülke çapında yaklaşık 3.100 satış noktasına sahip CBA ve Coop süpermarket örnek verilebilir. Macaristan'daki en büyük ikinci perakende zinciri, yaklaşık 3.000 mağazasıyla Coop süpermarkettir. Hem CBA hem de Coop tamamen Macaristan'a aittir ve komşu bölgelere doğru genişlemiştir.

Macaristan'da dağıtım kanalı genel olarak ithalatçıdan toptancıya, toptancıdan perakende hizmet sağlayıcısına, perakende hizmet sağlayıcısından son kullanıcıya şeklinde işlemektedir.

Tüketici Tercihleri

Ülke genelindeki bölgesel gelişmişlik farklılıkları piyasadaki tüketici tercihlerini, satın alma alışkanlıklarını etkileyen temel unsurların başında gelmekte olup, şehirli nüfusun artması ile birlikte tüketici tercihleri de değişim göstermektedir. Öte yandan AB üyesi ülkelerin ortalamasından %60 daha az olan Macaristan'daki ortalama ücret, hâlihazırda 2023 'de %48 olmuştur. Aynı şekilde asgari ücretin de aynı şekilde çok düşük seyretmesi (yaklaşık 700 avro, lise mezunları için yaklaşık 854 avro) Macar işgücünün başka ülkelere kaymasına sebep olmaktadır. Ülkeyi terk etmeyen Macar ailelerde ise asgari yaşam standartlarını sağlamak için birden çok kişinin çalışması gerekliliği söz konusu olmaktadır. Bununla birlikte ülkenin en büyük şehri Budapeşte'de artan expat nüfusunun tercihlerin belirlenmesindeki etkisi artmaktadır. Tüm bu faktörler dağıtımçıların satın alma kararları ile pazarlama tekniklerini etkilemektedir.

Macaristan'da nakit kullanımı hala büyük oranda baskın olmakla birlikte banka kartı ve elektronik ödeme kullanımı gittikçe yaygınlaşmaktadır. Visa ve Mastercard ile anlaşma yapan perakende işletmelerinin sayısının artmasına paralel olarak ve temassız ödeme teknolojisinin

de gelişmesiyle tüketiciler alışveriş merkezlerinde, süpermarketlerde, benzin istasyonlarında, restoranlarda ve tatil merkezlerinde banka kartlarını kullanma eğilimindedir. Kart ödemeleri, Batı Avrupa'daki alışverişlerin %75-80'ine karşılık gelirken, Macaristan'daki ödemelerin yaklaşık %35-40'ını oluşturmaktadır. Bunun yanında, MasterCard tarafından 2022 yılında Macarların %58'inin günlük işlemlerinde banka kartı kullandığı, %72'sinin ise ayda en az bir kez kart kullandığı bildirilmiştir. Öte yandan bankacılık maliyetlerinin yüksek olması sebebiyle Macaristan'da nakit çekim değeri, banka kartı ile ödemelerin değerinden oldukça yüksektir. Macaristan'daki tüm ticari bankalar manyetik banka kartlarını çip tabanlı banka kartları ile değiştirmiş ve müşterilerine ayda iki kez ücretsiz nakit çekme imkanı sunmuştur. Çekler ise pek kullanılmamaktadır.

İlaveten dijital cüzdanlar da talep artışı yaşanmış ve 2023 yılında mobil cüzdanların kaydında %37 artış yaşanarak 1,7 milyona ulaşmıştır.

İnternet üzerinden en sık satın alınan ürünler arasında kitaplar, kuponlar, BT ve elektronik aletler, sigorta hizmetleri, e-biletler ve tatil rezervasyonları yer almaktadır. Siparişlerin %70'inden fazlası eve teslimatı içermekte ve Macar online müşterilerin çoğu teslimatta nakit ödemeyi tercih etmektedir. Hem erkekler hem de kadınlar online perakendeciliği eşit oranda kullanmaktadır. E-ticaret gelirlerinin çoğu, yaklaşık %40'ı, tatillerden (Kara Cuma ve Noel) önceki yılın son iki ayında elde edilmektedir.

Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

1989 yılında parlamenter demokrasiyi ve liberal ekonomiyi benimsemiş olan Macaristan, AB üyelik süreciyle birlikte ekonomisine önemli bir dinamizm kazandırmıştır. 2004 yılında AB'ye tam üye olan Macaristan, yabancı yatırımcıların ilgi odağı olmuş, doğrudan sermaye yatırımları ve likidite girişleri ile bölge ülkelerine göre daha hızlı bir ekonomik başarı yakalamıştır. Otomotivden elektrik-elektronik sektörüne, lojistikten enerji sektörüne ülke ekonomisinde çok uluslu şirketlerin etkisi büyüktür. Öte yandan ülkedeki katma değer %44'üne, toplam istihdamın yaklaşık %70'ine sahip KOBİ'ler ekonomide önemli bir yere sahiptir. İnovasyon kapasiteleri göreceli olarak düşük olan KOBİ'lerin ekonomik faaliyetlerinde toptan ve perakende sektörü temel sektör olarak karşımıza çıkmaktadır. Küçük ölçekli firmalar geleneksel satış yöntemlerini kullanırken, son yıllarda akıllı teknoloji ve elektronik ödeme yöntemleri ile tüketiciye sunulan kolay ve otomatik sipariş imkânları hızlı bir gelişim göstermektedir. E-ticaret yöntemi ile yapılan satışlar her yıl artmakta olup, nüfusun %74'ü online alışveriş yapmaktadır.

Macaristan AB kurallarına uygun bir şekilde, tüketicileri Rekabet Kanunu'nun ilgili hükümleri uyarınca korumakta, adil bir rekabet ortamı sağlayarak haksız rekabeti önlemeyi amaçlamaktadır.

Kamu İhaleleri

AB üyeliği ile birlikte Macaristan'da lisans verme işlemleri ve kamu ihalelerinde bürokratik işlemler kolaylaştırılırken genel iş ortamı; iş yapma ve ticaret serbestliği, mülkiyet hakları ve yatırım teşvikleri ile desteklenmektedir.

1995 tarihli XL sayılı Kamu İhale Kanunu ile Macaristan Kamu İhale Kurumu kurulmuş olup, kurumun yapısı 2015 tarihli ve CXLIII sayılı Kamu Alımları Hakkında Kanun ile korunmuştur. Kurum Macaristan Parlamentosu'na tabidir.

Kamu alımlarında adil rekabet koşullarının oluşturulması amacıyla, yerel küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin tedarik prosedürlerine erişimini kolaylaştırmak, çevrenin korunmasını teşvik etmek ve Macaristan tarafından kamu alımları alanında imzalanan uluslararası anlaşmalara ve Avrupa Birliği direktiflerine uygun olarak kamu fonlarının etkin kullanımının şeffaflığının ve kamu kontrolünün sağlanması amacıyla 2015 tarihli ve CXLIII sayılı Kamu Alımları Hakkında Kanun Macaristan Ulusal Meclisi tarafından kabul edilmiştir. Kanun ve uygulanmasına ilişkin detaylı bilgilere <https://www.kozbeszerzes.hu/torveny/act-cxliii-of-2015-on-public-procurement/> bağlantısından erişmek mümkündür. (<https://kozbeszerzes.hu/kozbeszerzesek-az/>) linkinden ise Macaristan Kamu Alımlarına ilişkin tüm mevzuata erişilebilmektedir.

Kamu ihale ilanları (<https://www.kozbeszerzes.hu/ertesito/>) linkinde Macarca yayınlanmakta olup, aynı ilanlara tüm AB üyesi ülkelerin ihalelerinin günlük olarak ilan edildiği (<https://ted.europa.eu/TED/browse/browseByMap.do>) İngilizce web sitesinden de takip etmek mümkündür.

Macaristan Kamu İhale Kurumunun destek departmanı ("Közszolgálati és Támogató Főosztály") yanında diğer departmanların iletişim bilgilerinin de yer aldığı bağlantı aşağıdaki gibidir: (<https://www.kozbeszerzes.hu/qyik/szervezeti-egyseg-elerhetosege/>)

3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

Tarım ve Hayvancılık

Macaristan'ın %80'inden fazlası kaliteli toprakla kaplıdır ve ekilebilir arazilerin toplam yüz ölçümüne oranında Macaristan dünya genelinde üst sıralarda yer almaktadır. Macaristan'ın toplam ekilebilir arazisi yaklaşık 7,4 milyon hektardır. Başlıca ürünler arasında buğday (yaklaşık 1 milyon ha), mısır (817 bin ha) ve yağlı tohumlar (888 bin ha)-çoğunlukla ayçiçeği (680 bin ha) ve kolza tohumu (205 bin ha) bulunmaktadır. Ülke aynı zamanda tohum ve bahçe bitkileri üretiminde de köklü bir geleneğe sahiptir. Öte yandan 2023 yılında mısır, ayçiçeği ve kolza tohumunun ekim alanları azalmış ve sırasıyla 768 bin ha, 674 bin ha ve 189 bin ha olmuştur.

2021 yılında Macaristan 1,6 milyon tondan fazla üretimle Avrupa'nın en büyük 2. ayçiçeği üreticisi olmuştur. 2022 yılında devam eden kuraklık nedeniyle AB'nin ayçiçeği üretimi %10 düşerken Macaristan'ın üretimi %29 düşüş göstermiş 1,3 milyon ton olmuştur. Buna rağmen AB içinde 2. büyük üretici konumunu korumuştur. Macaristan, 2020 yılında 8,3 milyon tondan fazla üretimle küresel düzeyde ilk 10 mısır ihracatçısı yer almaktadır ve AB içindeki %12'lik paya sahip olup, en fazla mısır üretimi yapan 3. ülke konumundadır. Ancak 2021 yılında kuraklığın etkisi ile üretim %23 azalmış ve AB mısır üretiminde payı %9' a düşmüştür. Hem mısır ekim alanının azalması hem de devam eden kuraklık nedeniyle 2022 yılında %57 oranında bir düşüşle 2,8 milyon ton olmuştur. Aynı yılda AB'nin de üretiminin %25 düşüşle 55,1 milyon ton olmuş ve Macaristan'ın pazar payı %5 olmuştur. Ancak 2023 yılında mısır üretimi artışa geçmiş ve 6,3 milyon tona ulaşmıştır. Öte yandan mısır ekim alanı küçülmeye devam etmektedir.

AB ülkeleri arasında sebze-meyve yetiştiriciliğinde de öne çıkan Macaristan'da, 2021 yılında 472 bin ton, 2022'de 393 bin ton üretimle tatlı mısır (sweet corn) öne çıkmaktadır. Bu ürünü 138 bin ton üretimle domates ve 101 bin ton üretimle karpuz takip etmektedir. Diğer önemli sebzeler, havuç, biber ve bezelyedir. Ekilebilir arazilerde en fazla alana sahip sebzeler tatlı mısır ve bezelyedir. Öte yandan sebze üretiminde 2017 yılından itibaren bir düşüş yaşanmakta olduğu dikkat çekmektedir.

Macaristan'da meyve üretimi 2021 yılında 1,1 milyon iken 2022'de %15 düşüşle 942 bin ton olmuştur. Genel olarak meyve üretiminde elma ve üzüm öne planda yer almaktadır 2021'de bu ürünlerde üretim 514,5 bin ton ve 438 bin tondur.2022'de ise elma ve üzümde üretim sırasıyla 350 bin ton ve 414,6 bin ton olmuştur.

Ayrıca 2020 yılında 510 bin tondan fazla kanatlı üretimi ile AB ülkeleri arasında 7. sırada yer almakta olan Macaristan'da 2021'de kanatlı eti üretimi artmış ve 550 bin tonu geçmiştir. Ancak 2022 yılında üretim azalmış ve 482,1 bin ton düzeyine gerilemiş olsa da AB içinde sıralamasını da korumuştur.

Tarım sektörünün çıktı üretim değeri 2021'de 9,5 milyar avro iken, 2022'de %9'luk bir artışla 10,4 milyar avro olmuştur. Söz konusu üretim değeri 2023 yılında ise 11,4 milyar avroya yükselmiştir.

Gıda endüstrisinde 2021'de 6,1 milyar avro, 2022'de ise 7,9 milyar dolar ithalat yapılırken 2021 ve 2022'de sırasıyla 8,6 milyar avro ve 10,6 milyar avro ihracat gerçekleşmiştir. Gıda sektöründe Macaristan'da, 2021 de toplam 10,9 milyar avro değerinde üretimi bulunan Macaristan 2022'de üretimini artırmış ve 12,4 milyar avroya çıkarmıştır. Böylece toplam sanayi üretimi içindeki payı %10,8'den %11,4' e çıkmıştır. 2023 yılına bakıldığında gıda endüstrisi yaklaşık 9 milyar dolar ihracat ile 2,1 milyar dolar dış ticaret fazlası vermiştir. Yine endüstrinin satış gelirine bakıldığında yaklaşık 16,1 milyar avroya ulaştığı görülmektedir.

Sektörde 2021'de yaklaşık 100 civarında olan büyük firmaların sayısı azalmış ve 60'a düşmüştür. Bununla birlikte orta ölçekli şirketlerin sayısı artarak 300'e yaklaşmıştır. Söz konusu sektör 135.000'den fazla kişiye istihdam sağlamaktadır.

İhracata yönelik alt sektörler bakıldığında, 2021 yılında et işleme ve konserve sektöründe 2,6 milyar avro toplam üretim değeri söz konusu olup, üretimin %38'i ihraç edilmekteyken 2022'de sektörün üretim değeri yaklaşık 3 milyar avro olmuş ve üretimin %40'ı ihraç edilmiştir. İçecek sektöründe ise 2022 yılında 1,6 milyar avroluk üretimin %23'ü ihraç edilmiştir. En büyük 3. alt sektör olan evcil hayvan ve diğer hayvan yeminde 1,5 milyar avroluk üretimin %48'i ihracata konu iken geri kalanı iç pazarda tüketilmiştir. Tatlılar, atıştırmalıklar ve hazır yiyeceklerde 1,2 milyar avro üretim söz konusu olup, %58'i ihraç edilmiştir. Bitkisel ve hayvansal yağlar ve süt işleme ve sütlü mamuller sektöründe 1,1 milyar avroluk bir üretim değeri söz konusu olup, bu sektörlerde de sırasıyla üretimin %67'si ve %24'ü ihracata konu olmuştur. Meyve-sebze işleme sektöründe ise 2021 yılındaki 918 milyon avroluk üretim, 1 milyar avro düzeyine gelmiş ve %63'ü ihraç edilmiştir.

2023 yılına gelindiğinde, et işleme ve konserve sektöründe 3,6 milyar avro toplam gelir elde edilmiş ve üretimin %38'i ihraç edilmiştir. İçecek sektöründe, 1,9 milyar avro değerinde üretim gerçekleştirilmiştir ve bu üretimin %25'i ihraç edilmiştir. En büyük 3. alt sektör olan evcil hayvan ve diğer hayvan yeminde 2 milyar avroluk üretimin %49'u ihracata konu iken geri kalanı iç pazarda tüketilmiştir. Tatlılar, atıştırmalıklar ve hazır yiyeceklerde 1,5 milyon avro üretim söz konusu olup, %59'u ihraç edilmiştir. Bitkisel ve hayvansal yağlarda ise 2,1 milyar avro değerindeki üretimin %75'i ihraç edilmiştir. Süt işleme ve sütlü mamuller sektöründe de 1,4 milyar avro değerindeki üretimin %74'ü iç piyasaya verilmiştir. Meyve-sebze işleme sektöründe ise üretim değeri çok az artmış ve 1,1 milyar avro olmuştur. Bu sektörün ihracat oranı ise %63'dür.

Macaristan, otomasyona dayalı üretimi ile uluslararası kalite ve güvenlik standartlarında ve ileri paketleme yöntemleri ile GDO içermeyen, biyo, vegan, helal, kosher seçenekleri ile gıda üretimini teşvik etmektedir.

AB fonları tarım ve kırsal kalkınma için kullanılabilir. Coğrafi konumu ve doğal kaynakları tarımsal ürün çeşitliliğini etkinleştirmektedir. Gıda işleme teknolojileri önemli bir potansiyel teşkil etmekte olup, hatta bu alanda yapılacak yatırımlara Macaristan Yatırım Teşvik Ajansı aracılığıyla yatırım teşviki sağlanmaktadır.

Macar sanayicilerin tarım teknolojilerine yatırım yapmasıyla birlikte tarım teknolojileri, su yönetimi ve çevre teknolojilerinde Avrupa'da öne çıkan ülkelerden biri olan Macaristan söz konusu teknolojilerin ihraç edilmesini ayrıca önemsemektedir.

Macaristan'da 1994 tarihli "Ekilebilir Toprak Yasası" yürürlükten kaldırılarak yerine 2013 tarihli ve 122 sayılı "Tarım ve Orman Arazilerinin Devri Hakkında Kanun" yürürlüğe girmiştir. Yeni Kanuna göre, çiftçi olmayan Macar vatandaşları ve AB vatandaşları, yalnızca 1 hektar kadar arazi satın alabilme hakkına sahip olurken, "çiftçi" olarak görülen tüzel kişiler ise 300 hektara kadar tarım arazisi satın alabilmektedirler. Kiralanabilecek azami alan 1.200 hektara kadar çıkmaktadır. Hayvancılık işletmelerinde alanın maksimum boyutu 1.800 hektardan fazla olamamaktadır. Öte yandan yeni Kanun ile Tüzel kişilikler arazi alımlarından hariç tutulmuşlardır.

Öte yandan arazi transferleri, belirli kullanım kısıtlamalarına da bağlıdır. Mülkiyetin ilk 5 yılı için alıcı, arazinin kullanımını herhangi bir üçüncü şahsa devredememektedir, toprağı işleme yükümlülüğüne uymak zorundadır ve toprağı tarım dışı amaçlarla kullanmamayı taahhüt etmelidir. Macaristan'da hayvancılık önemli bir rol oynamaktadır. Yetiştirilen başlıca hayvan türleri sığır, domuz, koyun ve kümes hayvanlarıdır.

Son olarak, 2022 yılında yaz aylarında gerçekleşen düşük yağışlar ve kuraklık nedeniyle tarım, ormancılık ve balıkçılık sektörünün ülke GSYİH hasılası içinde aldığı pay %2,4'ü gerilemiş ve fiyat artışları nedeniyle üretim değeri artmıştır. Öte yandan 2023 yılında bu pay %5 seviyesine çıkmıştır.

Sanayi

Macaristan'ın gayri safi milli hasılasının üçte birini sanayi sektörü oluşturmakta olup, imalat sektörünün geliştirilmesi ve desteklenmesi Macar Hükümetinin stratejik politikalarından biridir. Son yıllarda Macaristan yüzlerce yeni sanayi yatırımına ev sahipliği yapmıştır. 2017'den bu yana sanayi yatırımları artmaktadır. 2018 yılındaki en büyük yatırımcılar Continental, BMW, Sanmina, Rehau-Automotive, Flex, SMG, GS Yuasa ve SK Innovation olarak açıklanmıştır. 2019 yılında ise yatırımların %60'ı uzak doğu ülkelerinden yapılmış olup, başlıcaları G.Koreli Lotte Alüminyum'un Tatabánya'daki 133 milyon avroluk yatırımı, yine G.Koreli Doosan'ın bakır folyo üretim tesisi, Samsung SDI'nin Göd şehrindeki üretim biriminde genişleme planı, G. Koreli Soulbrain'in elektrolit üretim yatırımıdır. 2020 yılında en çok yatırım Çin'den yapılmış olup, SEMCORP Group (183 milyon avro), Lenovo (25 milyon avro), Shenzhen Kedali (40 milyon avro) yatırımları başlıcalarıdır. 2021 yılında ise, doğrudan yabancı yatırım olarak toplam 1.886 milyar forint (yaklaşık 5,3 milyar avro) tutarında yatırım anlaşmaları imzalandığını açıklanmıştır. Yapılan açıklamada Macar Hükümetinin bu projelere destek olmak üzere 270 milyar forint (750 milyon avro) hibe sağladığı belirtilmiştir. Güney Kore'li SK Innovation'ın 680 milyar forint (1,9 milyar avro) değerinde bir pil tesisi kurmasıyla Macaristan'ın 2021 yılına kadar yapılmış en büyük greenfield yatırımına ev sahipliği yapmakta olduğu, 2021'de ayrıca Güney Kore'li Eco Pro ve Türkiye'den bir firmanın yatırım planları dâhil 100 milyon avronun üzerinde toplam 8 projeye ilgili çalışmaların başlatıldığı açıklanmıştır.

2022'de ise Macaristan'a 6,5 milyar avro doğrudan dış yatırım yapılmıştır ve yine 2019 ile 2021'de olduğu gibi G. Kore en büyük paya sahiptir. Bu kapsamda G. Kore'den W-Scope firmasının batarya ayırıcı film konusundaki yatırımı dikkat çekmektedir. Bu yatırımlarda, otomotiv, elektronik ve gıda sektörü öne çıkmıştır.

2023 yılında ise resmi istatistiklere henüz yansımaya da doğrudan dış yatırım 13 milyar avroya ulaşarak rekor kırmış olduğu yetkililer tarafından ifade edilmiştir. 2023 yılında yapılan dış yatırımlarda Çin öne çıkmıştır.

Macaristan arz piyasasına, işgücü piyasasına, üniversitelere ve lojistik imkânlarla ulaşma açısından Orta Avrupa'daki en çekici 3 ülke arasında yer almaktadır. Gerek imalat sektöründe öne çıkan otomotiv, elektronik, ilaç ve tıbbi teknoloji sektörleri, gerekse bilgi ve iletişim teknolojileri, enerji, lojistik, gıda ve turizm sektörleri yatırımcılar için önem arz eden sektörlerdir.

Sanayinin katma değer içinde payı 2015 yılında %26,2 ile zirveye çıkmış ancak sonrasında düşüşe geçmiştir. Bu katkı 2021 yılında %21,6 ile en düşük seviyeye inmiş ancak pandeminin etkilerinin azalmasıyla 2022'de %21,9'a çıkmıştır. 2023 yılında ise katkısı tekrar gerileme trendine girmiş ve 21,2 ile en düşük seviyeye gelmiştir. Öte yandan, sanayinin imalat sanayiinin GSYİH'den (sabit fiyatlar, baz yıl 2015) aldığı pay %17,6' dır.

Otomotiv

Macaristan ekonomisinde son yıllarda otomotiv endüstrisi büyük başarılar elde etmiş ve sektör Macar ekonomisinin ana itici güçlerinden biri haline gelmiştir.

Macaristan, Avrupa Birliği ve Schengen bölgesinin bir üyesi olarak stratejik konumu ile bölgesel bir dağıtım merkezi oluşturmaktadır. Almanya'nın yanı sıra Avrupa'daki 3 premium otomobil üreticisinin (Audi, BMW, Mercedes) üretim birimlerine ev sahipliği yapan tek ülkedir.

700 civarında otomotiv şirketi ile 2021 yılında 26,2 milyar avro üretim değeri ile ülke GSYİH'sına %4,1 oranında katkı sağlayan otomotiv sektörü, 2022 yılında 31,3 milyar avro üretim değeri sağlamıştır. 2023 yılında bu değer 35,8 milyar avro olmuş ve ülke hasılasının %18'ini oluşturmuştur.

Mercedes (Kecskemét, Audi (Győr), Opel (Szentgotthárd), Suzuki (Esztergom) otomotiv firmaları Macaristan'da üretim yapmaktadır. Çin şirketi NIO Ayrıca JLR, Ford ve Nissan Budapeşte'de mühendislik ve iş hizmetleri konusunda faaliyet göstermektedir. Continental, Hankook, Aptiv, Bosch, SK Innovation, Samsung, Valeo, Motherson, Mahle, BorgWarner, Denso ise bu sektörde Macaristan'da faaliyet gösteren diğer başlıca firmalardır.

Macaristan otomotiv sektörü yabancı yatırımlar için cazibesini devam ettirmekte olup, BMW, Debrecen'deki yeni montaj tesisi projesi ile Macaristan'a 1 milyar avro değerinde yatırım yapmaya başlamıştır. Yatırımın ilk aşamada 1.000 kişilik bir istihdam yaratması öngörülmektedir. BMW'nin yeni açıklamasına göre, tesiste sadece elektrikli araç (EV) üretilecektir. Hükümet projeye 34,7 milyon avro destek sağlamıştır. Proje Macaristan'daki Türk müteahhitlik firmalarımız tarafından yakından takip edilmiş olup, söz konusu projenin bir kısmının ihalesini Yapı Merkezi A.Ş. firması kazanmıştır. Elektrikli araç üretimine 2025'te başlanması beklenmektedir. Yıllık 150.000 araç üretilmesi beklenen tesiste bu kapasitenin daha sonraki bir genişleme ile ikiye katlanması beklenmektedir. 2022'de elektrikli araçlara dönük olarak lityum-iyon pil (LIB) pazarındaki güçlü büyümeye yanıt vermek için doğu Macaristan'da bir pil ayırıcı film fabrikası kuracağı Macaristan hükümeti tarafından ifade edilmiş olan Güney Koreli W-Scope, 2023 yılında fabrika kurulum çalışmalarına başlamıştır.

Yine CATL firması da EV üretimine dönük bir tesis kurma kararı almıştır ve bu tesis yatırımı, tamamlandığında Macaristan'a gelen en büyük yurtdışı yatırım olacaktır. 2022 yılında elektrikli araçlar sektöründe Macaristan'a yatırım kararı alan BMW'nin tesisinin inşaat çalışmaları devam etmektedir. Yine 2023 yılında Çinli elektrikli otomobil üretim devi BYD'nin Szege'de üretim kararı almış ve bunun yanında Güney Kore'nin en büyük otomotiv endüstrisi tedarikçilerinden biri olan Hanon Systems de söz konusu yılda bu ülkeye yatırım kararı almıştır. Keza ABD'li otomobil parçaları üreticisi BorgWarner da hibrid ve elektrikli araçlar için ürünler üretmek üzere yatırım kararı alan firmalar arasındadır.

Macaristan, elektromobilité ve otonom sürüş alanında da öncü ülkelerden biri olarak öne çıkmaktadır. Zalaegerszeg'deki Zalazone otomotiv endüstrisi test pisti otonom araçların testi için dünyadaki benzerleri içerisindeki en modern tesislerden biri olarak görülmektedir. 265 hektarlık bir arsa üzerine inşa edilen projenin yaklaşık 130 milyon avro değerinde olduğu bilinmektedir.

Macar uzmanlığı, üretkenliği ve yaratıcılığını ülkenin elverişli konumuyla birleştiren Macar endüstri oyuncularının uzun vadede planladıkları ve stratejilerini geliştirdikleri Avrupa'daki en iyi otomotiv konumları arasında güçlü bir pozisyon kazanmıştır.

Macaristan'da resmi istatistiklere göre 2021 yılında 417 bin, 2022 yılında 442 bin otomobil üretilmiştir. CEIC veri tabanına göre bu sayı 2023'te 507 bin olmuştur. Öte yandan, HIPA (Macaristan Yatırım Teşvik Ajansı) tarafından yıllık 1,9 milyon motor üretilmekte olduğu bilgisi edinilmiştir. Sektörde çalışan kişi sayısı 172.000'den fazladır.

Ülke için otomotiv parçaları üretimi de özellikle önemlidir zira Macaristan, motor üretiminde bölgesel bir lider olmakla birlikte, lastik, akü, oto camı, direksiyon sistemleri, güç aktarma sistemleri ve otomotiv elektroniği vb. alanlarda da önemli üretim üslerine sahiptir.

Elektrik-Elektronik Endüstrisi

Elektrik-elektronik endüstrisi, sanayi içinde gücünü artırarak Macaristan'ın toplam imalat sanayi üretimi içinde yatırım payını %26'den 2022'de %34'e çıkarmıştır. Sektör Macaristan'da 2022'de yaklaşık 4,4 milyar avro değerinde yatırım almıştır ve böylece yurtdışı doğrudan stok yatırım değeri yaklaşık 10 milyar avro olmuştur. 2023'de gelen yatırımlardan %36'lık bir pay almıştır. Üretim değeri ise 2021 yılında 21,1 milyar avrodan 2022 yılında 26,7 milyara yükselmiştir. 2023 yılında söz konusu değer 28,5 milyar avro olmuştur. Resmi istatistiklere göre, 2022'de üretimin yaklaşık %76'sı, 2023'te ise %74'ü ihraç edilirken, ülkenin toplam ihracatından aldığı pay %14'dür.

Alt sektör olan elektronik sektörüne baktığımızda ise üretim değeri 2022 yılında 13,9 milyar avrodan 13,1 milyar avroya düşmüş ve buna bağlı olarak ihracat oranı da %86'dan %83'e düşmüştür. Bir diğer sektör olan elektrikli ekipmanlar da ise ihracat oranı her 2 yılda da %65 seviyelerine yakındır. Üretim değeri ise 12,8 milyar avrodan 15,4 milyar avroya çıkmıştır.

Macaristan'daki en büyük sektörlerden biri olan elektronik sektöründe çalışan 174.000 kişi bulunmaktadır. Dünyanın ilk 8 elektronik imalat hizmetleri üreticisinden 5'i Macaristan'da yerleşiktir. Flextronics, Samsung, Bosch, Foxconn, Jabil, Lenovo, Siemens, Alpsalpine, AVL,

Schneider, Rosenberger, Videoton gibi büyük elektronik üreticileri Macaristan'da faaliyet göstermektedir.

Pil Endüstrisi

Macaristan'da pil endüstrisi 2010'ların sonlarında, özellikle Doğu Asyalı (Güney Koreli, Japon ve Çinli) şirketlerin yatırımları sonrası büyümeye başlamıştır. Öte yandan Macaristan'da son yıllarda pil-lityum pil endüstrisi öne çıkmakta olup, son 5 yılda tahmini 20 milyar avro doğrudan yatırım çekilmiştir. SK Innovation'ın Komárom'da, Samsung SDI'nin Göd'de, GS Yuasa'nın ise Miskolc'te pil üretim tesisleri bulunmaktadır. Lotte, Doosan ve Toray Budapeşte'ye 100 km'den az mesafede birbirine yakın tesislerle üretim yapmakta olup, sektörde hızla gelişen bir ekosistem oluşmaktadır. Pil endüstrisinde Macaristan genelinde ise 18 uluslararası, 24 Macar şirket faaliyet göstermektedir. 2021 sonunda Eco Pro şirketi Debrecen'de 728 milyon avro değerinde fabrika (katot üretimi) kurma kararı almıştır.

2010 yılında, Macaristan pil ihracatında dünya sıralamasında 35. sırada iken 2021 yılında 28. sıraya yükselmiştir. Bununla birlikte lityum-iyon pillerim üretim kapasitesi babında, dünyada 5.sıraya yükselmiştir. Yakın zamanda yapılan yatırımlarla küresel düzeyde 2. sıraya yükseleceği öngörülmektedir.

2022 yılında ise NIO isimli bir Çin elektrikli araç üreticisinin araçların güç üretimine dönük- pil değiştirme istasyonları da dahil-bir tesis Biatorbágy'de bir tesis kurma kararı almıştır. Söz konusu karar firmanın Almanya, Danimarka, Hollanda ve İsveç'te araç satışını artırma amacı taşımaktadır. SK Innovation ise Ivancsa'da yeni bir tesis daha kurmuştur.

2022'de ise Güney Koreli W-Scope'un, elektrikli araçlara dönük olarak lityum-iyon pil (LIB) pazarındaki güçlü büyümeye yanıt vermek için doğu Macaristan'da bir pil ayırıcı film fabrikası kuracağı Macaristan hükümeti tarafından ifade edilmiştir. 1.200 istihdam meydana getirecek olan 720 milyon avroluk bu proje, ülkede bu yıl açıklanan şimdiye kadarki en büyük ikinci yatırım. Şirketin Avrupa'daki ilk fabrikasında yılda 1,2 milyar m² ayırıcı film üretileceği ve hem çıplak film hatları hem de kaplama hatları için dünyanın en büyük yüksek hızlı tesisi olacağı belirtilmiştir. Söz konusu tesisin inşaatı Synergy isimli bir Türk müteahhitlik firmasına verilmiştir.

Daha önce bahsedilen BMW'nin Debrecen'de EV üretim tesisi inşaatına ilaveten son zamanlarda BMW yatırımını 2 kat artırarak, söz konusu tesiste yüksek voltajlı bataryanın üretimine dönük bir montaj tesisi kuracağını da açıklamıştır. Yine batarya üretimine de 2025 yılında başlanması planlanmıştır.

Son olarak en büyük yatırım 12 Ağustos 2022'de dünyanın en büyük batarya üreticisi olan Çinli Contemporary Amperex Technology Co., Limited (CATL) firmasının Macaristan'ın doğusundaki Debrecen'de 100 GWh'lik bir pil tesisi inşa etmek için 7,34 milyar avroluk yatırım yapacağını 2022 yılında resmen duyurmuş ve yılın sonuna doğru tesisin inşaatına 2023 yılında başlanmıştır. Söz konusu tesisin inşaatında Synergy isimli bir Türk müteahhitlik firması da yer almaktadır.

Öte yandan bu yatırımın değerinin, 2023 yılında istatistiklere dahil edileceği bilinmektedir.

2022 yılında yaşanan gelişmelerle birlikte bu alanda doğrudan yabancı yatırım 14,3 milyar avroya ulaşmış, ilaveten artan şirket sayısı ile bu alanda projelerde artarak 38'e çıkmıştır.

2023 yılında ise batarya alanında ilk 10'da olan Çinli Eve Battery'nin Macaristan'a 1 milyar avronun üzerinde bir yatırım ile Debrecen'e tesis kuracağını açıklanmıştır. 2026'ya kadar söz konusu tesisin faaliyete geçeceği belirtilmiştir. İlaveten, dünyanın önde gelen lityum-iyon pil üreticisi Sunwoda'nın Avrupa'daki ilk fabrikasını Macaristan'ın kuzeyindeki Nyiregyhaza'da kuracağı duyurulmuştur. Söz konusu proje 1,53 milyar değerinde olup, 2023 yılında 1 milyar Avro değerini aşan üçüncü yatırım olma özelliğini taşımaktadır. Sunwoda'nın Macaristan'a girişiyle birlikte, küresel pazarda toplam %49,4 paya sahip olan dünyanın en büyük on elektrikli batarya üreticisinden beşi Macaristan'da yer almış olacaktır.

İlaç ve Medikal Teknoloji Endüstrisi

Macaristan'ın yüzyıllık geleneği ile güçlü bir şekilde geliştirmeye devam ettiği ilaç endüstrisi, Macar ekonomisinin en verimli ve başarılı sektörlerinden biridir. Macaristan, ilaç sanayinde Merkezi ve Doğu Avrupa'da önemli bir konuma sahip olup yaşam bilimleri şirketleri için ideal bir yatırım ortamı sunmaktadır. En iyi 10 küresel ilaç ve biyoteknoloji şirketlerinin 8'inin Macaristan'da üretim ve Ar-Ge faaliyetleri söz konusudur. Yaşam bilimleri alanında kümelenme Budapeşte, Debrecen, Szeged ve Pécs şehirlerinde yoğunlaşmıştır.

Ülke, çeşitli tıbbi cihazların üretimi için sağlam bir temele sahiptir, ancak yerli üretim Batı Avrupa kadar kalite ve yenilikçiliğe sahip değildir.

Macaristan MedTech sektörü, tıbbi görüntüleme, elektrikli ve biyosensörlü cihazların yanı sıra laboratuvar teşhis alanlarında araştırma yapan üniversitelerle en ileri araştırma ve geliştirme ortaklıklarını içermektedir.

Yerel üretim ağırlıklı olarak elektro-medikal ekipmanlar, vantilatörler, kan basıncı ekipmanları, laboratuvar teşhis kitleri, kardiyoloji ve radyoloji cihazları, cerrahi ve dişçilik malzemeleri, apne alarmları, kuvözler, infüzyon pompaları, mekanik tıbbi malzemeler, doğum ürünleri, cerrahi lazer, X-ray, CT ve IVD ekipmanlarından oluşmaktadır. Yerel üretim ve ithalat genellikle birbirini tamamlamaktadır.

2022'de 5,8 milyar avro doğrudan yabancı yatırım stoku bulunan ilaç ve tıbbi kimyasallar sektörüne, 2023 yılında yaklaşık 671 milyon avro daha yatırım yapılmış ve doğrudan yabancı stok yatırım 6,4 milyar dolara ulaşmıştır. Macaristan'ın toplam sanayi üretiminde %2'lik bir paya sahip olsa da katma değeri aşağı yukarı %10 oranındadır. İlaç sektörü üretiminde yaklaşık 124 firma yer almaktadır ve yaklaşık 32.000 kişiye istihdam sağlanmaktadır

2019'da Macaristan'da faaliyet göstermeye başlayan önde gelen ilaç devi Egis Gyógyszergyár Zrt. 2022 yılında yeni teknoloji kurmak, kapasiteyi artırmak ve verimliliği artırmak için Körmend'e 21,1 milyon Avro yatırım yapma kararı almıştır.

1990'lı yılların başlarında Macaristan'da ofisini açan İsviçreli Novartis, 2023 yılında Macaristan'daki varlığını bölgesel bir Ar-Ge merkezi kurarak genişletme kararı almıştır.

Medikal ekipmanlarla beraber değerlendirildiğinde, Orta ve Doğu Avrupa'daki en büyük tıbbi ve ilaç ürünleri ihracatçısı olan Macaristan'da ilaç ve medikal teknoloji sektörünün toplam ihracattan 2021 yılında aldığı pay %6,4 iken, bu oran 2022'de %5,6'ya, 2023'te %5,2'ye düşmüştür. Sektör ürettiği ürünlerin %87'sinden fazlasını ihraç etmektedir.

İlaç ve medikal teknoloji sektörü 50.000'den fazla kişiye istihdam sağlamaktadır.

Pandemi ve küresel hastalıklarla mücadelenin de etkisi ile dünyanın yeni hastalıkları önleme, teşhis ve tedavi ekipmanlarına olan talebi artmaktadır. Macaristan da bu süreçte yerini almaktadır.

Richter Gedeon, Beres, BorsodChem, Ceva, GSK, Hungaropharma, Medicor, Femtonics, Sanofi, Solvo Bioteknoloji önde gelen şirketlerdir. Bunlardan Richter Gedeon, Beres, Hungaropharma, Medicor Macar şirketleridir.

Bilgi ve İletişim Teknolojisi Endüstrisi (ICT)

Bilgi ve iletişim teknolojisi (BİT) sektöründe daha önce 40.000 olan faaliyet gösteren şirket sayısı artmış ve 70.000'e çıkmıştır. Bu kapsamda istihdam artışı da yaşanmış ve 252.000 kişiye istihdam sağlanmıştır. Macaristan'daki BİT pazarı telekomünikasyon, BT hizmetleri, dış kaynak kullanımı hizmetleri ve yazılım ve donanım ürünlerinden oluşmaktadır. Sektörde yazılım geliştirme, siber güvenlik, cloud teknolojisi, iş zekâsı (BI), yapay zekâ (AI), veri bilimi, AR/VR teknolojileri öne çıkmaktadır. BİT sektöründe Macaristan'da 1.000'den fazla start-up bulunmakta olup, toplam Ar-Ge harcamalarının %8,1'i BİT sektöründedir. 2023 yılında GSYİH içinde payı bir miktar artışla, %7 seviyesine gelmiştir.

BT Group, Cloudera, Epam Systems, Ericsson, Formlabs, GE, Huawei, IBM, Microsoft, NI, Nokia, Oracle, SAP, Siemens, T-Mobile, TATA başlıca şirketlerdir.

2023 yılında yapay zekâ destekli deneyim düzenleme alanında küresel bir bulut lideri olan Genesys, 50,1 milyon avro yatırım yaparak Budapeşte'de şirketin Macaristan pazarına olan bağlılığını temsil eden yeni bir araştırma ve geliştirme merkezi açmıştır ve söz konusu proje ile 250 yeni istihdam oluşturacaktır.

Lojistik Sektörü

Macaristan'ın son derece gelişmiş nakliye altyapısı ve lojistikte köklü bir geçmişe sahip olması sayesinde şirketler, hizmet kalitelerini önemli ölçüde artıracak şekilde yüksek verimlilik ve katma değerden yararlanabilmektedirler. Macaristan, tüm Avrupa'daki en yüksek karayolu yoğunluğuna sahip 4. ülkedir. Budapeşte'den 6 farklı Avrupa başkentine, arabayla sadece birkaç saat içinde ulaşılabilir.

Macaristan Orta ve Doğu Avrupa'da otoyol uzunluğunda 1. sırada, Avrupa'da demiryolu hattı yoğunluğunda ise 6. sırada olup, 1,630 km dünya standartlarında karayolu ağına sahiptir. İlave olarak + 429 km.'lik yol ise yapım aşamasındadır. 2025 yılına kadar bu amaçla ayrılan bütçe 7,7 milyar avrodur.

Macaristan'da Budapeşte Havalimanı'ndan 49 havayolu ile 153 direkt uçuş sayısı, havacılık sektörüne getirilen ekstra vergilerle azalmış ve 2022 yılında 34 havayolu ile 114 direkt uçuş sayısı (toplamda 140) olarak gerçekleştirilmiştir. Son 2 yılda Macaristan'dan direkt uçuş başlatılan şehirler ise şu şekildedir: New York, Chicago, Philadelphia, Seul, Şanghay, Xi'an, Chongqing, Chengdu, Riga, Kaunas, Bournemouth. Hâlihazırda toplam 58 ülkeye uçuş bulunmaktadır.2023'de doğrudan uçuş sayısı 120 iken, hâlihazırda doğrudan uçuş sayısı 121 olmuştur. 2023'de doğrudan Antalya seferlerine başlanmıştır.

Macaristan öte yandan Budapeşte Havalimanının Orta ve Doğu Avrupa'nın kargo geçidi olmasını hedeflemekte olup, bu çerçevede Kasım 2019'da yeni hava kargo taşımacılığı merkezi BUD Cargo City'yi açmıştır. Budapeşte BUD Havalimanı'nda 50 milyon €'luk yatırım ile 32.800 m2 alanda inşa edilen tesis ile birlikte hava kargo işlem hacmi artmaktadır. Turkish Cargo Budapeşte Havaalanına uçuş sıklığını artırma kararı almış ve 2020 yılı sonbaharında Doğu Avrupa Ofisini Budapeşte Havalimanı BUD Cargo City'de açmıştır.

Genel olarak, Macaristan'ın GSYİH'sında %5-%6'sı oranında bir orana sahip olan lojistik sektörü, 2022 yılında 290.000 kişiye istihdam sağlamıştır. Ülkede 190'dan fazla lojistik & sanayi parkı vardır ve 2,8 milyon m2 olan modern depolama alanı, yapılan yatırımlarla 2023 yılında 4,7 milyon m2'ye çıkmış bulunmaktadır.

Macaristan, Avrupa'daki önemli limanlara ve terminallere de doğrudan bağlantılıdır. Bazı ana tren hatları, Macaristan'ı, Batı Avrupa'nın ana limanlarıyla (ör. Hamburg, Bremerhaven, Rotterdam), Adriyatik'ten (Koper, Rijeka, Trieste) ve Karadeniz'den (Constanta) düzenli blok tren hizmetleri ile bağlar. Kuzey Denizi, Adriyatik ve Akdeniz'deki Avrupa limanlarına haftalık 50'den fazla tarifeli konteyner tren seferi gerçekleştirilmektedir.

Demiryolu ağı tüm ülkeyi kapsamaktadır ve uluslararası demiryolu ağının ayrılmaz bir parçasıdır. Dolayısıyla komşu bölgelerden ve diğer birçok Avrupa ülkesinden uluslararası ekspres trenlerle kolay erişim sağlanmaktadır. Macar demiryolu ağının uzunluğu 7.243 km olup, bunun 1.202 km'si (%16,5) çift yönlü yoldur. Elektrikli demiryolu ağının uzunluğu ise 2.730 km'dir (%37,7). Demiryolu altyapısına yapılan yatırımlar devam etmektedir.

Macaristan İnovasyon ve Teknoloji Bakanlığı hükümetin önümüzdeki yıllarda demiryolu geliştirme projelerine 6 trilyon HUF (yaklaşık 17 milyar avro) yatırım yapacağını duyurmuştur. Toplam yatırımın üçte ikisinin demiryolu altyapısının modernizasyonuna ve üçte birinin de vagonların iyileştirilmesine harcanacağı açıklanmıştır.

Yıllar boyunca Macaristan hükümeti, Macaristan'ı en verimli işleyiş düzeyine getirmek için tüm ulaşım modlarına (demiryolu, karayolu, hava ve su) büyük yatırımlar yapmıştır. Ayrıca, Macar hükümeti 2022'de karayolu geliştirme için 3.200 milyar HUF (8,64 milyar ABD Doları) ve demiryolu geliştirme için 1.500 milyar HUF (4 milyar ABD Doları) harcamasını bütçelendirmiştir. Dolayısıyla, önümüzdeki birkaç yıl boyunca, tüm ülkede nakliye ve lojistik endüstrisini yönlendiren Macar karayolu ve demiryolu ağında çok önemli gelişmeler beklenmektedir. Bu kapsamda 2023 yılında M49 Otoyolu'nun inşaatına başlanmıştır. Bu otoyol tamamlandığında, Romanya hükümetiyle yapılan işbirliği sayesinde 2026 yılı sonuna kadar Nyíregyháza ve Szatmárnémeti'yi (Satu Mare) birbirine bağlayacak bir otoyol inşa edilmiş olacaktır.2024 yılında ise, daha önce 2020'de tasarlanan ancak COVID sonrası genel hükümet yatırımlarının durdurulmasıyla durdurulan Zalaegerszeg kentini ulusal otoyol sistemine

bağlayacak yaklaşık 44 kilometrelik ek otoyol inşaatına başlanması planlanmaktadır. Projenin, şu anda Zalaegerszeg'i M7 Otoyoluna bağlayan M76 Güzergâhını dört şeritli yeni bir otoyol bölümüne dönüştüreceği ve Macaristan tarihinin en pahalı otoyol inşaat projesi olacak olan bu projenin tamamlanmasının yaklaşık 400 milyar HUF'a (1,14 milyar dolar) mal olacağı kaynaklarda yer almaktadır.

Öte yandan halihazırda 4 tane metro hattı bulunan Budapeşte'de banliyö hatlarının metro hatlarına dönüştürülmesi ve geliştirilmesi projeleri söz konusu olup, 1 Eylül 2019'da H5 banliyö demiryolu hattının adı M5 hattı olarak değiştirilmiştir. M5 metro hattı projesi geçici adı ile Kuzey-Güney Bölgesel Hızlı Demiryolu hattı projesi kapsamında Kuzeyde Szentendre'den başlayıp güneye doğru inecek olan güzergâhta Csepel ve Ráckeve HÉV hatlarının Budapeşte şehir merkezini geçerek ve şehirdeki tren istasyonlarına bağlantılarının sağlanması, bu hatların Ulusal Tiyatro yakınında birbirine bağlanması planlanmaktadır.

Diğer taraftan Macaristan'da yaklaşık 3 milyar avro değerinde, önemli altyapı yenileme projelerinden biri olan 350 km uzunluğunda çift hatlı elektrikli yüksek hızlı demiryolu ağı Budapeşte-Belgrad Yüksek Hızlı Tren Projesinin yenilenmesi projesi öne çıkmakta olup, projenin ihalesini Çin-Macar Konsorsiyumu kazanmıştır. Aralık 2014'te Belgrad'da düzenlenen "16+1 girişimi (16 Orta ve Doğu Avrupa (CEE) ülkesi ile Çin)" zirvesinde Çin, Macaristan ve Sırbistan, Belgrad-Budapeşte yüksek hızlı demiryolu projesini inşa etme konusunda anlaşmış olup, Macaristan Parlamentosu 19 Mayıs 2020 tarihinde Budapeşte-Belgrad demiryolu hattının inşasına ilişkin düzenlemeyi onaylamıştır. Buna göre Macaristan, tahmini 1 trilyon forint (yaklaşık 2,8 milyar avro) maliyetin %15'ini kendi kaynaklarından, %85'ini ise Çin kaynaklı bir krediden finanse etmektedir. Hükümet yetkilileri bu proje ile iki şehir arasındaki seyahat süresinin 9 saatten 3,5 saate düşmesinin beklendiğini, projenin yolcu hizmetlerini iyileştirmesi ve Çin'den Avrupa'ya gelen yük trafiği açısından çok önemli olduğunu, projenin tamamlanması ile Macaristan'ın önemli bir rekabet avantajı elde edeceğini dile getirmişlerdir. 2025 yılında tamamlanması planlanan demiryolu hattının 150 km'lik Macar bölümünün inşaatını Macar Opus Global'i içeren Çin-Macar Konsorsiyumu "CRE Konsorsiyum" gerçekleştirecektir. Yapılan açıklamalara göre söz konusu yeni ağ ile Çin'den gelecek ürünlerin Yunanistan'dan Batı Avrupa'ya taşınması imkânı artacak ve Macaristan'ın Avrupa lojistik ağlarının merkezi olmasına katkı sağlanacaktır. Söz konusu ağın 166 km'lik kısmı Macaristan içindedir. Ancak Budapeşte-Belgrad demiryolu hattındaki inşaat çalışmaları, Çin-Macaristan müteahhitlik konsorsiyumunun Avrupa Birliği (AB) güvenlik standartlarını karşılamakta zorlanması nedeniyle askıya alınmıştır. Bunun yanında Çin'in Kuşak ve Yol Girişiminin önemli bir bileşeni olarak görülen proje üzerinde bütçe aşımaları, proje gecikmeleri ve siyasi müzakere engelleri ile de karşılaşmıştır.

Gündemde olan bir diğer hızlı tren projesi ise Macaristan-Slovakya-Çek Cumhuriyeti -Polonya Yüksek Hızlı Tren Projesidir. Dışişleri ve Ticaret Bakanı Péter Szijjártó, Macaristan ile Slovakya arasındaki yeni ve en önemli ulaşım projesinin Budapeşte'yi Prag ve Bratislava üzerinden Varşova'ya bağlayacak olan yüksek hızlı tren hattı olduğunu açıklamıştır. Yüksek hızlı trenin Budapeşte'den Bratislava'ya seyahat süresini 1,5 saate, Varşova'ya ise mevcut 11-12 saatten 5,5 saate düşürmesi beklenmekte olup, Macaristan'da yüksek hızlı demiryolunun Budapeşte'den Mór üzerinden Győr'e bağlanması beklenmektedir. Sn. Szijjártó, bölgede henüz yüksek hızlı demiryolu ağı olmadığı için yatırımın Orta Avrupa'nın ekonomik kalkınmasına yepyeni bir boyut açacağını da sözlerine eklemiştir. Projenin fizibilite çalışmaları tamamlanmış olup, 2030'un başında başlaması öngörülmektedir.

Son bir gelişme olarak kuzeyde Baltık Denizi, Orta Avrupa'da Karadeniz ve Adriyatik Denizi arasındaki 'Üç Deniz Bölgesi'nde yüksek hızlı demiryolunun geliştirilmesi için Polonya'nın Centralny Port Komunikacyjny (CPK), Rail Baltica ve Çek demiryolu yöneticisi Správa železnic birbirine bağlı yüksek hızlı demiryolu ağını gerçeğe dönüştürmek için işbirliğine yönelik mutabakat zaptı imzalanmıştır. Bu gelişme Macaristan-Slovakya-Çekya-Polonya Yüksek Hızlı Tren Projesi'nin gerçekleşmesine yönelik bir adım olarak tanımlanmaktadır ve bu CPK Demiryolu Programının uygulanması Çek Cumhuriyeti'nin yanı sıra Macaristan ve Slovakya'ya yapılan tren yolculuklarının süresinin kısaltılmasına da yardımcı olacaktır.

Enerji

Macaristan elektrik ve doğalgaz piyasasının liberalleşmesini 2008 yılında tamamlamıştır. Diğer taraftan Macaristan enerjisinin büyük bir bölümünü ithal etmekte olup, bu durumun uzun bir süre daha bu şekilde devam edeceği görülmektedir. Macaristan'ın enerji tüketimi fosil yakıtlara dayanmaktadır. Birincil enerji tüketiminin yapısına bakıldığında, açıklanan son verilere göre, 2021 yılına kadar artış eğilimini sürdüren doğalgazın payı, 2022 yılındaki düşüş yaşamış ve %30,3 olmuştur. 2014-2019 yılları arasında tüketimde payı artış gösteren petrol ve petrol ürünlerinin, 2020 yılında net sıfır emisyon hedefi ile ilgili yasayı kabul etmesiyle payında düşüş yaşanmış ve 2020'de payı %28,4 olmuştur. Ancak elektrik tüketiminin artışı ve üretimin azalması ile ithalatın neredeyse %100 artışı ile petrol ve petrole dayalı ürünlerin birincil enerji tüketimi içinde payı 2021 'de %29,3 olmuştur. 2022 yılında artış sürmüştür ve petrol ve petrol ürünlerinin %31,7 oranına ulaşmıştır. 2022'de kömür ve kömür ürünlerinin %4,8 pay aldığı görülmektedir. Böylece fosil yakıtların enerji tüketiminden aldığı pay yaklaşık %67 seviyesindedir. 2015 yılından beri süregelen nükleer enerjinin tüketimdeki azalışı 2019 yılında %15,8 ile kesintiye uğrasa da söz konusu meyli tekrar sürdürmüştür ve 2021'de %15,4 olmuş, ancak 2022 yılında %15,8 oranına tekrar çıkmıştır. Yanıcı yenilenebilir kaynaklar ve atıklar, aldıkları %10,9 payla diğer öne çıkan kaynaklardır. Su ve rüzgâr kaynaklarının payı sırasıyla %0,1 ve %0,2 olup oldukça düşük seyretmektedir.

Yenilenebilir enerji üretiminde hangi kaynağın daha fazla pay aldığı incelenecek olursa, 2010 yılından günümüze yenilenebilir enerji üretiminde payı sürekli azalsa da biyokütlenin hala açık ara önde olan bir enerji kaynağı olduğu görülmektedir. Biyokütleden elde edilen enerjinin %80'inden fazlası yakıt olarak kullanılmaktadır. Yine kullanılan yenilenebilir enerjide de biyo kütle, yıllar itibarıyla azalmış olsa da aslan payını almaya devam etmektedir.

2015 yılından itibaren, güneş enerjisinden enerji üretimine başlandığı ve 2019 yılında atak yaptığı dikkat çekmektedir. Bu olağanüstü büyümenin ana nedenlerinden biri, 2015'ten bu yana küçük hane ölçekli güneş enerjisi santrallerine ek olarak, öz tüketim (self-consumption) için değil şebeke üretimi için orta ve büyük ölçekli güneş enerjisi santrallerinin ortaya çıkmasıdır.

Yıllık güneş enerjisi kapasitesinde büyümenin 2023 yılında ilk kez 1 gigawatt'ı aştığı haberlerde belirtilmiştir. Böylece, güneş enerjisi kaynaklı üretimde 2022 yılında kırılan rekor aşılmıştır. Endüstriyel ve konut kurulumları, hâlihazırda yaklaşık 5,6 gigawatt'a ulaşan kapasitenin kabaca üçte ikisi ile üçte birini paylaşmaktadır.

Güneş enerjisinin gelişimi 2018 (728 MW kurulu kapasite) ve 2022 (4 GW) yılları arasında çok hızlı bir şekilde artmıştır. Macar Hükümeti, Ulusal Enerji ve İklim Planında (NECP) 2030 yılına kadar 12 GW kurulu güneş enerjisi kapasitesine ulaşmayı planlamıştır. Ancak, 2030 için hedeflenen verilere 2025 veya 2026 yılı içerisinde ulaşılacağı öngörülmektedir. Bu nedenle, son zamanlarda hâlihazırdaki hedefi yeni bir hedef (yeni değer 14 GW) ile değiştirme niyeti gündeme gelmektedir.

Güneş enerjisinin elektrik üretiminde payı, linyite dayalı elektrik üretimini geçerek, 2021'de %11'e ulaşmış ve AB ülkelerinde en yüksek pay olmuştur. Macaristan Enerji ve Kamu Hizmetleri İdaresi'nin (MEKH) 2022 yıllık verilerine göre, yenilenebilir enerji kaynakları elektrik üretiminin yüzde 21,3'ünü oluştururken, güneş enerjisi yüzde 61,5 ile en büyük paya sahip durumdadır.

Jeotermal enerjinin yenilenebilir enerji üretiminde payı 2004 yılından itibaren belirgin bir düşüş göstermiştir. Bununla birlikte, bu düşüşe rağmen primer enerji tüketiminde payı 2015 yılından itibaren sürekli artış göstermiştir. Ayrıca, jeotermal enerji üretiminin de Macaristan'da önümüzdeki yıllarda gelişmeye devam edeceği öngörülmektedir.

Macaristan uzun yıllardır ısıtma için jeotermal enerji kullanımında Avrupa'da ilk beş ülke arasında yer almaktadır. 2023 yılında, Avrupa Birliği'ndeki en büyük jeotermal ısıtma sistemi Szeged'de (güney Macaristan) açılmıştır, ancak Győr (batı Macaristan), Miskolc (doğu Macaristan) ve Szentes (güneydoğu Macaristan) de oldukça yüksek kapasitelere sahiptir.

Birincil enerji üretiminde %1,8, tüketiminde ise payı çok düşük olan (%0,2) rüzgâr enerjisinde ise 330 MW'lık bir kurulu güç bulunmaktadır. Macar Hükümeti, 2030 yılına kadar 1000 MW kurulu rüzgar enerjisi kapasitesine sahip olmayı hedeflemektedir.

Öte yandan Macaristan, 2050'ye kadar net sıfır emisyon hedefini bağlayıcı bir zorunluluk haline getiren yasayı kabul etmiştir. Bu durum, ülkenin enerji ve iklim politikalarında daha geniş bir değişikliğe gideceğinin göstergesi olarak görülmektedir.

Macar Hükümeti iklim politikası önceliklerini gözden geçirerek mevcut Ulusal Enerji Stratejisinin yerini alan ve Macaristan'ın 2030'a kadar olan iklim politikası hedeflerini 2040'a yeni bir perspektifle tanımlayacak yeni bir strateji belgesini kabul etmiştir. Bu belge ile hem enerji bağımsızlığı ve güvenliğini artırma hem de enerji üretimini karbonsuzlaştırma amaçlanmış ve aynı zamanda enerjinin temiz, akıllı ve ucuz olmasına odaklanılmıştır.

Macaristan, brüt nihai enerji tüketimi içinde yenilenebilir enerji kaynaklarının payını en az %21'e çıkarmayı planlamaktadır. Bu noktada Macaristan'ın yenilenebilir enerji üretimi artarken, sera gazı emisyonları azalmıştır.

2050 hedefine ulaşmak yolunda Macaristan yenilenebilir ve nükleer enerji kaynaklı elektrik üretimini temel itici güç olarak tanımlamaktadır.

Macaristan'ın tek nükleer enerji santrali olan PAKS Nükleer Santrali'nin 2 yeni reaktörle genişletilmesi çalışmaları devam etmekte olup, proje Macaristan tarafından stratejik yatırımlar arasında gösterilmektedir. Santral mevcut hali ile Macaristan'ın elektrik üretiminin yaklaşık yarısını karşılamaktadır. Başlangıçta 30 yıl olarak tasarlanan 4 reaktörün tasarım ömrü 2005

yılında 20 yıl uzatılarak 2032-2037 yılları arasına çekilmiştir. 2023 yılı aralık ayında ise ömür boyu uzatma programı bir basın toplantısı ile duyurulmuştur. Buna göre bahse konu uzatmanın 250 kadar yeniden yapılandırma projesinin tamamlanmasını gerektireceği ve potansiyel maliyetler konusunda "elektrik ve kontrol sistemlerinin yenilenmesinin 1,5 milyar avro (1,6 milyar ABD Doları) aralığında olacağı ifade edilmiştir. Tam uygulama planının 2028 yılında sunulması beklenmektedir. 2025-2030 yılları arasında devreye girmesi öngörülen 5. ve 6. ünitelerin ise bu zamana kadar %30 oranında artması beklenen Macaristan'ın elektrik gereksiniminin bahse konu kısmını karşılaması beklenmektedir. PAKS Nükleer Santralının yenilenmesinin tamamlanmasının ardından 2040 yılına kadar elektrik üretiminde gaz kullanımının 1 milyar metreküpün altına düşmesi planlanmaktadır.

Macaristan'ın en büyük şirketi MOL ise, uzun vadeli stratejisini güncelleyerek fosil yakıt üretiminden uzaklaşmaya ve kimya endüstrisine doğru çeşitliliğe öncelik verdiğini açıklamıştır. MOL, fosil yakıtlara olan talebin azaldığını gözlemlediğini, atık yönetimi ve geri dönüşüm pazarına, karbon yönetimi, geri kazanım ve enerji depolamaya ve ikinci nesil biyoyakıt pazarına girmeyi planladığını açıklamıştır. Önümüzdeki beş yıl içinde MOL, Orta ve Doğu Avrupa'daki döngüsel ekonomide kilit bir oyuncu olmak için düşük karbonlu ve sürdürülebilir projelere 1 milyar dolar yatırım yapmayı planlamaktadır. MOL, Orta ve Doğu Avrupa'da lider bir sürdürülebilir kimyasallar şirketi olmayı hedefleyerek, sonraki işlerinde yakıt üretiminden kimya endüstrisine geçişini hızlandırmaktadır.

2022 Ekim ayında yaşanan bir gelişmenin ilave edilmesi gerekmektedir. Bu gelişme güneş enerjisinin üretiminde artışı etkileyecek bir husus olup, söz konusu gelişme Macar Hükümetinin gelecekteki yeni güneş enerjisi kurulumlarından elde edilen enerjinin şebeke beslemesini askıya alma kararı almasıdır. Başbakanlık Bakanlığı makamı tarafından yapılan açıklamaya göre, yeni düzenleme yeni tesislerin fazla enerjiyi Macar şebekesine geri satmasını süresiz olarak yasaklamış ve bu da sektörün genişlemesinde bir bozulma getirmiştir. Öte yandan, 2023 yılında bu düzenleme kaldırılmıştır.

Son olarak şunu da belirtmek gerekir ki, yenilenebilir elektrik projeleri geliştirenleri engelleyen en önemli faktör, hukuki ortamdaki hızlı ve çoğu zaman öngörülemeyen değişiklikler olmaktadır. Yukarıda bahsedildiği üzere, şebeke bağlantı prosedürüne ilişkin önemli değişiklikler yapılmış ve bunun sonucunda şebeke bağlantı kapasitesi sıfırlanmıştır. Enerji üreticisine yeni vergiler getirilmiş olup, destek programları ve dengeleme sisteminin kuralları da sürekli olarak değişmektedir ve bu da yatırımcıların zaman zaman ticari faaliyetlerini yeniden gözden geçirmelerini gerektirebilir.

4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

İş Kültürü

Genellikle kültürlerine bağlı bir ülke olan Macaristan'da geleneksel tutum iş kültürüne de yansımış durumdadır. Macar iş insanları için yüz yüze görüşmek esastır. İş görüşmelerindeki hususları yazılı notlarla kayıt altına almayı tercih ederler. Görüşmelerde göz kontağını önemserler. Genellikle el sıkışmayı tercih ederler. İş toplantılarına katılırken, Macarlar normalde geleneksel giyimi tercih etmektedirler. Düzenlilik ve temizlik esastır. Her türlü resmi giyim makul görülmektedir. Kış mevsiminde koyu renkler, yaz aylarında daha açık renkler tercih edilmektedir. Çalışma saatlerinden sonra çoğu Macar iş insanı genellikle daha az resmi olarak giyinmektedir. Bununla birlikte, küçük ve orta ölçekli işletmelerde, resmi kıyafet kuralları genellikle yoktur. Gündelik iş kıyafetleri yaygındır.

Macaristan'da, özellikle yabancılarla yapılan toplantılarda dakiklik çok önemlidir. Mümkünse, planlanan toplantıdan yaklaşık 10 dakika önce hazır bulunulması tavsiye edilmektedir. Bununla birlikte, özellikle Budapeşte'de trafik yoğunluğundan dolayı bir gecikme (5-10 dk.) makul görülebilmektedir.

Macarca Macaristan'ın resmi dilidir ve Macarlar için çok değerlidir. Bununla birlikte iş dili İngilizcedir ve çok farklı seviyelerde İngilizce yeteneğine sahip iş insanları mevcuttur. Görüşmelerde bazı Macarca temel ifadelerin kullanılması olumlu bir etki oluşturabilmektedir. (Jo napot kivanok: İyi günler dilerim, Köszönöm szépen: Çok teşekkür ederim. vb.) Macarlar genellikle çekingen olmamakla birlikte ilk görüşmelerde böyle bir izlenim vermektedirler. İş görüşmesi bir iş ortaklığına dönüşürse firma yetkililerini evlerine yemeğe davet edebilirler.

Macar iş insanları Noel sezonu dışında normalde hediye beklemezler. Bununla birlikte, zorunlu olmamakla birlikte küçük kurumsal hediyeler (örneğin, firmanın logosuyla kazınmış kalemler veya günlükler) veya ülkelerini temsil eden bir hediyelik eşya (el işçiliği ürünler, porselen vb.) kabul edilebilir. Macar iş insanı ev yemeğine davet etti ise çiçek, çikolata vb. küçük hediyeler ile gidilmesi uygun görülmektedir.

Para Kullanımı (kredi kartı, çek dahil)

Macar para birimi forint 1996'da konvertibl hale getirilmiş ve dövizle işlemlerin liberalleştirilmesi süreci 2001'de tamamlanmıştır. 2004 yılında AB'ye tam üye olan Macaristan'da avro yerine forint kullanılmaktadır.

Macaristan Bankalar Birliği 17 Şubat 1989'da kurulmuş olup, üyeleri Macaristan'da kayıtlı olup faaliyet gösteren bankalardan oluşmaktadır. 50'den fazla üyesi vardır.

Nakit kullanımı hala ağırlıklı yöntemlerden biri iken, elektronik ödeme ve kart kullanımı günden güne artış göstermektedir. 1 Temmuz 2019'da başlayan bir sistemle Macaristan Merkez Bankası, yerli (HUF cinsinden) anlık ödeme çözümünü uygulamak için bir proje

başlatmıştır. Yeni ödeme sistemi 24/7/365 temelinde Macar ödeme hesapları arasında saniyeler içinde ödeme yapmaya imkân vermektedir.

Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi Uygulaması

Macaristan'a seyahat etmeyi planlayan Umuma Mahsus (Bordo) pasaport hamili Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları ülkeye giriş yapabilmek için Macaristan vizesi başvurusu yapmak zorundadırlar. Macaristan Devleti Schengen Bölgesine üye ülkeler arasında yer almaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Hususi (Yeşil) Pasaport, Diplomatik (Siyah) Pasaport veya Hizmet (Gri) Pasaportu hamili kişiler, 180 gün içerisinde 90 günü aşmayan seyahatleri için Macaristan vizesi işlemlerine tabi değildirler. Macaristan Konsoloslğu, kısa süreli (90 güne kadar olan) seyahatlere ilişkin Macaristan vizesi başvurularını doğrudan kabul etmemektedir. Kısa süreli Macaristan Vizesi başvurusunda bulunacak kişiler, vize başvurularını konsolosluk tarafından yetkilendirilmiş kurumlara ve Vize Merkezleri ile Turizm/Seyahat Acentelerine yapabilmektedir.

Macaristan Ankara Büyükelçiliği 10 Kasım 2017 tarihinden itibaren AS Visa Solutions Vize Başvuru Merkezi ile işbirliğine başlamıştır. Bu tarihten itibaren Macaristan'a gitmek isteyenler vize başvurularını AS Visa Solutions Vize Başvuru Merkezinden yapmaktadır. AS Visa Solutions Vize Başvuru Merkezi Adresi: Cinnah caddesi 98/1 Çankaya, Ankara

Vize ile ilgili genel prosedür ve evrak listesi için AS Visa Solutions <https://www.as-visa.com/#> adresi ziyaret edilmelidir. Schengen vize başvuruları için gerekli randevu bu adresten alınabilmektedir. Vize başvuruları için ise randevu alınmalıdır: <https://www.as-visa.com/online-randevu.aspx#>

Aşağıda sunulan vize çeşitleri ile ilgili tüm bilgiler Macaristan Başkonsolosluğu web sitesinden edinilmiş olup, vize başvurusu yapılmadan önce, belirtilen web sitelerinden güncel bilgilerin kontrol edilmesi önem arz etmektedir.

Macaristan Büyükelçiliği-Ankara: <https://ankara.mfa.gov.hu/tur/page/vize-islemleri>

Macaristan Başkonsolosluğu-İstanbul: <https://isztambul.mfa.gov.hu/tur/page/vizum-eljaras>

Schengen Vizesi:

Schengen vizesi, bir Üye Devlet tarafından transit geçiş veya Üye Devletlerin topraklarında planlanmış bir kalış amacıyla verilen bir izin anlamına gelir. Schengen vizesi ile maksimum kalış süresi, Üye Devletlerin topraklarına ilk giriş tarihinden itibaren herhangi bir 180 günlük süre içinde 90 gün olabilir.

Schengen vizesi, Schengen bölgesine girmek için otomatik izin anlamına gelmez. Sınırdaki, Üye Devletlerin topraklarına giriş ve planlı kalış koşulları hala incelenebilir.

Aşağıdaki şartlarda başvuru yapılabilir:

1. Tek varış noktanız Macaristan ise,

2. Ziyaretin birden fazla istikamet içermesi veya 2 aylık bir süre içerisinde birkaç ayrı ziyaretin planlanması, ancak seyahatinizin asıl varış noktası kalış süresi veya amacı açısından Macaristan ise,
3. Macaristan üzerinden transit geçiş yapmak istenirse,
4. Yalnızca Macaristan üzerinden transit geçiş yapılıyorsa,
5. Birden fazla Üye Devletten transit geçiş yapılıyorsa, ancak ilki Macaristan ise.

Başvurunun teslimi hakkında:

Vize başvuruları, planlanan seyahatten 6 ay öncesine kadar ve hareket tarihine 15 takvim günü içinde yapılabilir. Planlanan seyahat tarihine 16 günden az bir süre kalması durumunda başvuru yapılamaz veya kabul edilemez. Gerekçeli münferit acil durumlarda, konsolosluk, başvuruların planlanan seyahat tarihinden önceki 15 takvim günü içinde yapılmasına izin verebilir.

Vize prosedürü ne kadar sürer?

Vize prosedürü 15 takvim günü sürer. Belirli durumlarda, özellikle daha fazla inceleme gerektiğinde bu süre maksimum 30 takvim gününe kadar uzatılabilir. İstisnai olarak, ek belgelere ihtiyaç duyulduğunda süre en fazla 60 takvim gününe kadar uzatılabilir. Türk vatandaşları için herhangi bir acil durum prosedürü bulunmamaktadır. Orijin ülkesi Avrupa Birliği ile vize kolaylaştırma anlaşması bulunan vatandaşlar için acil durum prosedürü bulunmaktadır.

Vize başvurusu kabul edildiğinde Schengen bölgesinde 6 ay boyunca en fazla 90 gün konaklanabilir.

Vize ücreti hakkında:

2 Şubat 2020 tarihi itibari ile vize ücretleri değişmiştir:

<u>Vize türü</u>	<u>Yeni ücret</u>
Schengen vizesi	80 EUR
Schengen vizesi 6-12 yaş arası için	40 EUR*
Schengen vizesi 0-6 yaş arası için	40 EUR*

*12 yaşın altındaki Türk vatandaşları için seyahat hedefi Macaristan ise ücretsizdir (istikamet Portekiz veya Slovenya ise 40 avrodur).

Vize başvuru formları:

Türkçe:

https://isztambul.mfa.gov.hu/asset/view/167451/0320V%C3%ADzumk%C3%A9rd%C5%91%C3%ADv_t%C3%B6r%C3%B6k-final.pdf

İngilizce:

https://isztambul.mfa.gov.hu/asset/view/167450/0320V%C3%ADzumk%C3%A9rd%C5%91%C3%ADv_angol-final.pdf

Macarca: <https://www.kozbeszerzes.hu/torveny/act-cxliii-of-2015-on-public-procurement/>
https://isztambul.mfa.gov.hu/asset/view/167449/0320V%C3%ADzumk%C3%A9rd%C5%91%C3%ADv_magyar-final.pdf

Schengen Vizesi İçin Gerekli Dokümanlar:

Başvuru Formu: Başvuru formu eksiksiz doldurulmalı, okunabilir olmalı ve imzalı olmalıdır. Formun son sayfası pasaport sahibi tarafından imzalanmalıdır. Ev ve e-mail adresleri yazılmalı; bütün iletişim bilgileri başvuran kişiye ait olmalıdır. Başvuru formları mavi, siyah kalemle ya da dijital olarak doldurulabilir. Başvuru sahibinin 18 yaşın altında olması durumunda, imzaların her iki ebeveyn tarafından atılması gerekir.

İki Adet Biometrik Fotoğraf: Fotoğrafların son 6 ay içerisinde çekilmiş olması, yüzün objektife direkt olarak bakması, yüzün, kulakların ve alnın görünür olması, fon renginin beyaz ve fotoğrafların 35 mm x 45 mm ölçülerinde olması gerekir.

Seyahat Sağlık Sigortası Poliçesi: Sigorta tüm Schengen ülkelerinde geçerli olmalı ve öngörülen minimum transit ve kalış süresini kapsamalldır. Minimum poliçe kapsamı 30.000 € olmalı ve minimum seyahat süresini kapsamalldır.

Pasaport Fotokopileri: İşlem görmüş tüm pasaport sayfalarının tam sayfa fotokopileri ile birlikte, kimlik bilgilerini içeren sayfaların tam sayfa fotokopileri gereklidir.

Pasaportunuzun geçerlilik süresi, Üye Ülkelerin topraklarından ayrılmayı planladığınız tarihten itibaren en az 90 gün olmalı, pasaportunuz en az iki boş sayfa içermeli ve son 10 yıl içerisinde düzenlenmiş olmalıdır.

Not*: Eğer varsa, son 3 yıl içerisinde alınmış Schengen, İngiltere, Amerika vizelerinin fotokopileri de gereklidir.

Not**: Birlikte seyahat edeceğiniz kişilerin var ise vize fotokopileri de gereklidir. Birlikte seyahat ettiğiniz kişinin yeşil pasaportu olması durumunda, pasaportun kişisel bilgileri içeren sayfasının fotokopisi yeterli olacaktır.

İşverenin İzin Yazısı: Belgenin mutlaka başvuranın şirketinden, çalışanın seyahat tarihlerini ve bu tarihlerde izinli olacağını belirtecek şekilde antetli kağıda basılarak işvereni tarafından imzalanmış ve kaşelenmiş olarak alınmış olması gerekir. Maaş bordrosu orijinal olmalı, son 3 aya ait ve mutlaka şirket yetkilileri tarafından imzalanmış ve damgalanmış olmalıdır. Dilekçe Türkçe, İngilizce ya da Macarca yazılmış olabilir.

Orijinal Kişisel Banka Dökümü: Hesap hareketlerinin son 3 ayına ait banka hesap ekstresi, başvuru tarihinden en fazla bir hafta öncesi olacak şekilde bankadan alınmalı ve banka gişesi yetkilisi tarafından imzalanıp kaşelenmelidir. Banka hesabı internet bankacılığıyla alınmış olsa dahi banka yetkilisi tarafından kaşeli ve imzalı olmalıdır. Kişi şirket sahibi ise, yüksek bakiyeli şirket banka hesabı ile başvuruda bulunabilir. Hesabınızda seyahatinizi finanse etmek için yeterli bakiye olmalıdır.

Not: Başvuru sahipleri banka hesapları ile birlikte kredi kartı ekstrelerinin fotokopilerini de ekleyebilirler. (Kredi kartı ekstresi eklemek zorunlu değildir.)

Şirket Belgeleri:

- Faaliyet belgesi (Son 6 ay içerisinde alınmış olmalıdır).
- Ticaret sicil gazetesi (Şirketin unvanı ve ortakları açıkça belirtilmelidir).
- Vergi levhası (Güncel olmalıdır. Kapanan vergi döneminin işlenmesi gerekmektedir).
- İmza sirküleri (Şirketin yetkisi mevcut ise veya şirket yetkilisi tarafından vekâlet verilmiş ise imza örneğine ek olarak vekâletname ve vekâletname verilen imza beyannamesinin beyan edilmesi gerekir).
- Avukatlar için Üye olunan Baro kartı.

Sponsor Mektubu: Seyahat masrafları bir aile üyesi tarafından karşılanacak ise, seyahat edecek olan kişilerin arasındaki ilişki kanıtlanmalıdır. **Not:** Seyahat masrafları eş tarafından karşılanacak ise, evlilik cüzdanı gereklidir.

Evlilik Cüzdanının Kopyası: Seyahat masrafları eşlerden biri tarafından karşılanacak ise ya da başvuru sahibinin evlilik adı ile doğum adının farklı olması durumunda verilmektedir.

İkametgâh Belgesi: Üçüncü ülke vatandaşlarının vize başvurusu yapabilmeleri için, mutlaka geçerli bir ikametgâh belgeleri bulunmalıdır.

Öğrenci Belgesi: Okuldan alınmış ve güncel olmalıdır. E-devletten de alınabilmektedir.
Not: Öğrenci kartı geçersizdir.

Kimlik Fotokopisi: T.C. kimlik numarası olması gerekmektedir.

Schengen Vizesi İçin Destekleyici Belgelerin Özel Listesi:

a) Turizm

Uçuş/seyahat rezervasyonları ya da hedeflenen ulaşımaya ait diğer belgeler: Rezervasyon(lar)- Otobüs, Tren, Uçak, Taşıt, Feribot vs.- PNR (rezervasyon numarası) ya da bilet numarası, yolcuların isimleri ve seyahat tarihlerini içermelidir. Birden fazla ülkeye seyahat edilmesi durumunda, başvuruda şehir/ülke transferleri gösterilmelidir ya da dilekçede belirtilmelidir. Uçak bileti rezervasyonları sadece " Airline Booking Reference No" ile kabul edilecektir.

Otel rezervasyonları ya da seyahat planını gösteren bir belge.

Tüm seyahat planı, eksik gün kalmayacak şekilde gösterilmeli ve birden fazla ülkeye gidilmesi durumunda tüm ülkelerdeki konaklama rezervasyon detayları bildirilmelidir. Otel rezervasyonları, onay numaralarını ve seyahat eden yolcuların isimlerini mutlaka içermelidir. İsim belirtilmeyen rezervasyonlar kabul edilmeyecektir.

Geçim belgesi: Örneğin, son 3 aydaki hesap hacmine ilişkin banka hesap dökümü ve son 3 aya ait maaş bordrosu gibi bir düzenli gelir kanıtı.

Aşağıdaki dokümanlar kategorilerine göre sunulmalıdır:

- Başvuru sahibi çalışıyorsa: İşvereninden mektup, işvereninden faaliyet belgesi ve/veya izin onayı, son üç aya ait maaş bordrosu, son üç aya ait ücret pusulası İşe giriş bildirgesi (Barkodlu)
- SGK Hizmet Dökümü: Her bir başvuru sahibinin emekli, işveren ve çalışan fark etmeksizin sosyal güvencelerini sağlayan belgelerini sunması gerekmektedir. E-devletten ya da SGK müdürlüklerinden alınabilir. E-devlet belgelerinin barkodlu olması gerekmektedir.
- Başvuru sahibi çiftçi ise – Tarım Odası tarafından verilmiş çiftçi belgesi,
- Başvuru sahibi özel bir firmada çalışan ya da firma sahibi ise: şirketin ticaret odasındaki şirket kaydı ve ticaret sicil kaydı bülteninin kopyası, vergi levhası
- Başvuru sahibi emekli ise: E-devlet internet sitesinden alınmış emekliliği kanıtlayan belge (barkodlu) emeklilik maaşının yattığı banka hesap dökümü.
- Başvuru sahibi öğrenci ise: öğrenci belgesi,
- Başvuru sahibi reşit değilse/18 yaşından küçükse ve tek başına ya da ebeveynlerinden biri veya yasal vasi ile seyahat ediyorsa: Ebeveynlerinden noter onaylı beyan
Bu koşul, aşağıdaki durumlarda geçerli değildir:
  - Ebeveynin tek ebeveyn olması (ebeveynlerden birinin vefatı): nüfus kayıt örneği veya ölüm belgesi gereklidir
  - Ebeveynlik yetkisini tek başına elinde bulundurması: mahkeme kararı veya nüfus kayıt örneği lazımdır.

b) Aile Ve Arkadaş Ziyareti:

Uçuş / seyahat rezervasyonları ya da hedeflenen ulaşımaya ait diğer belgeler: Rezervasyon(lar)-Otobüs, Tren, Uçak, Taşıt, Feribot vs.- PNR (rezervasyon numarası) ya da bilet numarası, yolcuların isimleri ve seyahat tarihlerini içermelidir. Birden fazla ülkeye seyahat edilmesi durumunda, başvuruda şehir/ülke transferleri gösterilmelidir. Uçak bileti rezervasyonları sadece " Airline Booking Reference No" ile kabul edilecektir.

Davetiye/Davet Mektubu: Eğer bir aile üyesi ya da arkadaşı ziyaret amaçlı seyahat ediyorsanız, resmi bir acenteden alınmış davetiye ya da imzalı ve elle yazılı davet mektubunda; davet edilen kişinin adı, seyahat tarihleri, adresini ve davet edenin telefon numarası ile davet edenin vatandaşlık belgesi, pasaport, vize veya kimlik fotokopisi, kiralama sözleşmesi ya da mülk davet edene aitse tapu yer alır.

Geçim belgesi: Örneğin, son 3 aydaki hesap hacmini içeren banka hesap dökümü ve-son 3 aya ait maaş belgesi gibi düzenli gelirin belgesi (ya da benzeri).

Tam Tekmil Vukuatlı Nüfus Kayıt Örneği

Ankara'dan yapılan başvurularda evraklar farklılaşmaktadır: Yanında konaklanacak kişinin davetiyesi ile birlikte davet eden ev sahibi ise evin tapusu.

Davet eden kişi kiracı ise: sözleşme, ev sahibine ait tapu ve ev sahibinden onay dilekçesi.

Sponsorluk ve/veya konaklama kanıtı

Davetiye ve/veya ulusal mevzuata göre garanti

Not 1: Üye Ülkelerin büyükelçilik ve başkonsolosluklarının web sitelerinde konuyla ilgili daha detaylı bilgi ve indirilebilir formların linkleri bulunmaktadır).

Not 2: Kişi, şirket ya da kurumlar tarafından gönderilen davet yazılarında davetiyeyi gönderen kişi ya da kurumların e-mail adreslerinin bulunması zorunludur.

Aşağıdaki dokümanlar kategorilerine göre sunulmalıdır:

- Başvuru sahibi çalışan ise-iş vereninden mektup, faaliyet belgesi ve/veya izin onayı, son üç aya ait ücret pusulası. İşe giriş bildirgesi (Barkodlu) Sgk 4a hizmet dökümü (Her bir başvuru sahibinin emekli, işveren ve çalışan fark etmeksizin sosyal güvencelerini sağlayan belgelerini sunması gerekmektedir. E-devletten ya da SGK müdürlüklerinden alınabilir. E-devlet belgelerinin Barkotlu olması gerekmektedir.),
- Başvuru sahibi çiftçi ise-Tarım Odası tarafından verilmiş çiftçi belgesi,
- Başvuru sahibi özel bir firmada çalışan ya da firma sahibi ise: şirketin ticaret odasındaki şirket kaydı ve ticaret sicil kaydı bülteninin kopyası, vergi ödeme tablosu,
- Başvuru sahibi emekli ise: E-devlet internet sitesinden alınmış emekliliği kanıtlayan belge (Barkodlu) emeklilik maaşının yattığı banka hesap dökümü,
- Başvuru sahibi öğrenci ise: Öğrenci belgesi, Öğrenci kartı geçersizdir,
- Başvuru sahibi reşit değilse/18 yaşından küçükse ve tek başına ya da ebeveynlerinden biri veya yasal vasi ile seyahat ediyorsa: Ebeveynlerinden noter onaylı beyan,
- Bu koşul, aşağıdaki durumlarda geçerli değildir:
  - Ebeveynin tek ebeveyn olması (ebeveynlerden birinin vefatı): nüfus kayıt örneği veya ölüm belgesi gereklidir
  - Ebeveynlik yetkisini tek başına elinde bulundurması: mahkeme kararı veya nüfus kayıt örneği lazımdır.

c) İş Ziyareti:

Uçuş / seyahat rezervasyonları ya da hedeflenen ulaşım a ait diğer belgeler: Rezervasyon(lar)- Otobüs, Tren, Uçak, Taşıt, Feribot vs.- PNR (rezervasyon numarası) ya da bilet numarası, yolcuların isimleri ve seyahat tarihlerini içermelidir. Birden fazla ülkeye seyahat edilmesi durumunda, başvuruda şehir/ülke transferleri gösterilmelidir.

Geçim belgesi: Örneğin, son 3 aydaki hesap hacmine ilişkin banka hesap dökümü ve son 3 aya ait maaş bordrosu gibi bir düzenli gelir kanıtı

Davetiye ve/veya ulusal mevzuata göre garanti

Not 1: Üye Ülkelerin büyükelçilik ve başkonsolosluklarının web sitelerinde konuyla ilgili daha detaylı bilgi ve indirilebilir formların linkleri bulunmaktadır).

Not 2: Kişi, şirket ya da kurumlar tarafından gönderilen davet yazılarında davetiyeyi gönderen kişi ya da kurumların e-mail adreslerinin bulunması zorunludur.

Seyahat eden kişi adına Macaristan'daki şirketten alınmış, antetli kağıtta seyahat eden kişinin bilgilerini ve seyahat detaylarını içeren davet mektubu gereklidir. Orijinal davetiye imzalanmalı ve ıslak kaşelenmelidir. Başvuru için orijinal davetiyenin çıktısı, yeterli olmaktadır.

Fuara katılım için giriş kartı veya katılım ile ilgili belgeler: Fuar giriş kartını veya fuarı düzenleyen firmanın seyahat edecek kişi adına düzenlediği seyahat detaylarını belirten davet yazısı gereklidir.

Aşağıdaki dokümanlar kategorilerine göre sunulmalıdır:

- Başvuru sahibi çalışan ise-işvereninden mektup, faaliyet belgesi ve/veya izin onayı, son üç aya ait maaş bordrosu, işe giriş bildirgesi (Barkodlu),
Her bir başvuru sahibinin emekli, işveren ve çalışan fark etmeksizin sosyal güvencelerini sağlayan belgelerini sunması gerekmektedir. E-devletten ya da SGK müdürlüklerinden alınabilir. E-devlet belgelerinin Barkotlu olması gerekmektedir.
- Başvuru sahibi çiftçi ise-Tarım Odası tarafından verilmiş çiftçi belgesi,
- Başvuru sahibi özel bir firmada çalışan ya da firma sahibi ise: şirketin ticaret odasındaki şirket kaydı ve ticaret sicil kaydı bülteninin kopyası, vergi ödeme tablosu,
- Başvuru sahibi emekli ise: E-devlet internet sitesinden alınmış emekliliği kanıtlayan belge (Barkodlu) emeklilik maaşının yattığı banka hesap dökümü.

Başvuru sahibinin Macaristan'da ticari amaç ile kalacağı ve çalışacağı gün sayısına bağlı olarak, başvuru evrakları arasına iş gücü ihtiyaç evrakını da eklemesi gerekmektedir.

15-30 gün arasında ticari seyahatler için MUNKAVALLALAS ENGEDELY (Çalışma İzni) Macaristan Dışişleri Bakanlığında alınmalıdır. Taranmış çıktı olarak sunulabilir.

15-90 gün arasında ticari seyahatler için MUNKAVALLALAS ENGEDELY (Çalışma İzni) MUNKAEROİGENY BEJELENTO (İş Gücü Talep Belgesi) olması gerekmektedir.

15 günden az süren çalışmalarda izin veya bildirim gerek yoktur. Sadece davet eden kurumdan alınmış davetiyelerini başvuru sırasında ibraz etmeleri yeterlidir.

d)Schengen Bölgesinde Ve/Veya Geçişinde Tır Sürüşü:

Uyarı: Ankara'da yapılacak şoför başvuruları, taşıyacak yük Macaristan'da boşaltılacaksa kabul edilecektir.

Güncel bilgi <https://www.as-visa.com/VisaType.aspx?ID=52> linkinden takip edilmelidir.

- Firmadan ve eğer firma üye ise UND (Uluslararası Nakliyeciler Derneği) tarafından verilen garanti,
- Firma sürücüleri listesi,
- SGK (sosyal güvenlik) sicil belgesi, İşe Giriş Bildirgesi (Barkodlu), SGK hizmet dökümü (Barkodlu) ve geçmiş SGK bilgileri.

- Sürücü için ödemeler listesi,
- Firmanın Ticaret Odası sicil kaydı,
- C2 sertifikası (ithalat izni),
- Sürücünün ulusal ve uluslararası sürücü belgesi,
- AB'deki bir firmadan davetiye veya iş ortaklığı sertifikası.

Not: Kişi, şirket ya da kurumlar tarafından gönderilen davet yazılarında davetiyeyi gönderen kişi ya da kurumların e-mail adreslerinin bulunması zorunludur.

İtiraz:

Ret nedeni, yayınlanmış olan ret formu kullanılarak konsolos tarafından bildirilir. Formun dili Macarcadır, ancak başvuru sahibi için İngilizce ve Türkçe versiyonları da mevcuttur.

Başvuru sahipleri olumsuz karara itiraz etme hakkına sahiptir. Olumsuz karara itiraz etmek isteyen başvuru sahiplerinin sekiz takvim günü içinde itiraz etmeleri gerekmektedir. İtirazlar şahsi olarak, red kararının alındığı günden itibaren 8 takvim günü içerisinde Macaristan Başkonsolosluğu İstanbul'da yapılabilir. İtiraz randevularını, çevrimiçi randevu sistemi üzerinden alabilirler. İtiraz başvurusunda bulunanlar, bir itiraz dilekçesi (Avrupa Birliğinin resmi dilinde, pratikte İngilizce veya Macarca yazılmış) sunmalı ve itirazlarıyla alakalı yeni ek destekleyici belgeler sunmalıdır (bu belgeler daha önce sunulmamış olmalıdır).

<https://konzinfobooking.mfa.gov.hu/home>.

İtiraz başvuruları yalnızca randevu ile yapılır (randevular on-line rezervasyon sistemi ile oluşturulur). Randevu linki: <https://ifr.mfa.gov.hu/ldopontfoglalas/Pages/ldopontfoglalas.aspx>

İtiraz prosedürünün ücreti 35 avro olup itiraz başvurusu yapılırken ödenir. İtiraz kararı 15 takvim günü içinde verilir (belirli durumlarda, özellikle daha fazla belgeye ihtiyaç duyulduğunda süre uzayabilir). İtiraz kararı, ilgili Macar Mahkemesinde yargı denetimine tabi olabilir. Reddedilmesi durumunda herhangi bir zamanda yeni bir başvuru yapılabilir, ancak vize ücretinin tekrar ödenmesi gerekir.

İlaveten, kültürel amaçlı ve AEA (Avrupa Ekonomik Alanı) veya AB vatandaşı ile evli yahut aile ferdi olan kişiler için vize başvurusunda Macaristan ve Norveç arasındaki vize temsiliyeti anlaşmasına göre, Macaristan'ın vize başvurunuzla ilgili olumlu bir karar verememesi durumunda, başvurunuz Ankara'daki Norveç Büyükelçiliği tarafından Norveç Göç İdaresi'ne (UDI) ikinci bir görüş için yönlendirilebilir.

Norveç Göç İdaresi'ndeki işlem süreleri, aşağıdaki linkte yer almaktadır:

<https://www.udi.no/en/word-definitions/case-processing-times/#link-2319>

Resmi Tatiller (milli gün vb.) ve Mesai Saatleri

Macaristan'daki resmi tatil günleri;

1 Ocak-Yılbaşı,
15 Mart-1848 Devrimi,
7-10 Nisan-Paskalya,
1 Mayıs- İşçi Bayramı,
24 Mayıs-Pentekost,
20 Ağustos-Aziz Stephen Günü,
23 Ekim-Ulusal Bayram,
1 Kasım-Azizler Günü
24-26 Aralık-Noel Tatili.

Düzenli çalışma saatleri, pazartesten cumaya haftada 40 saattir. Çalışma süresi koşulları (örneğin tavan) ve fazla mesai için ekstra ödeme kesin bir şekilde kanunla düzenlenmektedir. Bu çerçevede Macaristan, fazla mesai saatlerinin artırılmasına yönelik olarak kanun değişikliği yapmış, 12 Aralık 2018 tarihinde yasalaşarak 1 Ocak 2019 itibariyle yürürlüğe giren İş Kanunu Değişikliği (Act CXVI of 2018 (XII.12) labour code) ile yıllık 250 saat olan fazla mesai süresi 400 saate çıkarılmıştır.

Yıllık ücretli tatil günleri 20 işgünü olup, en fazla 30 gün olmak üzere bu süre çalışanların yaş kategorilerine göre artmaktadır.

Yerel Saat

Macaristan, Greenwich'e göre 1 saat ileridedir (GMT + 1).

Kış döneminde (1 Ekim-31 Mart) Türkiye ile saat farkı 2 saate çıkmaktadır.

5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

Şirket Türleri (Temsilcilik Ofisi, Yabancı Şubesi, Ticari Acente dâhil)

1988 tarihli “Macaristan Şirketler Yasası”, AB mevzuatına uyum sağlamak üzere önce 1997 yılında büyük ölçüde değiştirilmiş, ardından da söz konusu yasada 2006 yılında kapsamlı bir değişikliğe gidilmiş ve bugünkü (Act IV of 2006 on Business Associations) halini almıştır. 2006 yılında yapılan güncellemede, Yasa büyük ölçüde AB üyesi ülkelerde geçerli mevzuat ile paralel hale getirilmiştir.

Yürürlükte bulunan Yasa’ya göre, Macaristan’da yerli veya yabancı uyruklu tüm gerçek ve tüzel kişilikler, herhangi bir ön izne gerek kalmadan Macaristan’da şirket kurma hakkına sahiptirler. Bu konudaki tek koşul, kurulacak şirketin merkezinin Macaristan olmasıdır.

Mevcut haliyle yasada 4 ana şirket türü tanımlanmaktadır. Bunlar;

- Limited Şirket (Private Limited Liability Company, Korlátolt Felelősségű-Társaság- Kft.)
- Genel Ortaklık (Unlimited Partnership, Közkereseti Társaság- Kkt.)
- Limitli Ortaklık (Limited Partnership, Betéti Társaság -Bt.)
- Anonim Şirket (Company Limited by Shares),
- Részvénytársaság-Rt., (Genel)
- Zártkörűen Működő Részvénytársaság, “Zrt.” (Özel sektöre ait)
- Nyilvánosan Működő Részvénytársaság, “Nyrt.” (Kamuya ait)

Temel olarak, söz konusu firma çeşitleri arasındaki farkı, üstlenilen mali sorumluluğun ölçüsü belirlemektedir. Macaristan’da iş yapmak isteyen gerçek ve tüzel kişiliğe sahip yabancılar, bu şirket türlerini, herhangi bir sınırlamaya maruz kalmadan, kurma veya kurulu bir şirkete ortak olma hakkına sahiptirler.

Ancak, özel izin gerektiren alanlarda, şirketin kurulabilmesi için önce bu iznin alınması şarttır. Ayrıca, Macar kanunlarına göre, bazı alanlarda ancak belirli şirket türleri faaliyet gösterebilir. Örnek vermek gerekirse, bankacılık yapabilmek için şirketin mutlaka Anonim Şirket (Nyrt. veya Zrt.) şeklinde kurulması şartı aranmaktadır.

Macaristan’da kurulacak bazı tür şirketler için “minimum sermaye gerekliliği” aranmakta olup, bu limit, Limited Şirketler (Kft.) için 3 milyon forint, Kamuya Açık Anonim Şirketler (Nyrt) için 20 milyon forint, Özel Anonim Şirketler (Zrt.) için ise 5 milyon forinttir. Diğer şirket türleri için ise böyle bir minimum sermaye limiti bulunmamaktadır.

Tablo: Şirketler için Minimum Sermaye Gerekliliği

Şirket Türleri	Minimum Sermaye (forint, HUF)
Kamuya ait Anonim şirketler (Nyrt.)	20,000,000
Özel sektöre ait Anonim şirketler (Zrt.)	5,000,000
Tüzel kişiliğe sahip diğer şirketler (Kft.)	3,000,000
Tüzel kişiliği olmayan şirketler (Kkt. ve Bt.)	Gerekli değil
Yabancı bir şirketin bürosu	Gerekli değil
Temsilcilik Ofisi	Gerekli değil

Ayrıca, Eylül 2007’den bu yana, bu sermayenin tamamı “nakdi” veya “ayni” olabilmektedir. Nakdi sermaye %30’dan az olmamalıdır. Tescil Mahkemesi, ibraz edilen bütün dokümanları aldığı yazılı olarak beyan eder. Yeni şirketin sosyal sigorta numarası, vergi numarası ve istatistik numarası da Mahkeme’deki diğer bir bölüm tarafından verilmektedir.

Limited Şirket (Kft.)

Yukarıda sayılan şirket türleri arasında, küçük ve orta ölçekli yerli ve yabancı girişimcilerin en çok tercih ettikleri şirket türü, Macarca kısaltması Kft. olan ve Türkiye’deki limited şirkete tekabül eden şirket türüdür. Bu şirket türü, görece olarak az sayıda ortağın olduğu ve her bir ortağın şirketin faaliyetlerine aktif olarak katıldığı durumlarda daha çok tercih edilen bir şirket türü olup, ortaklar şirketin yükümlülüklerini şirketteki payları kadar paylaşmaktadırlar. Bu türden şirketler, tek kişi tarafından da kurulabilmekte olup, yasal olarak sermayesinin en az 3.000.000 forint olması gerekmektedir. Bu sermaye miktarının, nakdi veya ayni olarak ödenmesi mümkündür.

Öte yandan, şirketin tek ortaklı bir şirket olarak kurulması veya sermayenin tamamının aynı biçimde ödenecek olması durumlarında, şirket sermayesinin tamamının şirketin kayıt ettirilmesi için yapılacak başvurudan önce ödenmesi koşulu aranmaktadır. Eğer şirketin birden fazla ortağı varsa ve şirketin sermayesinin hepsi aynı olarak ödenmeyecekse, bu durumda şirket sermayesinin %50’sinin (ya da sermayenin en az 250 bin forintlik kısmının) başvurudan önce açılacak banka hesabına yatırılması gerekmektedir. Sermayenin geri kalan kısmı ise, tescilden sonra geçen 1 yıllık süre içinde ödenmek durumundadır.

Şirketin en üst karar alma birimi, “ortaklar toplantısı” olup, bu toplantının en az yılda 1 defa yapılması koşulu bulunmaktadır. Bu toplantıda karar alınabilmesi için ise, kuruluş sözleşmesinde aykırı bir madde yoksa şirket hisselerinin en az %51’ine sahip olan ortakların toplantıda hazır bulunması gerekmektedir. Şirketin günlük işleri bu amaçla görevlendirilecek müdür tarafından yürütülebilmektedir. (Şirket Müdürü şirketin ortaklarından birisi de olabilir.) Ayrıca, bu tür şirketler, eğer sermayesi 50 milyon forintten fazla değilse veya istihdam ettiği işgücü sayısı 200’ü aşmıyorsa, “denetleme kurulu” belirlemek zorunda değildirler.

Anonim Şirket (Nyrt. veya Zrt.)

Bu şirket türü, yasa da en fazla düzenleme getirilen şirket türü olup, Türkiye’deki anonim şirketlere benzemektedir. Bu şirket türü, görece olarak sermayenin büyük ve çok sayıda ortağın olduğu durumlarda daha fazla tercih edilmektedir. Bununla birlikte, bu şirket türünün tek kişi tarafından kurulması da mümkündür. Bu tür şirketlerin genel kısaltması Rt. iken, hisselerinin tamamı veya bir kısmı halka arz edilen kamu şirketleri Nyrt. (Nyilvánosan Működő Részvénytársaság) olarak adlandırılmakta, özel şahıslar tarafından kurulan ve hisseleri kamuya açık olmayan şirketler ise Zrt. (Zártkörűen Működő Részvénytársaság) olarak tanımlanmaktadır.

Öte yandan, minimum sermaye miktarı, Nyrt. şeklindeki şirketlerde 20 milyon HUF, Zrt. türü şirketlerde ise 5 milyon HUF olarak belirlenmiştir. Bu şirket türünde, normal, ayrıcalıklı vb. çalışanlar için çeşitli şekillerde hisse türleri olabilmektedir. Her bir hisse, hisse sahibinin şirketteki hak ve sorumluluğunu temsil etmektedir. Şirketin en üst karar alma merci “hissedarlar toplantısı” olup, bu toplantıda şirket hakkında stratejik kararlar alınmaktadır.

Ayrıca, bu tür şirketler, günlük işleri yürütmekle yetkili bir “yönetim kurulu” ile bir “denetleme kurulu” ve “murakıp” tayin etmek zorundadırlar. Son olarak, bu şirket türü, tüm diğer şirket türleri arasında hisse senedi çıkarma yetkisine sahip olan tek şirket türü olması açısından da farklılık göstermektedir.

Genel Ortaklık (Kkt.)

Bu şirket türünün kurulabilmesi için en az 2 ortağın olması koşulu aranmakta olup, bu ortaklar şirketteki paylarına bakılmaksızın, sınırsız olarak şirketin borç ve yükümlülüklerinin tamamını üstlenmektedirler. Ayrıca, diğer şirket türlerinde kurulmuş olan şirketler de bu tür şirketin ortağı olabilirler. Bu tür şirketlerde, ortakların şirketin faaliyetlerine aktif bir biçimde katılması ve yürütmesi koşulu aranmaktadır. Eğer şirketin istihdam ettiği işgücü sayısı 200’ü aşıyorsa bu durumda şirket tarafından bir “denetleme kurulu” atanması zorunluluğu bulunmaktadır.

Limitli Ortaklık (Bt.)

Bu şirket türünün kurulabilmesi için en az 2 ortağın olması koşulu aranmakta olup, ortaklarından birisinin sınırsız, diğerinin ise ortaklığı ile sınırlı yükümlülük ve sorumluluğu bulunmaktadır. Şirketi yönetme ve 3. taraflarla iş yapmaya sadece sınırsız sorumluluğa sahip olan ortak yetkilidir. Kar dağıtımı ise, ortakların hisselerine göre yapılmakta olup, tarafların karar vermesi durumunda bunda değişikliğe gidilebilmektedir.

Ancak, herhangi bir ortağın kar dağıtımından tamamen çıkarılması mümkün değildir. Ayrıca, eğer şirketin istihdam ettiği işgücü sayısı 200’ü aşıyorsa bu durumda şirket tarafından bir “denetleme kurulu” atanması zorunluluğu bulunmaktadır.

Diğer

Macaristan’da iş yapmak isteyen yabancı yatırımcıların kurabileceği 2 ayrı ortaklık türü daha mevcuttur.

Temsilcilik Ofisi

Bunlardan ilki “Temsilcilik Ofisi” olup, bu yolla kurulan Ofis, ana firma adına Macaristan’da temel olarak ürünlerin pazarlanması konusunda çalışmalar yapabilmekte, bunların dışında faaliyetlerde bulunması mümkün olmamaktadır. Bu tür ofisler, Macaristan’da yatırım yapmak isteyen ancak bu yatırımı yapmadan önce pazarın koşullarına ve ürünlerine karşı talebi görmek isteyen firmalar için ideal bir yöntem olmaktadır. Temsilcilikler kendi isimleri adına iş bağlantıları yapamadıklarından gerek kurumlar gerek gelir vergisi ödemekle yükümlü olmadıkları gibi Muhasebe Kanunu’nun hükümlerine de uymak zorunda değildirler.

Şube Açma

Macaristan’da yabancı firma için iş yapma tekniklerinden bir diğeri ise, bir “Şube-Büro” açılmasıdır. Bu Şube, temsilcilik ofisinin aksine, ana firmanın temel iştiğal alanına giren faaliyetleri yapma yetkisine sahip olmaktadır. Şubeler de yukarıda tanımlanan firma tipleri gibi Tescil Mahkemesi’ne, merkezi ve yerel vergi kurumlarına kaydettirilmelidir.

Söz konusu şubelerde istihdam edilecek yabancı ve Macar çalışanlar, ortak girişimin yabancı sahibi ile iş sözleşmesi yaparlar. Muhasebe tutma esasları Macar firmalarınınki ile aynıdır. Macaristan’da kayıtlı bir muhasebe şirketini bu konuda yetkilendirmelidirler. Söz konusu şubeler yıllık mali bildirimlerde bulunmalı ve vergi raporları hazırlamalıdır. Şubeler kurumlar vergisi ödemekle yükümlü olup, gelir vergisi ödemekle yükümlü değildir.

Tüm bu firma türleri arasında, sadece Limited (Kft.) ve Anonim Şirket (Nyrt. ve Zrt.) “tüzel kişiliğe” sahip olup, diğerlerinin tüzel kişiliği bulunmamaktadır. Bununla birlikte, tüm şirket türlerinin kendi adlarına iş yapma ve yükümlülük alma konusunda yasal kapasitesi bulunmaktadır.

Şirket Kurma Prosedürü (Başvuru merci, başvuru yapmaya yetkili kişi, istenen evraklar, kuruluş sermayesi vb.)

Macaristan’da firma kurmak için önce firma tipi seçilmeli, adı belirlenmeli ve seçilen ismin başka bir firma adına kayıtlı olup olmadığına Tescil Mahkemesi’nce kontrolünün yapılmasının ardından bir avukat tarafından “Şirket Kuruluş Belgesi (ŞKB)” hazırlanmalı ve hazırlanacak bu belge bir avukat, yasal danışman veya bir noter tarafından tasdik edilmelidir. Bu belge hazırlanırken, ilgili Yasa’da bulunan örnek formun kullanılması imkânı da bulunmaktadır.

Şirket Kuruluş Belgesinde;

Şirketin adı, merkezinin adresi, şirket ortaklarının isim, unvan, adres ve anne kızlık isimleri, şirketin faaliyet alanı, sermaye miktarı, şirketin yöneticilerinin isim, adres ve anne kızlık isimleri, ortakların payları, şirket adına imza yetkisine sahip kişilerin isim ve adresleri, eğer atanması gerekiyorsa denetleme kurulu ve murakıba ilişkin bilgiler, eğer belirli bir süre için kurulmuşsa şirketin süresi vb. bazı bilgileri içermesi gerekmektedir. Bu bilgiler, kamuya açık bilgiler olup, şirket ortaklarının, kamuya açık olmasını istemedikleri hususlara ilişkin ayrı bir belge imzalayıp, Macar makamlarına sunması beklenmektedir.

Çabuk ve sorunsuz bir tescil işlemi için şirketlerin aşağıdaki belgeleri ibraz etmeleri gerekmektedir:

- Ana sözleşme veya şirketin kuruluşuna ilişkin belge (Memorandum of Association),
- Yabancı bir ortakla şirket teşkil edildiğine ilişkin sertifikanın aslı ile tasdik edilmiş Macarca tercümesi (gerçek kişilerin pasaport numarası da talep edilmektedir),
- Şirketin bütün ortaklarının ve yöneticilerinin tasdik edilmiş listesi,
- İmza sirküleri (şirket adına imza atabilecek yetkililerin imzası),
- Şirketin kuruluşu sırasında her bir kurucu tarafından yapılan sermaye veya benzeri katkıların miktarının belgelendirilmesi,
- Tescil ücretinin ödendiğine ilişkin belge,
- Resmi Gazete ’de yayım bedelinin ödendiğine dair belge,
- Prosedür gereği yapılan ödentilerin yapıldığına ilişkin belge,
- Depozitonun yatırıldığına dair belge,
- Tescil için başvuru.

Yukarıda belirtilenler çerçevesinde yabancı dildeki bütün dokümanlar Macaristan’da tercüme ve tasdik edilmelidir.

Tescil Mahkemesi şirketlerin kuruluşuna ilişkin olarak kendilerine sunulan belgelerin Macar kanunlarına uygun olup olmadığını araştırmaktadır. Söz konusu Mahkeme, bu tetkiki müteakip, şirketin kaydını yazılı bir kararla teyit etmektedir.

Macar kanunlarına göre, Macaristan'da kurulan tüm şirketlerin "tescil" ettirilmesi, bunun için ise, ŞKB'nin imzalanmasından itibaren 30 gün içinde "Macaristan Tescil Mahkemesi"ne başvurulması gerekmektedir. 1 Temmuz 2008 tarihinden itibaren, bu başvurunun elektronik ortamda yapılması zorunluluğu getirilmiştir.

Buna ilişkin Macarca belgelere <http://ceginformacioszolgalat.kormany.hu/> adresinden ulaşılması mümkündür. Basitleştirilmiş elektronik başvuru olarak adlandırılan bu yöntem kullanıldığında hem başvuru maliyeti aşağıya çekilmekte hem de başvurunun onaylanması süresini 30 günden 7 güne indirebilmektedirler. Eğer kanun gereği, şirketin kuruluşu herhangi bir ön izin gerektiriyorsa (banka kuruluşu vb.), bu durumda, bu belgenin de başvuruya eklenmesi gerekmektedir. Başvuru yapıldığı andan itibaren, başvuru kabul ya da ret edilene kadar geçen sürede şirket faaliyetlerine başlayabilmektedir.

Eğer normal yollardan başvuru yapılmışsa, Tescil Mahkemesi, kendisine başvuru yapıldıktan sonra en geç 30 gün içinde bir karar vermek zorundadır. Eğer mahkeme bu süreler içinde olumlu ya da olumsuz bir karara varamazsa, bu durumda yukarıda belirtilen süreleri takip eden 9. gün sonunda firmanın otomatik olarak tescil edildiği kabul edilir. Temsilcilik ve Büroların da Mahkemeye kayıt olma zorunluluğu bulunmaktadır.

Tescil Mahkemesine kayıt olan şirket aynı zamanda, yerel belediyelere, Devlet Vergi Ofisi, Merkezi İstatistik Ofisi ve Sosyal Güvenlik Otoritesi'ne de kayıt olmak zorundadır.

Limited Şirket (Kft.), Genel Ortaklık (Kkt.) ve Limitli Ortaklık (Bt.) şirket türlerine göre alınan kayıt ücretleri 16 Mart 2017 tarihi itibarıyla kaldırılmış olup, Özel Sektöre Ait Anonim Şirketler (Zrt.) için kayıt ücreti 50,000 HUF'tur. Öte yandan kayıt işleminin standart elektronik dosyalama ile yapılması halinde kayıt ücreti 100.000 HUF'tur. Yabancı bir işletmenin Şube Ofisi veya Temsilcilik Ofisinin şirket tescil vergisi ise 50.000 HUF'tur.

Sigorta

Macaristan Sosyal Güvenlik Sistemi: Macaristan'da tüm çalışanlar maaşlarından otomatik olarak düşen yerel ve federal gelir vergilerini öderler ve ayrıca Ulusal Sağlık Sigortası Fonu'na da ek bir ücret öderler. İşverenlerin de HIF'e belli bir yüzde ödemeleri gerekmektedir.

Macaristan'da Ulusal Sağlık Sigorta Fonu (HIF)-The Országos Egészségpénztár Penztar (OEP) kamu hastanelerinde çok çeşitli tedavilere erişim imkanı sağlamaktadır. Ulusal Sağlık Sigorta Fonu (HIF) toplanan vergilerle ve devletin sağladığı katkı ile finanse edilmektedir. Ancak sadece HIF (OEP)'e kayıtlı olan doktor/hastanelerden ücretsiz tedavi alınabilmektedir.

Macaristan'da ikamet eden, çalışan, okuyan yabancılar, mülteciler ve bakmakla yükümlü oldukları kişiler de HIF kapsamındadır ve kendilerine Ulusal Sağlık Sigortası tarafından bir Ulusal Sağlık Sigortası Kartı (TAJ kártya) ve Sağlık Sigortası Numarası (TAJ szám) verilir.

Macaristan'da kamu sağlık sisteminin yanında, özel sağlık sistemi de vardır. Ancak özel sağlık giderlerinin tamamını hastanın bizzat kendisi tedaviden önce nakit öder ya da yine tedaviden önce sigorta numarasını ibraz eder. Devlet hiçbir biçimde katkıda bulunmamaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Macaristan Hükümeti Arasında İmzalanan "Sosyal Güvenlik Anlaşması":

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Macaristan Hükümeti Arasında yapılan "Sosyal Güvenlik Anlaşması" 1 Nisan 2018 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Buna göre;

Türk bir çalışan, "Türkiye'de yerleşik ve Macaristan'da iş yapmakta olan bir Türk şirketi" tarafından istihdam edildiyse, sosyal güvenlik katkı paylarını/vergilerini Macaristan'da ödemeye gerek olmayacaktır, zira Türkiye'nin Sosyal Güvenlik Sistemine tabi olacaktır. Sadece kişisel gelir vergisini ödeyecektir. Türkiye'de Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından verilen "TR / HU 101 Sertifikası" ile Macar Sağlık Sistemini kullanma hakkına sahiptir (iki dilli bir formdur, bu yüzden çevirmeye gerek yoktur-AB'de A1 adlı forma benzer). Çalışan, sağlık hizmetlerini kullanması durumunda Hastanelerde göstermek için bu TR / HU 101 Sertifikasını yanına almak zorundadır. Hastanelerde sadece acil servisler ücretsizdir. Önceden ödemek zorunda olduğu diğer hizmetler olması durumunda, faturayı saklaması halinde ödeme için Sosyal Güvenlik Kurumuna başvurabilecektir.

Ancak, bir Macar şirketi tarafından istihdam edilen çalışanlar Türk Sosyal Güvenlik Sisteminden çıkması halinde Ulusal Sağlık Sigortası Kartı (TAJ kártya) almaya hak kazanabilirler. Zira, Macaristan Sosyal Güvenlik Kurumu, çalışanın Türk Sosyal Güvenlik Sistemi kapsamında olmadığını ispatlaması halinde TAJ Kartını vermektedir.

Bankacılık Mevzuatı

Macaristan AB üyesi olmakla birlikte EuroZone dışındadır. Başbakan Viktor Orbán Macaristan'da kişi başına düşen GSYİH'nın, Euro Bölgesi ortalamasının %90'ına ulaşmaya kadar geçiş olmayacağını ilan etmiştir. 2021 itibariyle Macaristan'da kişi başına düşen milli gelir yaklaşık 15,8 bin dolar civarında iken, Avrupa ortalaması ise 35,6 bin dolar seviyesindedir.

Macar bankacılık sektörü 41 kurumdan oluşmaktadır. Bunların arasında 21 ticari banka, 8 yabancı banka şubesi, 5 ipotek bankası, 4 yapı kooperatifi ve 3 ihtisas bankası bulunmaktadır. 2019 yılı, ilgili ticari bankalar da dahil olmak üzere kooperatif sektörünün nihai konsolidasyonu yılı olmuştur. 2019 Nisan ayı sonunda üç banka ve bir kooperatif birleşirken, Ekim sonunda bu yeni kuruluş başka bir ticari banka ve 11 tasarruf kooperatifi ile birleşmiştir.

Macaristan'ın küçük tasarruf bankaları 2019'da birleşerek üçüncü en büyük bankayı (Takarékbank) oluşturmuştur. Hükümetin planlarına göre, sırasıyla 2015 ve 2014 yıllarında Macar devleti tarafından satın alınan Budapest Bank ve MKB Bank, Takarékbank ile birleşmesi öngörülmektedir. Buna göre bu 3 bankanın birleşmesi ile önümüzdeki yıllarda ikinci en büyük Macar bankasını oluşturması öngörülmektedir.

2021 yılında ise Sopron Bank Burgenland'ın ana firması Hypo-Bank Burgenland AG ve MagNet Magyar Közösségi arasında Győr-Moson-Sopron, Vas, Zala, Veszprém and Fejér'deki

şubelerinin satın alımına yönelik bir anlaşma sağlanmıştır. Macar Merkez Bankası'nın 7 Şubat 2022 tarihli onayı ile Sopron Bank Zrt. Magnet Bank'ın %100 bağlı kuruluşu olmuştur. Akabinde, Magnet Bank Sopron Bank'ın lisans haklarının %100'ünü Trive Holdinge satmış ve bu anlaşma süreci 2022 Kasım ayında tamamlanarak MNB'nin (Macar Merkez Bankası) onayı ile yürürlüğe girmiştir.

Mezkûr holding tarafından yapılan açıklamada, bankanın tamamen dijital olarak faaliyet göstereceği, müşterilerine tüketici kredileri ve daha sonra da sabit mevduat ve cari hesaplar sunacağı ve finansal ihtiyaçlarına hızlı bir çözüm arayanlar için fintech teknolojisine dayalı "dijital bir deneyim" sunacağı ifade edilmiştir.

Macaristan Merkez Bankası, yerel (HUF cinsinden) anında ödeme çözümünü uygulamaya koymuş ve 2 Mart 2020 tarihi itibari ile bu uygulamayı GIRO Zrt. (yerli perakende ödeme takas odası) ve 34 yerel ödeme hizmeti sağlayıcısının zorunlu katılımıyla başlatmıştır.

Yeni ödeme sistemi, Macar ödeme hesapları arasında 7/24/365 bazında saniyeler içinde ödeme yapmak için kullanılabilir hale gelmiştir. Sistem, telefon numaraları, e-posta adresleri ve vergi numaraları gibi ikincil hesap tanımlayıcılarını da yönetebilmektedir.

1 Eylül 2020 tarihinden itibaren tüketicilerin ve diğer piyasa katılımcılarının Ödeme Talebi işlemlerini başlatması ve göndermesi ile kurumların toplu işlem göndermesi de mümkün hale getirilmiştir.

Macaristan'da faaliyet gösteren Banka şubesi sayısında her geçen sene azalma olduğu gözlemlenmiştir. 2013 yılında 3.157 banka şubesi faaliyette iken bu sayı 2021 yılı itibariyle 1.867 şubeye gerilemiştir. 2023 yılında da bu gerileme sürmüştür ve toplam şube sayısı 1.445 olmuştur. Sektörde 39.000'in üzerinde kişi istihdam edilmektedir. İlave olarak, bankacılık, diğer finansal hizmetler ve sigorta sektöründe toplam yaklaşık 103 bin kişi istihdam edilmektedir.

2021 yılında 9,8 milyon olan ülke nüfusu için 10,4 milyon banka hesabı, 9,8 milyon ödeme kartı (9,1 milyonu temassız), 5004 ATM ve 212.000 POS fiziksel terminali ve 24.000 sanal terminal bulunmaktadır.

Pandemi, dünya genelinde ödeme davranışlarındaki değişimi hızlandırmış ve diğer birçok ülke gibi Macar hükümeti de nakit dışı ödemeleri artırmak ve POS'ta fiziksel teması en aza indirmek için hızla harekete geçmiştir. 2020'de PIN kodu olmadan ödeme limiti 5.000 HUF'den 15.000 HUF'a (36 £/42 €) yükseltilmiştir.

1 Ocak 2021'den itibaren yürürlüğe giren yeni bir yasal düzenleme ile; online yazarkasa kullanan tüm işletmeler ve hizmet sağlayıcılar (ör. mağazalar, lokantalar, araba tamircileri), müşterilerine sürekli olarak kullanılabilen elektronik ödeme seçeneği sunmakla yükümlü hale gelmişlerdir.

Bunun yanında, Macaristan'ın bankacılık sektörü, giderek artan sayıda tüketicinin çevrimiçi ve mobil bankacılık çözümlerini tercih etmesiyle dijital bankacılık hizmetlerinde bir artış yaşamakta olsa da hala geleneksel bankacılık sektöre hâkim durumdadır.

Ülke aidiyetlerine göre Macaristan'da faaliyet gösteren bankalar şu şekildedir: **Macaristan'da Faaliyet Gösteren Bankalar (Büyüklik sıralamasına göre)**

Sıralama	Banka İsmi	Aidiyet
1	MHB Bank Zrt.	%100 Macar
2	OTP Bank Nyrt.	%30 Macar
3	UniCredit Bank Hungary Zrt.	%100 İtalyan
4	Erste Bank Hungary Zrt.	%15 Macar %70 Avusturya %15 EBRD
5	K&H Bank Zrt.	%100 Belçika
6	Raiffeisen Bank Zrt	%100 Avusturya
7	CIB Bank Zrt.	%100 İtalyan
8	Citibank Europe Plc. Magyarországi Fióktelepe	%100 ABD
9	ING Bank N.V. Magyarországi Fióktelepe	%100 Hollanda
10	KDB Bank Európa Zrt.	%100 Güney Kore
11	BNP Paribas Magyarországi Fióktelepe	%100 Fransa
12	Commerzbank Zrt.	%100 Almanya
13	Bank of China (Hungary) Zrt.	%100 Çin
14	Magyar Cetelem Bank Zrt	%100 Fransa
15	Duna Takarék Bank Zrt.	%100 Macar
16	MagNet Bank Zrt.	%100 Macar
17	Gránit Bank Zrt.	%100 Macar
18	Polgári Bank Zrt.	%100 Macar

Not: Veriler 2023 yılına aittir

Vizeler (Çalışma, oturma izinleri, geçici çalışma vizesi, başvuru merci gibi bilgiler)

Oturum İzni (Uzun Süreli Vize) Prosedürü

“D” tipi vize (90 günü aşan ikamet vizeleri) başvuruları da AS Visa Solutions Vize Merkezinden yapılmaktadır. Vize başvuruları için genel prosedür ve evrak listesi için <https://www.as-visa.com/VisaType.aspx?ID=100> adresi ziyaret edilebilmektedir

Oturma izni (D tipi vize) başvurusu sadece randevu ile yapılabilmekte olup, randevu <https://konzinfoidopont.mfa.gov.hu/> web sitesinden alınmaktadır. Randevunun belirlenmesinin akabinde, randevu tarihinde ilk etapta AS VISA Ofisine gidilmelidir. Başvurular ise sadece aşağıda adresleri bulunan AS Visa ofislerinden ve şahsen yapılabilmektedir. Posta veya diğer yollarla iletilen başvurular hiçbir şekilde kabul edilmemektedir

D tipi vize başvurusu 08:00-10:00 saatleri arasında AS VISA Ofisinde yapılacak olup adres; İstiklal Mahallesi Baruthane Deresi Sokak No :2/C-D Beyoğlu – İSTANBUL (Polat Piyalepaşa) Ardından Macaristan İstanbul Başkonsolosluğunda mülakat yapılacaktır: POLAT OFİS B Blok, İmrahor Cad. Yankı Sokak No: 27 Gürsel Mah., Kağıthane – 34400 İSTANBUL Ankara başvuruları için ise Macaristan Büyükelçiliği'nde gerçekleştirilmektedir.

AS Visa ofisine aşağıda bulunan callcenter ve fax numaralarının yanı sıra, e-mail adresi üzerinden ulaşılabilir:

Telefon: 0212 245 95 95

Çağrı Merkezi: 0312 439 89 89

Faks: 0212 245 94 94

E-posta: info@as-visa.com

Başvurunun ibrazını takiben, başvurunun yapıldığı gün, başvuran her bir kişi ile Başkonsolosluk binasında mülakat yapılmaktadır. (Macaristan Başkonsolosluğu İstanbul adresi: POLAT OFİS B Blok, İmrahor Cad. Yankı Sokak No: 27 Gürsel Mah., Kağıthane – 34400 İSTANBUL)

Başvuru süreci ile ilgili gerekli ve detaylı bilgiye, ayrıca Göç ve İltica Ofisi web sitesi <http://bmbah.hu/index.php?lang=en> üzerinden ulaşılabilir. Başvuru için gerekli olan form ve ekler bu web sitesinden indirilebilir: <http://www.bmbah.hu/index.php?lang=en>

Başvuru yaparken beklenenler:

- Usulüne uygun doldurulmuş ve imzalanmış başvuru formunun sunulması. Başvuru formu ücretsizdir ve Göçmenlik ve İltica Bürosunun web sayfasından: <http://www.bmbah.hu/index.php?lang=en> indirilebilir.
- Reşit olmayan (18 yaş altı) tek başına seyahat edecekse, sürekli veya geçici velayet yetkisi veya yasal vasilik kullanan her iki ebeveyni tarafından imzalanmış bir başvuru formu ibraz edilmelidir. Reşit olmayan, her iki ebeveynin de (kalıcı veya geçici velayet yetkisi veya yasal vesayet yetkisine sahip) izin beyanını sunması gerekir. Reşit olmayanın sadece bir ebeveyni ile seyahat etmesi durumunda diğer ebeveynin iznine ihtiyaç vardır. İzin beyanının aslı ve noter tasdikli olması gerekir.
- Geçerliliği en az 3 ay olan pasaport sunulmalıdır. Başvurmadan önce pasaportunuzun en az iki boş sayfa içerdiğinden ve son 10 yıl içerisinde düzenlendiğinden emin olunması gerekmektedir.
- Son 3 ay içerisinde çekilmiş yüzün objektife direkt olarak baktığı; yüzün, kulakların ve alnın görünür olduğu, fon renginin beyaz ve ölçülerin 35 mm x 45 mm olduğu 2 adet biyometrik fotoğraf sunulmalıdır.
- Oturma izni başvurusu ücreti olan 110 avronun (Stipendium Hungaricum eyalet bursu kazanan ve başvurusu ücretsiz olan başvuranlar dışında) ve hizmet bedeli olan 25 avronun (Stipendium Hungaricum eyalet bursu kazanan ve başvuru ibraz ücreti 15 avro olan başvuranlar dışında) ödenmelidir Ücretler, başvuru ibrazı sırasında AS Visa ofislerinde ödenmelidir.
- Destekleyici dokümanlar sağlanması. Daha fazla bilgi için lütfen devamındaki bölüme bakınız.

Oturma İzni Başvurusu İçin Destekleyici Belgeler Listesi:

- Çalışma Amaçlı Oturma İzni:
- İlgili başvuru formu ve ilgili Ek

- Geçerli Pasaport
- İki Fotoğraf
- Sigorta (Seyahat ve Sağlık)

Oturma izni başvurusu ile birlikte başvuru sahibi, kapsamlı sağlık sigortası hizmetlerine erişiminin olduğunu veya bu hizmetlerin masraflarını karşılamak için gerekli mali kaynaklara sahip olduğunu kanıtlamalıdır.

- İş öncesi kontratı / İstihdam kontratı (iki tarafça da imzalanmış)
- Bölge işgücü merkezinden işgücü ihtiyacına karşılık verilen geçerli sertifika (Macarca: "IGAZOLÁS MUNKAERŐIGÉNY BEJELENTÉSÉRŐL")
- Macaristan'da konaklama belgesi (özel/kiralık konaklamalarda ise tapu-Macarca: "tulajdoni lap" – eklenmelidir.)
- Pozisyon için gerekli diploma ve sertifikaların Macarca RESMİ (offi.hu/hiteles-forditas) çevirisi
- Kişinin ilk maaşını alana kadar nasıl geçineceği ile ilgili sertifika (banka hesap dökümü veya işverenin finansal destek sağlayacağına dair yazılı beyanı)
- E-devlet'ten veya SGK Müdürlüklerinden alınabilecek ve barkodlu (QR kodu) SGK belgesi

Kazançlı Faaliyette Bulunma Amaçlı Oturma İzni:

- İlgili başvuru formu ve ilgili Ek
- Geçerli Pasaport
- İki Fotoğraf
- Sigorta (Seyahat ve Sağlık)
- Oturma izni başvurusu ile birlikte başvuru sahibi, kapsamlı sağlık sigortası hizmetlerine erişiminin olduğunu veya bu hizmetlerin masraflarını karşılamak için gerekli mali kaynaklara sahip olduğunu kanıtlamalıdır.
- Macaristan'da konaklama belgesi (özel/kiralık konaklamalarda ise tapu- Macarca: "tulajdoni lap" – eklenmelidir.)
- Pozisyon için gerekli diploma ve sertifikaların Macarca RESMİ (offi.hu/hitelesforditas) çevirisi
- Firma dokümanları:
  - Kazançlı faaliyetin niteliğine dair belge (Şirket Ana Sözleşmesi – Macarca: "Alapító okirat")
  - Sicil Mahkemesi'nin şirketin tesciline ilişkin karar (Macarca: "bírósági bejegyző végzés")
  - Macaristan'da mesleği onaylayan belge
  - İlgili pozisyonu doldurmak için gerekli yeterliliğin kazanıldığına dair sertifika
  - Beyanname, beklenen yıllık gelir belgesi
  - Önceki yılın basitleştirilmiş bilançosu
  - Kişinin Macaristan'daki tasarrufunda bulunan para miktarının belgesi
  - Bir önceki yılın basitleştirilmiş bilançosu (hâlihazırda faaliyet gösteren firma için) (Macarca: "mérleg")
  - Firmanın herhangi bir kamusal borcunun olmadığına dair belge (hâlihazırda faaliyet gösteren firma için) (Macarca: "adóigazolás")
  - İş planı (Macarca: "üzleti terv")
  - Faturalar / alıcı ve tedarikçi (Macarca: "számlák")
  - Ortak sözleşmeleri (Macarca: "üzleti szerződés")
  - Çalışanların sözleşmeleri (Macarca: "alkalmazottak munkaszerződése")

- E-devletten veya SGK Müdürlüklerinden alınabilecek ve barkodlu (QR kodu) SGK belgesi

Oturma izni prosedürü ne kadar sürmektedir?

- Eğitim amaçlı başvurularda: 15 gün
  - Çalışma amaçlı başvurularda: 21 gün, özel durumlarda 60 veya 70 gün
  - Aile birleşimi ya da kazançlı faaliyet başvurularında: 21 gün
- Oturum izni başvurusu Göçmenlik ve Vatandaşlık İşleri Kurumu (OIF) tarafından değerlendirilmektedir. Göçmenlik ve Vatandaşlık İşleri Kurumu'nun olumlu kararı durumunda Konsolosluk, oturum izni alınması amacıyla Macaristan'a giriş yapılmasını sağlayan ve en fazla 30 güne kadar ikamet etmeye hak tanıyan tek girişli vize verir. Bu demektir ki, oturum izni ve bunun teslim alınmasına hak tanıyan vizenin verilmesi hakkında eş zamanlı karar çıkmaktadır. Bu vize, Macaristan'a giriş yapmaya ve orada Göçmenlik ve Vatandaşlık İşleri Kurumu'nun Macaristan'daki ikamet yerine göre yetkili Bölge Müdürlüğünden oturum izni alınmasına hak tanınmaktadır.
  - Dikkat edilmesi gereken husus, OIF'nin ikamet yerine göre yetkili bölge müdürlüğünden oturum iznini alınmasına hak kazandıran vize, sadece tek giriş ve oturum izninin teslim alınması için en fazla 30 günlük (!) ikamete hak kazandırır. Ancak Macaristan'da alınacak oturum izni 90 günü aşan ikamete hak kazandırmaktadır.
  - Oturum izninin teslim alınması için Macaristan'a giriş yapmaya hak kazandıran vize, diğer Schengen üyesi devletlere seyahat edilmesine hak tanımaz. Macar oturum izninin teslim alınmasına hak tanıyan vize ile Macaristan'a gitmek için ise vizeden muaf olarak diğer Schengen üyesi devletlerin alanından transit seyahat edilebilmektedir. Bir başka Schengen üyesi devlet tarafından verilmiş böyle bir vize ile yine aynı şekilde o vizeyi veren ülkeye gitmek için Macaristan üzerinden transit seyahat edilebilmektedir. (Tüm bunlar için gerekli şart, geçerli seyahat belgesine sahip olunması, SIS'de veya başka yasaklı listesinde yer alınmaması ve de Schengen üyesi devletlerin yasaklı listelerinde yer alınmaması gerekliliğidir.
  - Alınacak Macar oturum izni Schengen alanında – diğer Schengen üyesi devletlerde – seyahat edilmesine de hak kazandırır.

Her türlü oturum izni başvuruları ve Başvuru Formları ile ilgili ayrıntılı bilgiler, Macaristan Göçmenlik Dairesinin (Yabancılar Polisliği Ulusal Genel Müdürlüğü) aşağıda yer alan web sitesinde mevcuttur: <http://www.bmbah.hu/index.php?lang=en>

Çalışma İzni/Oturma İzni (Uzun Süreli Vize) Prosedürü Hakkında Bilgi:

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının, 90 günü aşan iş edinme, gönüllü çalışma, eğitim alma, araştırma yapma ya da Macaristan'da yaşayan üçüncü ülke vatandaşı ile aile birleşimi yapmaları durumunda, oturum izni (uzun süreli vize) almaları gerekmektedir. Bu hususta, son olarak yeni çıkan Göç Yasası ile kurulların katılaştığının belirtilmesi önemlidir.

Macaristan'ın yeni Göç Yasası 21 Aralık 2023 tarihinde Macar Resmi Gazetesi'nde yayımlanmıştır. 1 Ocak 2024 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren Yeni Yasa'nın gerekçe bölümünde artan göç baskısı bağlamında göçmenler için daha katı kurullara ihtiyaç duyulduğu ve bu çerçevede yeni kanunun çıkartıldığı kayıtlıdır.

Oturma izni meşruhatlı vize başvuruları yalnızca Macaristan'ın yurtdışındaki misyonlarından yapılabilecektir.

Yeni Yasanın Hedefleri:

- İkamet izni verilmesine ilişkin kuralların sıkılaştırılması,
- Macaristan'a gelen üçüncü ülke vatandaşlarının geliş amaçlarının daha net bir şekilde sınıflandırılması,
- Üçüncü ülke vatandaşlarının mevzuata ve bir arada yaşama (social coexistence) normlarına uyum sağlamanın teminat altına alınması,
- Mevzuata uyulmaması halinde uygulanacak yaptırımların işverenleri kapsayacak şekilde sıkılaştırılması.

Oturma İzni Meşruhatlı Vizeler:

Oturma izni meşruhatlı vize başvuruları yalnızca Macaristan'ın yurtdışındaki misyonlarından yapılabilecektir.

Oturma iznini de içeren D tipi vizenin geçerlilik süresi 1 yıldan 3 aya indirilmiştir. D tipi vizesi olan şahısların 3 ay içinde Macaristan'a giriş yapmaları gerekmektedir.

Bazı Geçici Oturma İzni Türleri:

1. Yatırım ve İş Amaçlı

a) **Misafir Serbest Meslek:** Geçerlilik süresi 1 yıldır. En fazla 2 yıl uzatılabilir. Ulusal oturma izni kartı (national residence card) verilmeyecektir. Aile birleşimi 1 yılın ardından mümkündür. 3 yılın tamamlanmasının ardından Macaristan'da tekrar aynı tür oturma izni başvurusunda bulunulması mümkündür.

Zorunlu olarak çalıştırılması gereken Macar işçi sayısı 3'den 5'e çıkartılmıştır.

Serbest meslek sahiplerinden iş planı istenecek, iş planına uyulup uyulmadığı Göç İdaresi tarafından takip edilecek ve bu çerçevede işverenden periyodik olarak rapor istenecektir.

Gelir vergisi ve sigorta primi ödemeleri daha sıkı takibe alınacaktır.

b) **Misafir Yatırımcı:** Yaptıkları yatırım çerçevesinde Macaristan'da kalmaları Macaristan'ın ulusal çıkarları yararına olduğu değerlendirilen kişiler bu kategori kapsamında değerlendirilmektedir. Bunun için aşağıdaki şartlardan birinin yerine getirilmesi gerekmektedir:

- Macaristan Merkez Bankası'na kayıtlı bir emlak fonundan 250.000 avro tutarında yatırım fonu satın alınması (fonun en az 5 yıl elde tutulması gerekmektedir),
- Macaristan toprakları içinde en az 500.000 avro değerinde ve üzerinde herhangi bir ipotek bulunmayan bir emlak satın alınması (5 yıl boyunca başkasına satılamayacaktır).
- Bir yükseköğretim kurumuna 1 milyon avro tutarında bağışta bulunulması.

Bu kişilere 2 yıl süreli çok girişli “misafir yatırımcı vizesi” verilecektir. Misafir yatırımcı vizesi verilen kişiler Macaristan’a giriş yapmalarını takiben 93. günden itibaren “misafir yatırımcı oturma izni” başvurusunda bulunabileceklerdir. İkamet izni 10 yıl süreyle geçerli olacaktır. 10 yıl daha uzatılabilmesi için başvuru yapıldığı esnada satın alınmış olan emlak veya yatırım fonunun halen kişinin malikinde bulunması gerekmektedir.

Misafir yatırımcı oturma iznine sahip kişilerin ayrıca çalışma izni başvurusunda bulunmalarına gerek olmayacaktır.

Aile birleşimi mümkündür. Misafir yatırımcılara ilişkin hükümler 1 Temmuz 2024 tarihinde yürürlüğe girecektir.

2. Misafir İşçiler

a) Yatırım amaçlı istihdam: Bu kategori işverenin Milli Ekonomi Bakanlığıyla yaptığı anlaşma veya sözleşme çerçevesinde yaptığı bir yatırım için Macaristan’a getireceği işçileri kapsamaktadır. Getirilebilecek işçi sayısı kısıtlıdır. İşçilerin milliyeti bakımından bir kısıtlama bulunmamaktadır. İşçilerin konaklayacağı yerin çalışma alanına yakın olmaması başvuruların reddine yol açabilecektir.

İkamet izinleri en fazla 3 yıl olmak üzere yatırım süresince geçerlidir. Macaristan içinde yeni başvuru mümkün değildir.

b) İstihdam: Yüksek nitelikli olmayan ve eğitim düzeyi düşük işçilerin başvurabileceği oturma iznidir. Milli Ekonomi Bakanlığı’nın istihdam olunabilecek işler bakımından sınırlama getirmesi mümkündür (Anılan Bakanlıkça istihdam olunamayacak işlerin listesi hazırlanacaktır). “Yatırım amaçlı istihdam” ve “istihdam” kategorilerinde verilecek izinlerin bu yıl için 65 binle sınırlanması öngörülmektedir.

Ayrıca bu kategoride milliyet sınırlaması bulunmaktadır. Sadece listesi Dışişleri ve Dış Ticaret Bakanlığı tarafından bir kararnameyle yayımlanan ülkelerin vatandaşları bu kategori kapsamında değerlendirilecektir. AB’nin veya Macaristan’ın geri kabul anlaşması imzaladığı veya geri kabul anlaşması imzalanması niyeti bulunan ülkelere listede yer verilebilecektir.

Geçerlilik süresi 2 yıldır. 1 yıl daha uzatılabilmektedir. Geçerlilik süresinin bitiş tarihinden en geç 90 gün önce uzatma başvurusunda bulunulmalıdır. 3 yıldan sonra Macaristan içinde aynı tür oturma izni için yeniden başvuruda bulunulması mümkündür.

c) Misafir işçiler: Listesi Milli Ekonomi Bakanlığı tarafından belirlenen kayıtlı ve ayrıcalıklı işveren (registered preferential) statüsündeki işverenlerin istihdam edeceği işçiler için geçerlidir.

Milliyet sınırlaması bulunmaktadır. Sadece listesi Dışişleri ve Dış Ticaret Bakanlığı tarafından bir kararnameyle yayımlanan ülkelerin vatandaşları bu kategori kapsamında değerlendirilecektir. Milli Ekonomi Bakanlığı’nın istihdam olunabilecek işler bakımından

sınırlama getirmesi mümkündür. AB'nin veya Macaristan'ın geri kabul anlaşması imzaladığı veya geri kabul anlaşması imzalanması niyeti bulunan ülkelere listede yer verilebilecektir.

Geçerlilik süresi 2 yıldır. 1 yıl daha uzatılabilmektedir. Geçerlilik süresinin bitiş tarihinden en geç 90 gün önce uzatma başvurusunda bulunulmalıdır. 3 yıldan sonra Macaristan içinde aynı türden yeniden başvuruda bulunulması mümkündür.

Aile birleşimi ve milli oturma kartı (national residence card) alınması mümkün değildir.

3. National Card:

Ukrayna ve Sırbistan'daki Macar azınlıklar için daha esnek kuralları olan "National Card" isimli oturma kartı düzenlenecektir.

4. Hungarian Card:

Yüksek nitelikleri ve belirli alanlarda uzmanlığı olan kişiler bu kategori altında değerlendirilmektedir. Bu kategoride değerlendirilecek mesleklerin listesi Kültür ve İnovasyon Bakanlığı tarafından yayımlanacaktır.

3 yıl süreyle geçerli olacaktır. En fazla 3 yıl uzatılabilecektir. Vize serbesti olmayan bir ülkenin vatandaşı olunması halinde Macaristan içinde yeniden başvuru mümkün değildir. Aile birleşimi ve milli oturma kartı (national residence card) alınması mümkündür.

Daimi İkamet İzni:

Bu kategori kapsamında verilecek oturma kartlarının (geçici, milli ve AB oturma kartları) geçerlilik süresi 5 yıldan 10 yıla çıkartılmıştır. Daimi ikamet izni sağlayan bu kartlara başvurulabilmesi için Macarca kültür sınavının geçilmesi gerekmektedir.

Hiçbir ülkenin vatandaşına kültür sınavından muafiyet tanınmamıştır. Kültür sınavına ilişkin hükümler 2025 yılından itibaren uygulanmaya başlayacaktır.

Misafir serbest meslek, mevsimlik işçi, yatırım amaçlı istihdam, istihdam, misafir işçiler, eğitim ve iş arama amacı kapsamında kategorisinde yer alan kişilerin milli oturma kartı başvurusunda bulunması mümkün değildir.

Daimi oturma kartına başvuruda bulunmak için en az 3 yıl Macaristan'da ikamet etme şartı konulmuştur. Bununla birlikte, ülkede uzun vadeli kalmaları Macaristan'ın ekonomik, siyasi, kültürel, bilimsel çıkarlarına hizmet edeceği değerlendirilen şahıslara daimi oturma kartı verilebilecektir.

Diğer Önemli Hususlar:

- Toplumsal bir arada yaşama (social coexistence) koşullarına uymayan göçmenler sınır dışı edilebilecektir.
- Önceki yasada, özel durumlar için kapsamı geniş "diğer" kategorisi bulunmakta iken, yeni yasada diğer kategorisine hangi durumların girebileceği net bir şekilde

belirtilmiştir (eğitim, sağlık, staj, kurs, gönüllülük vs. alanlarından birinin tercih edilmesi gerekecektir).

- Mevsimlik istihdam, bir yatırım projesi kapsamında istihdam, misafir işçi, kurs, eğitim ve staj amaçlı oturma gibi kategoriler altında aile birleşimi artık mümkün olmayacaktır.
- Aile birleşimi imkânı verilmeyen kategorilerde geçici oturma izni bulunan şahısların çocukları olması halinde nasıl bir yol izleneceği belirsizdir.
- Misafir işçi kategorisinde yer alan oturma izinleri kapsamında istihdam edilen işçilerin iş akitlerinin oturma izinlerinin bitiş sresinden önce sonlandırılması halinde, bahse konu işçilerin oturma izinlerinin geçerliliği 6 gün içinde sona erecektir. Bu işçilerin 8 gün içinde Macaristan'dan ayrılmaları gerekmektedir.
- İş akidindeki değişikliğe ilişkin olarak ilgili makamlara gerekli bilgilendirmede bulunmayan İşverenler, ciddi para cezalarıyla (işçi başı 5 milyon forinte kadar) karşı karşıya kalacaklardır.
- Eğitimlerini tamamlayan öğrencilerimizin oturma izinleri uzatılmayacaktır. Bununla birlikte, öğrenciler eğitimlerini tamamlamalarını müteakip diğer kategorilerden ("job seeking", Hungarian card vs.) Macaristan içinde oturma izni başvurusu yapabileceklerdir.
- Oturma izni başvurularının farklı kategorilere göre değişmekle birlikte ortalama 21 gün içinde sonuçlandırılması hedeflenmektedir.

Kaynak: T.C. Budapeşte Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği